

T. C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN KİŞİLİKLERİ İLE
KONUŞMA ÖZ YETERLİLİKLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif SINMAZ ÇOBAN

İstanbul
Haziran- 2019

T. C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN KİŞİLİKLERİ İLE KONUŞMA
ÖZ YETERLİLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif SINMAZ ÇOBAN

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Bilal YILDIRIM

İstanbul

Haziran-2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Marmara Üniversitesi ile İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Arasında Eğitim Yönetimi ve Denetimi Alanında Ortak Lisansüstü Program Açılmasına İlişkin protokol kapsamında açılan yüksek lisans programında hazırlanan bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Bilal YILDIRIM

Üye Prof. Dr. İbrahim KOCABAŞ

Üye Dr. öğr. Üyesi Ertuğru ORAL

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ömer ÇAHA
Enstitü Müdür V.

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırlamış olduğum "Yönetici ve Öğretmenlerin Kişilikleriyle Konuşma Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişki" adlı çalışmamın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her çalışmaya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakça gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

ELİF SINMAZ ÇOBAN

ÖNSÖZ

İstanbul ili, Esenyurt ilçesinde yapılan İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesine sunulan bu yüksek lisans tezi yönetici ve öğretmenlerin kişilikleri ile konuşma öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Öncelikli olarak tez çalışmam süresince samimiyeti, yardımseverliği, merhameti ve örnek kişiliğiyle beni yüreklendirip bana teşvikte bulunan, tecrübe ve bilgisiyle bilgi, beceri ve tecrübe kazanmama vesile olan Sayın Doç. Dr. Bilal YILDIRIM'a en içten dileklerle teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunma jürimde bulunan, derslerine girmiş olduğum tüm değerli hocalarıma, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyerek yanımda olan, sabrı, emekleri fedakarlığı ve yardımları için kıymetli eşim Murat Çoban'a; her zaman desteklerini hissettiğim canım anneme, babama ve kardeşime; değerli zamanlarını ayırarak ölçeklerimi özverili bir şekilde dolduran tüm öğretmen ve yönetici arkadaşlarıma, bugünlere gelmemde büyük emekleri olan saygı değer hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Elif SINMAZ ÇOBAN

İstanbul-2019

ÖZ

**YÖNETİCİ VE ÖĞRETMENLERİN KİŞİLİKLERİ İLE
KONUŞMA ÖZ YETERLİLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

Elif SINMAZ ÇOBAN

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Bilal YILDIRIM

Haziran-2019, 105 Sayfa

Bu araştırma yönetici ve öğretmenlerin kişilikleri ile konuşma öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modelindedir. Çalışmanın örneklemini 2017-2018 eğitim-öğretim yılı İstanbul ili Esenyurt ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim kurumlarında (ortaokul-imam hatip ortaokulu) görev yapmakta olan 302 yönetici ve öğretmen oluşturmaktadır. Veriler Horzum ve arkadaşları tarafından Türk kültürüne uyarlanan “Beş Faktör Kişilik Ölçeği”, Aydın (2013) tarafından geliştirilen “Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği ” ile toplanmıştır. Yönetici ve öğretmenlerin kişilikleri ile konuşma öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izinler alınarak ölçekler uygulanmıştır. Verilerin analizinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistik, bağımsız gruplar t-testi ve tek yönlü varyans analizine yer verilmiştir. Araştırma sonucunda yönetici ve öğretmenlerin kişilikleri ile konuşma öz yeterlikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Konuşma öz yeterliliğinin dilsel yapı alt boyutunun kadın öğretmen ve yöneticilerin erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yöneticilerin dışadönüklük konusunda öğretmenlerden daha yüksek bir değere sahip olduğu görülmüştür. Öğrenim durumunun arttıkça konuşma öz yeterliliğinin de orantısız olarak arttığı belirlenmiştir. Öğrenim durumu ön lisans ve lisans olan öğretmen ve yöneticilerin konuşmayı planlama, dilsel yapı ve dinleyici faktörü alt boyutlarında öğrenim durumu lisansüstü olanlardan daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Yönetici ve öğretmenlerin öğrenim durumu

arttikça yumuşak başlılık ortalamalarının da arttığı belirlenmiştir. Branş bazında psikomotor becerilerin ağır bastığı derslerde öğretmen ve yöneticilerin konuşma öz yeterliliklerinin düşük, dilsel becerilerin ağır bastığı derslerde ise konuşma öz yeterliliğinin daha yüksek olduğu görölmüştür. Rehberlik ve Psikolojik danışma branşındaki öğretmen ve yöneticilerin diğer branşlardaki öğretmen ve yöneticilerden Nörotikliğinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yönetici ve öğretmenlerden en deneyime açık olan branşın Görsel Sanatlar, Müzik ve Türkçe olduğunu bununla birlikte bu alanda en düşük ortalamaya sahip olanların ise Matematik ve Fen Bilimleri öğretmen ve yöneticileri olduğunu belirlenmiştir. Beden Eğitimi, Müzik, Bilişim/Teknoloji Tasarım ve Görsel Sanatlar branşındaki öğretmen ve yöneticilerin konuşma öz yeterliliklerinin, Türkçe, İngilizce ve Rehberlik branşındakilerden daha düşük olduğu görölmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, Konuşma, Konuşma Öz Yeterlik, Öğretmen, Yönetici.

ABSTRACT
MANAGERS AND TEACHERS TALKING WITH PERSONALITIES
SELF-COMPETENCIES

Elif SINMAZ ÇOBAN

Master: Eğitim Yönetimi ve Denetimi

Thesis Advisor: Doç. Dr. Bilal YILDIRIM

June -2019, 105 Page

This study was carried out to determine the relationship between the self-efficacy of the administrators and teachers and their speech. Relational screening model was used in the study. The sample of the study consisted of 302 administrators and teachers who work in primary education institutions (secondary school-imam preacher secondary school) in the district of Esenyurt, Istanbul in the academic year of 2017-2018. Lik Five Factor Personality Scale) which was adapted to Turkish culture by Horzum et al. And friends Speech Self Efficacy Scale culture developed by Aydın (2013) was used as data collection tool. In order to determine the relationship between the personalities of the administrators and teachers and their self-efficacy, scales were applied by taking permission from İstanbul Provincial Directorate of National Education. The data obtained from the study were analyzed and interpreted by using SPSS package program. Descriptive statistics, independent groups t-test and one-way analysis of variance were used to analyze the data. As a result of the study, a significant positive relationship was found between the personalities of the administrators and teachers and the speech self efficacy. It was determined that the linguistic structure sub-dimension of speech self-efficacy was higher than that of female teachers and administrators. It was seen that managers had a higher value in terms of extraversion than teachers. When we evaluate speech self-efficacy in terms of educational status, it was determined that the level of learning self-efficacy increased proportionally. Educational status The teachers and administrators who have associate degree and bachelor's degree have higher averages than those of graduate students. It has been determined that the average of soft headedness increases as the education level of administrators and teachers increases. When we look at the results of this study on branch basis, it is seen that the self-efficacy of teachers and administrators is lower,

and the self-efficacy of speech is higher in the courses where the linguistic skills are dominant. It has been determined that the teachers and administrators in the counseling and counseling sector have higher neuroticism than the teachers and administrators in other branches. It is determined that the branch which has the most experience from the managers and teachers is Visual Arts, Music and Turkish, while those with the lowest average are the teachers and managers of Mathematics and Science. Physical education, visual arts, information Technology and Music teachers and administrators who have a self-sufficiency of speech, branch in Turkish, English and Guidance are seen to be lower than the managers and teachers.

Key Words: Personality, Speaking, Speech Self - Efficacy, Teacher, Executive.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ	xi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Tanımlar.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. KİŞİLİK KAVRAMI.....	8
2.1.1. Kişiliği Oluşturan Unsurlar.....	11
2.1.1.1. Gensel ve Bedensel Yapı Faktörleri.....	11
2.1.1.2. Sosyo-kültürel Faktörler.....	12
2.1.1.3. Aile Değişkeni.....	13
2.1.1.4. Diğer Faktörler.....	13
2.1.2. Kişilik Kuramları.....	13
2.1.2.1. Freud'un Psikanaliz Kuramı.....	14
2.1.2.2. Carl Gustave Jung ve Analitik Psikoloji.....	15
2.1.2.3. Alfred Adler ve Bireysel Psikoloji.....	15

2.1.2.4. Erich Fromm ve Hümanistik Psikanaliz.....	16
2.1.2.5. Karen Horney ve Bütüncü Psikoloji.....	17
2.1.2.6. Fenomolojik(Hümanistik) Kuramı.....	18
2.1.2.7. Eysenck'in Özellik Kuramı.....	19
2.1.2.8. Beş Faktör Kişilik Kuramı.....	20
2.1.2.8.1. Dışadönüklük.....	20
2.1.2.8.2. Yumuşak Başlılık-Uyumluluk.....	21
2.1.2.8.3. Özdenetim.....	22
2.1.2.8.4. Nörotiklik.....	22
2.1.2.8.5. Deneyime Açıklık.....	22
2.2. KONUŞMA ÖZ YETERLİĞİ	
2.2.1. Dil Kavramı.....	23
2.2.2. Dil Becerileri.....	24
2.2.2.1. Dinleme Becerisi.....	25
2.2.2.2. Okuma Becerisi.....	25
2.2.2.3. Yazma Becerisi.....	25
2.2.2.4. Konuşma Becerisi.....	26
2.2.3. Konuşma ile İletişim.....	28
2.2.4. Etkili ve Güzel Konuşma.....	30
2.2.5. Öz Yeterlik ve Konuşma Öz Yeterliği.....	32
2.3. KİŞİLİKLE KONUŞMA ÖZ YETERLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİ.....	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM.....	38
3.1. Araştırma Modeli.....	38
3.2. Evren ve Örneklem.....	38

3.3. Veri Toplama Araçları.....	39
3.3.1. Kişisel Bilgilerle İlgili Form.....	39
3.3.2. Beş Faktör Kişilik Ölçeği.....	39
3.3.3. Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeği.....	40
3.4. Verilerin Toplanması.....	41
3.5. Verilerin Analizi.....	41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMLAR.....	45
4.1. Demografik Verilere İlişkin Bulgular.....	45
4.2. Alt Problemlerine İlişkin Bulgular.....	48

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE ÖNERİLERİ.....	72
5.1. Tartışma ve Sonuçları.....	72
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuçlar.....	72
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuçlar.....	73
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuçlar.....	74
5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuçlar.....	77
5.2. Öneriler.....	79

KAYNAKÇA.....	80
----------------------	-----------

EKLER.....	90
-------------------	-----------

ÖZGEÇMİŞ.....	105
----------------------	------------

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.2.1. Evren ve Örneklem Tablosu.....	38
Tablo 3.5.1. Katılımcıların Kişilikleri İçin Puan Aralıkları ve Yorumu.....	42
Tablo 3.5.2. Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlikleri İçin Puan Aralıkları ve Yorumu.....	42
Tablo 3.5.3. Katılımcıların Beş Faktör Kişilik Ölçeği ve Konuşma Öz yeterlik Ölçeğine İlişkin Kolmogorov Smirnov Testi Sonuçları.....	42
Tablo 3.5.4: Cranbach's Alfa İç Tutarlılık Ve Güvenirlik Katsayıları.....	43
Tablo 4.1.1: Katılımcıların Yaş Değişkenine Yönelik Frekans ve Yüzdelerlik Değerleri.....	45
Tablo 4.1.2: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Yönelik Frekans ve Yüzdelerlik Değerleri.....	45
Tablo 4.1.3: Katılımcıların Medeni Durum Değişkenine Yönelik Frekans ve Yüzdelerlik Değerleri.....	46
Tablo 4.1.4: Katılımcıların Kıdem Değişkenine Yönelik Frekans ve Yüzdelerlik Değerleri.....	46
Tablo 4.1.5: Katılımcıların Eğitim Durumu Değişkenine Yönelik Frekans ve Yüzdelerlik Değerleri.....	46
Tablo 4.1.6: Katılımcıların Görevine Yönelik Frekans ve Yüzdelerlik Değerleri	47
Tablo 4.1.7: Katılımcıların Branşına Yönelik Frekans ve Yüzdelerlik Değerleri.....	47
Tablo 4.2.1: Katılımcıların Kişiliklerine İlişkin Analiz Sonuçları.....	48
Tablo 4.2.2: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlikleri Tanımlayıcı İstatistikler.....	49
Tablo 4.2.3: Katılımcıların Kişilik Ölçeği Alt Puanlarının Cinsiyete İlişkin Bağımsız Grup t-Testi Analizi Sonuçları.....	52

Tablo 4.2.4: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeği Alt Puanlarının Cinsiyete İlişkin Bağımsız Grup t-Testi Analizi Sonuçları	53
Tablo 4.2.5: Katılımcıların Kişilik Ölçeği Alt Puanlarının Medeni Duruma Göre Anlamlı Bir Şekilde Farklılaşma Durumunu Belirlemek üzere Yapılan Bağımsız Grup t-Testi Sonuçları	54
Tablo 4.2.6: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeği Alt Puanlarının Medeni Duruma İlişkin Bağımsız Grup t-Testi Analizi Sonuçları.....	54
Tablo 4.2.7: Katılımcıların Kişilik Ölçeği Alt Puanlarının Göreve İlişkin Bağımsız Grup t-Testi Analizi Sonuçları.....	55
Tablo 4.2.8: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeği Alt Puanlarının Göreve İlişkin Bağımsız Grup t-Testi Analizi Sonuçları.....	56
Tablo 4.2.9: Katılımcıların Kişilik Ölçeği Alt Puanlarının Eğitim Durumuna İlişkin Bağımsız Grup t-Testi Analizi Sonuçları.....	56
Tablo 4.2.10: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeği Alt Puanlarının Eğitim Durumuna İlişkin Bağımsız Grup t-Testi Analizi Sonuçları.....	57
Tablo 4.2.11: Katılımcıların Kişilik Ölçeğinden Aldıkları Puanların Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumuna ilişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları.....	58
Tablo 4.2.12: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeğinden Aldıkları Puanların Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumuna ilişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları.....	59
Tablo 4.2.13: Katılımcıların Kişilik Ölçeğinden Aldıkları Puanların Kıdeme Göre Farklılaşma Durumuna ilişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları.....	60
Tablo 4.2.14: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeğinden Aldıkları Puanların Kıdeme Göre Farklılaşma Durumuna ilişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları.....	61
Tablo 4.2.15: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeğinin alt boyutlarından Konuşmayı Planlama ve Konuşma Sürecinden Aldıkları Puanların Branş	

Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları.....	62
Tablo 4.2.16: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeğinin alt boyutlarından Dilsel Yapı, Dinleyici Faktörü ve Konuşma Öz Yeterlilik Toplamından Aldıkları Puanların Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları.....	63
Tablo 4.2.17: Katılımcıların Kişilik Ölçeğinin Alt Boyutlarından Dışadönüklük ve Yumuşak Başlıktan Aldıkları Puanların Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları.....	66
Tablo 4.2.18: Katılımcıların Kişilik Ölçeğinin Alt Boyutları Özdenetim, Deneyime Açıklık ve Nörotiklikten Aldıkları Puanların Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları.....	67
Tablo 4.2.19: Katılımcıların Kişilikleri ile Konuşma Öz yeterlilikleri Arasındaki İlişki İçin Yapılan Pearson Analizi Sonuçları.....	70

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bireyin dış dünyasını oluşturan faktörlerin bütünü benzer özellikler göstermektedir. Bireyler aynı ortamdan farklı şekilde etkilenmekte ve aynı ortamdan gelen uyarıcılara değişik tepkiler vermektedir. Bu durumun sonucu olarak da bireylerin davranışlarının anlaşılması, anlamlandırılması, çözümlenmesi, düzenlenmesi ve tahmin edilmesi güçleşmektedir. Bu durumun sebebi araştırılmak istendiğinde veya sonuçları belirlenmeye çalışıldığında kişilik denilen kavramı ortaya çıkmaktadır (Hogan, 1996; Yıldızoğlu, 2013: 40).

Kişiliğin herkesçe kabul gören herkesin hemfikir olduğu nesnel bir tanımı bulunmamaktadır. Bireyi diğer bireylerden ayıran, onu diğerlerinden farklı kılan ayırt edici özelliklerin tamamı olarak adlandırılan kişilik başka bir ifadeyle bireylerin davranışlarını belirleyen durağan özellikler bütünü olarak bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçleridir (Burger, 2016).

Öğretmen ve yöneticiler eğitimin demirbaşlarından ve vazgeçilmezlerinden biridir. Mesleğini en doğru şekilde büyük bir fedakarlıkla yerine getirmeye çalışan bir eğitimcinin hangi özelliklere sahip olması gerektiği de önemli bir konu teşkil etmektedir. Bu konu, mesleğinde başarılı olmak isteyenleri, hizmet ettiği kitleye daha faydalı olmak isteyenleri ve öğretmenlerin hizmet ettiği topluluğu ilgilendirmektedir. Bu nedenden dolayı mesleğini başarılı bir şekilde özveriyle yerine getirmek isteyen öğretmenler için, sahip olmaları gereken özelliklerin bilinmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Levent, 2011). Kusursuz öğretmen ve yönetici yoktur, iş hayatında ve kişisel hayatında bu kusurları en aza indirmek isteyen iyi olmaya çalışan yönetici ve öğretmenler vardır.

Öğretmen ve yöneticiler birbirlerinden çok farklı özelliklere sahip olabilmektedir. Bir öğretmen ders sunumunu çok iyi yaparken, başka bir öğretmen etkili ve doğru iletişim kurabilmekte, bir diğeri grup çalışmasını daha iyi yönetebilmekte, bir başkası da iyi sınıf atmosferi yaratabilmektedir (Türkoğlu,1998). Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere farklı kişilik yapıları farklı farklı davranışların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bu noktada öğretmenlerin ve yöneticilerin kişilik özelliklerini tanımları ve bilmeleri kendilerine ulaşabilecekleri hedefler koymalarını, davranışlarını, dili

kullanma becerilerini geliştirmelerini ve böylelikle kendilerini geliştirmelerini sağlayacaktır. Bireylerin yaşamında belki de en önemli yeri tutan faktör kendini tanınması, kendi sınırlarının farkında olması, sahip olduğu bireysel farklılıklarının farkına varması ve kendisi hakkında olumlu veya olumsuz çıkarımlarda bulunabilmesidir (Levent, 2011).

Kişilik içsel etkenlerden oluşan ve kişinin davranışlarını yönlendiren, kalıtımsal özellikleri ve yaşantılar sonucu öğrenilenleri içeren, bireyin algılama, öğrenme, düşünme, başa çıkma ve davranış örüntülerini anlatmaktadır. Farklı kişilik özelliklerine sahip insanlar değişen durumlarda genel değişken davranışlar sergileyebilmektedirler (Burke & Litwin,1992) Bireylerin kişiliklerindeki farklılaşma dili kullanma becerilerine yansımaktadır. Bireylerin kişilik özelliklerinin değişkenlik göstermesi gibi dili kullanma becerileri de farklılık gösterir. Özellikle yeni nesillerin en sağlıklı biçimde şekillendirilmesinde birinci derece sorumluluk sahibi olan öğretmenlerin dili kullanma becerilerinin yeterli derecede olması ve gerekir. Öğretmen ve yöneticilerin temeli iletişim olan eğitimle ilgili sorunlar yaşamamaları için konuşma yeterliğine yeterince sahip olması gerekmektedir (Akkaya, 2012). Öğretmenlerin etkili ve yeterli iletişim becerilerine sahip olmaları hem öğrencilere rol model olmaları hem de onlara etkili öğrenme ortamı oluşturmaları bakımından önemlidir. İletişim becerileri kapsamında sözlü anlatım her ğretmen ve yönetici tarafından kullanılırken dikkat edilmesi gereken bir beceridir. Öğretmen ve yöneticiler meslektaşlarıyla, öğrencileriyle, toplumsal hayattan farklı bireylerle çoğu kez sözlü iletişim kurmaktadır (Güneş, 2013).

Bireyler hem fiziksel görünümleri hem de tutum ve davranışları bakımından farklılık göstermektedirler. İnsanların birbirinden farklı olmalarının birçok nedeni bulunmaktadır. Kişiliğin tanımlanmasındaki zorluk, kişiliğin çerçevesinin çok geniş olması ve kişi hakkında genel yargılara varılabilmesi zorluğundan kaynaklanmaktadır. Kişi çok çeşitli ve farklı düzeyde niteliklere sahip olduğundan, bu niteliklerin hepsini bir arada ölçmek mümkün olmamaktadır (zgven, 1998). Buna göre, eğitim hayatının genel olarak bir iletişim, etkileşim ortamı olduğu ve öğretmenlerin, ğrencilerinin dışında okul ve evre ile iletişimin mesleki davranışlarını etkilediği düşünülürse, ğretmen ve yöneticilerin kişililerinin konuşma becerilerini, meslekle alakalı sorunları çözmeyi ve mesleklerinde başarılı olması düşünülebilmektedir. Öğretmen bilgi, beceri, davranışları ve tutumlarıyla görevini

yaparken kişilikleri ile de çevresini etkilemektedir. Öğretmen ve yöneticilerin gerek kişilikleri gerek iletişim becerileri gerekse aldığı eğitimler eğitim hizmetlerinin kalitesini belirleyecektir. Buradan hareketle öğretmen ve yöneticilerin hayatlarına, kişiliklerine, konuşma becerilerine kattıkları her şey hizmet sunduğu kitleyi de etkilemektedir. Öğretmen ve yöneticilerin dili kullanma konusundaki öz yeterliliklerinin iyi bir değerde olması hitap ettikleri kitleyi de olumlu yönde etkileyecektir (Tutar, Yılmaz & Erdönmez, 2003).

1.1. Problem Durumu

Kişilik kavramı, “insanlığın sosyal yaşantısının bir parçası olarak yüzyıllar boyunca ilgi görmesine karşın, bilimsel gelişimine 1930’lu yıllarda kişilik psikolojisinin diğer sosyal bilim alanlarından ayrı bir disiplin olarak ortaya çıkmasıyla başlamıştır”(Şimşek, Akgemci & Çelik, 2016: 81).

İnsanlar fizyolojik olarak benzer özellikler sergilese de gerek yaşantıları gerekse olaylara verdikleri tepkiler yönünden ayrışma içerisindedirler. Bu ayrışmaların temelinde bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerin değişkenlik göstermesi vardır.

“Kişisel farklılık” olarak adlandırılan bu ayrışmaların özünde kişilik kavramı yatmaktadır.

Hayatımızın temel yapı taşlarından birisi olan kişiliğin insan davranışları üzerinde birinci derece etkisi vardır. Bu davranışların bir tanesi de insan ilişkilerinin temeli olan konuşma becerisidir. Konuşma becerisi kişiliğimizin hayata yansımadır. Nasıl ki aynaya baktığımızda güzel şeyler görmek istiyorsak kişiliğimizin güzel ve etkileyici yanlarını da konuşmalarımızda görmek isteriz. Konuş ki kim olduğunu bileyim sözünden hareketle konuşmalarımız kişiliğimizin en büyük tanıklarımızdır.

İnsanı diğer canlılardan ayıran en temel özellik düşünme ve konuşma becerisidir. Bu açıdan bakacak olursak en uygun iletişim araçlarından birini kullanan insanoğlunun söylediği sözler ile kişilikleri arasında yegâne bir bağ olduğu düşünülmektedir. Kişinin konuşurken seçtiği kelimeler, takındığı üslup, kullandığı jest ve mimikler gerçekte ne düşünüp hissettiğini yansıtır. Yapılan araştırmalar özenle ve dikkatle seçilerek kullanılan her sözcüğün düşünsel tasarımı halindeyken dahi bir anlam taşıdığını ve belli duyguları var ettiğini göstermiş bu sayede kişinin ruh halini ve fiziksel sağlığını etkilediğini göstermiştir. Dudaklarımızın arasından dökülen bazı sihirli sözcükler hayatımızı değiştirmeye yarar. Söz bireyin hayatında o kadar

güçlüdür ki bir söz yüzlerce insanın yaşamını, hayallerini, duygu ve düşüncelerini hatta davranışlarını değiştirebilir. İnsanoğlunun kısa yaşamını göz önüne alırsak hayatının büyük bir kısmını eğitim ve öğretimle geçirdiğini görürüz. Eğitim ve öğretim hayatının başlamasında, devam ettirilmesinde ve sonlandırılmasında konuşma becerisi birinci derecede etkilidir. Hayatta hemen hemen her şeyin konuşma ile başlaması konuşma ile sürmesi konuşma becerisinin önemini gözler önüne sermektedir (Kaplan, 2018: 191).

Gordon (1993: 67) “İnsanın en ayırt edici özelliği onun bireyselliğidir.” sözüyle eşsiz bir varlık olan insanoğlunun biricikliğine vurgu yapmış ve bir sanatkâr edasıyla kişilik hamuruna biçim veren geçmişin öğreticisi, geleceğin kurucusu olan öğretmenlerimizin değerini anlatmıştır. Öğretmenler, bireyin duyuş ve düşünüşleri üzerinde yapıcı/şekillendirici bir etkidir. Bu noktada Kişilik, bireyin diğer bireylerden farklı ve özel olduğunu gösteren özgün bir imza gibidir. Eğitim ve öğretimin niteliğini etkileyen öğretmen ve yönetici ise, yetiştirdiği her bir bireye kendi imzasını atmaktadır. Bu yüzden öğretmenin kişiliği en çok araştırılan konulardan biri olmuştur. Başarılı bir kişiliğe sahip öğretmenin ve yöneticinin konuşması da öğretmenin kişiliği öğrencilerde örtük bir öğrenme sağlamaktadır (Şimşek & Aktaş, 2014: 121-136).

İnsan duygu, düşünce, beden ve inanç gibi değişik yönleriyle evrenin en karmaşık varlığıdır. Psikoloji bilimiyle uğraşan bilim adamları insan davranışlarını incelerken aslında kendini ve kendi doğasını inceler, kendi davranışlarının nedenlerini anlamaya ve özünü tanımaya çabalar (Cüceloğlu, 2017: 406). Bu alanda yapılan tüm araştırmalar insanı biraz daha anlamak ve açıklamak içindir. Bireylerin kendini anlamasının ve anlatmasının yegâne temeli konuşma öz yeterliğidir. Konuşma öz yeterliğine sahip olan bireyler kendini ve çevresini daha iyi anlar ve anlatır. Toplumda daha çok söz sahibi olabilirler. Kendini ifade etmede diğer bireylerden bir adım öndedirler. Konuşma öz yeterliğine tam anlamıyla hâkim olamayan bireyler ise kendini ifade etmede zorluk yaşadıkları gibi insanlar tarafından da yalnızlığa sürüklenirler. Çekinken kişiliğe sahip insanların dilleri sık sık sürçer, yanlış şeyler söylerler terleme ve titreme gibi gerginlik işaretleriyle sıkıntılarını dışa vururlar bu davranışları konuşma becerisini olumsuz yönde etkiler ve iletişim sorunu oluşturur (Burger, 2016). Bu davranışlar bireyin çevresindeki insanları kendisinden uzaklaştırır. Bunun sonucunda birey yalnızlaşır.

Kişilik hemen bireylerin, duygularına ve düşüncelerine etki eden önemli bir faktördür. Bu araştırma ile okul yöneticileri ve öğretmenlerin kişiliklerini belirleyerek konuşma öz yeterlik algılarının önemine dikkat çekilip ve bu niteliğin kapsamlı araştırmalara öncül bir katkı sağlanması öngörülmektedir.

Yapılan literatür taramasında yönetici ve öğretmenlerin kişilikleriyle ilgili araştırmalar yer almakta ancak yönetici ve öğretmenlerinin kişiliklerinin konuşma öz yeterliklerine etkisini araştıran hiçbir çalışmaya yer verilmemiştir. Bu sebeplerle bu araştırmada problem cümlesi “*Yöneticilerin ve öğretmenlerin kişilikleri ile konuşma öz yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?*” şeklinde belirlenmiştir

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yönetici ve öğretmen görüşlerine göre, yönetici ve öğretmenlerin kişilikleri ile konuşma öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin belirlenebilmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1- Katılımcıların kişilikleri nasıldır?
- 2- Katılımcıların konuşma öz yeterlikleri ne düzeydedir?
- 3- Katılımcıların kişilikleri ile konuşma öz yeterlikleri; cinsiyet, medeni durum, görev, eğitim durum, yaş, kıdem ve branş değişkenlerine göre görüşleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- 4- Katılımcıların kişilikleri ile konuşma öz yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitimin temel bileşenlerinden olan yönetici ve öğretmenlerin dili kullanma becerisindeki davranışının önemi her geçen gün artmaktadır. Sağlıklı bir iletişimin temelini ise dili etkili ve doğru kullanmak oluşturmaktadır (Beyreli, Çetindağ & Celepoğlu, 2017). Bu noktada öğretmen ve yöneticilerin iletişim becerilerini geliştirmek için kişiliklerinin bilinmesi konuşma öz yeterlilikleri açısından önem arz etmektedir. Yönetici ve öğretmenlerin kişiliklerinin bir yansıması olarak kullanması gereken iletişim biçimi ile ilgili eksik uygulamaları ortaya çıkarılarak bu alandaki eksikliklerin giderilmesi beklenmektedir. Bu çalışmada elde edilen verilerin ve bulguların okul yöneticileri ve öğretmenlerin kişiliklerinin konuşma öz yeterliliklerine etkisi noktasında bazı yordayıcı bilgilere ulaşılmasına yardımcı

olması amaçlanmaktadır. Özellikle konuşmanın ve iletişimin çok önemli olduğu branşlardaki öğretmenlerin kişilik özelliklerinin konuşma öz yeterliliğine yansımalarının eğitimin niteliği açısından önemli sonuçlar doğurması beklenmektedir. Konuşma eğitim ve öğretim faaliyetlerinin temelinde yer alır. Öğretmen-öğrenci arasındaki bilgi alışverişi, açıklama, anlatma, değerlendirme en çok konuşma aracılığıyla yapılır. Bu açıdan öğretmen yöneticilerin konuşma öz yeterliliklerinin bilinmesi eğitim ve öğretimin kalitesi açısından, zaman ve emek israfını önlemek açısından önemli olması beklenir. Bu çalışmanın başka bir yordayıcılığı öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarının ders planlarında ve ders programlarında olması beklenir. Konuşma öz yeterlilikleri düşük olan branştaki öğretmen ve yöneticilerin bu yönlerinin geliştirilmesi açısından faydalı olacaktır. Özellikle psikomotor becerilerin ön plana çıktığı dilsel becerilerin geri planda kaldığı branştaki öğretmenlerin konuşma öz yeterliliklerini artırmaya yönelik çalışmalara kaynaklık edebilir.

1.4.Tanımlar

Kişilik: Kişilik bireyin kendisi ve çevresiyle kurduğu, kendisini diğer bireylerden ayırt eden, tutarsızlıkları barındırmayan, yerleşik bir ilişki biçimidir (Cüceloğlu, 2017: 404). Bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçler olarak tanımlanabilir (Burger, 2016).

Yönetici: Okuldaki otorite, gücün en önemli simgesi, okulun yasal lideri ve okulun sahibidir (Kurt, 2015: 16). Bu çalışmada ifade edilen okul yöneticisi, MEB'e bağlı okullarda görev yapmakta olan okul müdürü ve okul müdür yardımcısıdır.

Öğretmen: Eğitim sektörüyle alakalı olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanında özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan akademik çalışma ve mesleki formasyona sahip, profesyonel statüde uğraşı alanındaki kişilerdir (Hacıoğlu & Alkan, 1997). Bu çalışmada ifade edilen öğretmen, MEB'e bağlı okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerdir.

Katılımcı: Bu çalışmada ifade edilen katılımcı, MEB'e bağlı okullarda görev yapmakta olan yönetici (okul müdürü ve okul müdür yardımcısı) ve öğretmenlerdir.

Konuşma: Anlatılmak istenenlerin zihinde gerçekleştirilen sıralama, sınıflama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme

işlemlerinden sonra bilgilerin seslere, hecelere, sözcüklere ve cümlelere dönüştürülerek aktarılmasıdır (Katrancı, 2014: 174).

Konuşma öz yeterliliği: Bireylerin diğer bireylerle dil aracılığıyla kurdukları iletişim insanların bir davranışı veya eylemi yapma konusunda kendilerine olan inançlarını ve güdülenmelerini sağlamaktadır. Konuşma öz yeterliliği; bireylerin dil becerisini ne kadar ve nasıl kullandıkları hususundaki inançlarıdır, diye tanımlanmaktadır (Yıldız & Yavuz, 2012; Arseven, 2016). Bu araştırmada ifade edilen MEB'e bağlı okullarda görev yapmakta olan okul müdürü, müdür yardımcıları ve öğretmenlerin konuşma öz yeterlikleridir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan, katılımcıların kişilik özelliklerine ve konuşma öz yeterliklerine yer verilmiştir.

2.1. Kişilik Kavramı

Latince ‘‘persona’’ kökünden gelen kişilik Klasik Roma Tiyatrosunda oyuncuların temsil ettikleri karakterleri yansıtmak için yüzlerine taktıkları maskeye bu adın verilmesiyle oluşmuştur. Persona, maskenin arkasındakinin gerçek kişiliğini değil oynadığı tiplmeyi temsil etmekteydi. Etrüskçe ‘‘Phersu’’ ve Grekçe ‘‘Prosopon’’ kelimeleriyle köken olarak akraba olduğu düşünülen persona kelimesi yani kişilik bir bireyi diğer bireylerden ayıran ve süreklilik gösteren bilişsel, biyolojik ve davranışsal özelliklerinin tümü olarak varsayılmaktadır. Kişiliğin birden çok kavramı karşılayacak şekilde geniş bir anlam ifade etmesi onun ortak bir tanımının olmamasına farklı farklı tanımlanmasına sebep olmuştur (Yanbastı, 1990; Şimşek, Çelik & Akgemci, 2016: 9).

Kişilikle ilgili tanımlar her alanda farklılık göstermektedir. Kişilik, doğuştan getirilen kalıtsal özellikler ile doğumdan sonra kazanılan çevresel yaşantılar sonucunda ortaya çıkan kişiyi bir başka kişiden ayırt eden tutarlı ve kalıplaşmış özellikler olarak tanımlanırken (Ercan, 2010); kişinin kendine has becerilerinin çevreyle iletişim kurması neticesinde geliştirdiği tutum ve davranışların hepsini de kişilik olarak tanımlanmaktadır (Karagülle, 2018: 29).

Cüceloğlu (1992), kişiliği bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış ilişki biçimidir şeklinde tanımlarken; Develioğlu (2013), bireyin davranışlarına asli derecede yön veren, zaman ve mekân farklılıklarına, koşul farklılıklarına rağmen istikrar gösteren bireysel özellikler bütünü olarak tanımlamıştır (Sır, 2013:8).

Kişiliği tanımlarken özellikle bireye özlülük (özgünlük) ve süreklilik kavramı üzerinde durulmalıdır. Burger’e (2016) göre kişilik her şeyden önce bir bireyi diğer bireylerden ayıran davranış kalıplarıdır. Bireyleri birbirinden ayıran bu davranış kalıpları o birey hakkında ileriki yaşamı için çıkarımlarda bulunmamıza yardımcı olmaktadır. Buradaki kritik unsur, kişiliğin birbirini destekler yapıda olmasıdır.

Bugün dışadönük bir birey olarak tanıdığımız birisinin yarın da dışadönük olması beklenir çünkü davranışlar yalnızca içinde bulunulan durumla ilgili olmayıp zamanla farklı tepkilerin verilebildiği bir kavramdır (Çelik, 2017: 23).

Kişilikle ilgili yapılan tüm tanımları ele aldığımızda;

- Bireyin diğer bireylerden farklı olan karakteristik özelliklere sahip olması,
- Bireyin davranışlarının tutarlı olması, ilerleyen zamanlarda benzer durumlarla karşılaşıldığında pek farklılık göstermemesi,
- Bireyi diğer bireylerden farklı kılan özelliklerinin kalıplaşmış olması,
- Kişiliğin fazlaca özelliklerden oluşan bir mekanizma haline gelmesi ve bu mekanizmayı oluşturan bahsi geçen özelliklerin birbirleriyle alakası olması hususları öne çıkmaktadır (Türkmen, 2013: 89).

Kişilik güncelde iç dünyadan beslenen ve insanların davranışlarını etkileyen, incelenabilir olarak öğrenilenleri kapsayan, algılama, öğrenme, irdeleyebilme, başa çıkma kavramlarını ifade etmektedir (Aslan, 2008: 78). Uzmanlara göre ise kişilik; “kişinin özel ve ayırıcı özellikleridir.” Morgan’a (2005) göre Kişilerin en sık görülen davranışlarını içerdiğinden özeldir. Yapılanlar bireyi diğerlerinden ayırt ettiğinden ayırt edicidir insanın tek ve özel bir varlık olduğunun bir göstergesidir (Çelik, 2017). Kişilik; bireyin iç ve dış dünyasında oluşturduğu, diğerlerinden farklı kılan, içsel tutarlılığa sahip ilişki türüdür (Cüceloğlu, 1991: 404). İnsanın başkalarında bulunmayan sadece kendine özgü bireysel özelliklerinin tümüdür. Bu bakış açısını başka bir boyutta ele alırsak olursak, kişiliğin iç ve dış olmak üzere iki farklı yapısı vardır. Kişiliğin dış yapısı; insanın görüntüsünü, yeteneğini, huylarını ve tutumlarını, kısaca herkesin fark edebileceği özellikleri barındırmaktadır. Kişiliğin iç boyutları ise duygusal ve psikolojik olarak ortaya çıkan eğilimlerin bütünüdür (Jersild, 1987: 619).

Bireylerin ortak biyolojik yapılarının bulunmasına karşın davranışları, konuşma biçimleri, ekonomik durumu, buldukları ortam, duygu ve düşünceleri hatta kılık kıyafetleri bile farklılık gösterir. Bu farklılıklar bireylerin kişiliklerinin sonucudur. Kişilik, bireyin kendisi açısından fizyolojik, zihinsel ve ruhsal özellikleri hakkındaki bilgisidir. Başkaları açısından ise bireyin toplum içinde belirli özelliklere ve rollere sahip olmasıdır.

Kültür kavramı nasıl toplumun yaşamını yansıtıyorsa kişilik de bireyin yaşam biçimini ifade eder. Bu yaşam biçiminin içerisinde çok sayıda özellik ve boyut

bulunmaktadır. Bunlardan bazıları kalıtım, sosyal çevre, aile, fiziksel ve coğrafi şartlardır (Erkuş & Tabak, 2009: 216).

Karakter, mizaç ve yetenek çoğu zaman kişilikle eş anlamlı olarak kullanılsa da bu üç bileşen kişiliğin farklı yönlerini ifade etmekte ve kişiliğin sacayağını oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu bileşenler tek başlarına kişilik kavramının anlamını karşılamakta yetersizdir. Sadece kişilik kavramının anlamı içinde bir kısım özellikleri ifade etmektedir (Yıldızoğlu, 2013: 50).

Kişilikle aynı anlamda en çok kullanılan kelime karakterdir. Daha çok kişiliğin ahlaki yanı olarak kullanılan bu kelime bireylerin doğuştan getirdiği özellikler ile sonradan sosyalleşme süreci ile edindiği özelliklerinin toplamıdır. Doğuştan getirdiği özellikler, bireylerin karakterleridir. Karakter insanların doğuştan var olan, çevrenin tesiri ile kuvvetli bir şekilde ortaya çıkan ve zamanla değişmeyen özelliklerden oluşmaktadır (Kaynak, 2007: 127). Kişiliğin sosyal ve ahlaki olan yönüdür. Kişiliğin oluşması için insanın yetişkin olması, kendini bilmesi, kendini ve çevresini değerlendirebilmesi gerekirken, karakter bireyin doğumuyla birlikte kendini belli eder (Türkmen, 2013: 96).

Mizaç kavramı ise insanın doğuştan getirdiği duygusal yönlerini ifade eder. Bir bireyin temel ve ayırt edici bazı özelliklerini içine alır. Kişinin, kendisine özgü duygusal tepkilerinin günlük yaşamda nicelik ve nitelik bakımından değişmesidir (Baymur,1994: 253). Mizaca örnek vermek gerekirse çabuk sinirlenmek, sıkılmak, neşelenmek, hüzünlenmek, hareketli ya da hareketsiz olmak vb. bireylere göre değişen mizaç özellikleri ya da huydur (Köknel, 2005). Mizaç da tıpkı karakter gibi kişiliğin bütününe değil ancak bir bölümünü oluşturur ve kişiliğin belirli bir alanına etki eder. Kişiliğin meydana gelmesini sağlayan karakterin oluşmasında, bireyin mizacı önemli bir pay sahibi konumundadır. Kişiliğin oluşmasında mizaç ve karakter iki temel unsurdur (Karlı, 2018: 28).

Kişiliğin oluşumunda önemli bir kavram da yetenektir. Yetenek, hem bireyin kişiliğinin oluşmasına hem de kişiliğinin biçimlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Güney'e (2000) göre yetenek, kişinin karşılaştığı bir olayı anlayabilmesi ve bu olayı analiz ederek çözümleyebilmesi gibi zihin özelliklerini, duyu organları ile bazı olayları algılayabilmesini ve yürüme, koşma gibi bedensel özelliklerin bütününe ifade etmektedir. TDK (2009) sözlüğünde ise yetenek; bir kimsenin bir şeyi anlama veya yapabilme niteliği, kabiliyet anlamında kullanılır. Başka bir tanımında ise bir

duruma uyma konusunda organizmada bulunan ve doğuştan gelen güç olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin yetenekleri arttıkça toplum tarafından kabul edilmesi ve toplum tarafından sevilmesi daha da kolay hale gelmektedir. Bu durum bireyin toplum içerisinde tanınmasını kolaylaştırmaktadır. Bu tanınma sayesinde bireylerin kişiliklerinde bir gelişim yaşandığı görülmektedir (Güney, 2000; Karlı, 2018).

Kişilik kavramı ile karıştırılan bir diğer kavram da benliktir. Benlik, kişinin kendini tanıma farkında olma ve değerlendirme biçimidir (Zel, 2001). Bu yönüyle öznel bir yapısı vardır.

Kişilik kavramı, insanlığın sosyal yaşantısının bir parçası olarak yüzyıllar boyunca ilgi görmesine karşın, bilimsel gelişimine 1930'lu yıllarda kişilik psikolojisinin diğer sosyal bilim alanlarından ayrı bir disiplin olarak ortaya çıkmasıyla başlamıştır (Şimşek, Akgemci & Çelik, 2016: 81). Sözcükler üzerine yapılan araştırmalar dilin sosyal etkileşimde kullanılmasından dolayı dilin doğallığında kişilik özelliklerinin etkisi olduğu noktasından hareket etmiştir.

2.1.1.Kişiliği Oluşturan Unsurlar

Kişiliği oluşturan temel unsurlar tıpkı kişiliğin tanımı gibi net bir tanımlama içermezler. Köknel'e (1983) göre kalıtım, iç salgılar, zekâ, içgüdüler gibi genetik ve fizyolojik etkenler kişiliğin maddi temelini bir başka ifadeyle alt yapısını oluşturur. Bunun yanında ailesi ait olduğu toplumsal kesim, ulus gibi kavramlar ise bireyin manevi yani üst yapısını oluşturmaktadır (Bektaş, 2012). Uzmanların bu konudaki sınıflamaları şu şekildedir:

2.1.1.1.Genetik ve Bedensel Yapı Faktörleri

Bir canlının belirgin özelliklerinin DNA kodlaması yoluyla kuşaktan kuşağa geçmesine kalıtım denir. Bireylerde hangi özelliklerin genetik olduğu hangisinin sonradan kazanıldığı kolay fark edilecek bir husus değildir. Ancak göz rengi, saç rengi, zekâ geriliği vb. etkenler daha çok kalıtım yoluyla aktarılacak şeylerdir (Carrel, 2000). Canlılar kalıtsal özelliklerini diğer canlılara aktarmaktadırlar. Örneğin insanlar yalnızca türüne ait genetik özelliklerini değil kendi aile ve soylarına ait irsi olarak adlandırılan özellikleri de bünyesinde barındırmakta ve türünün diğer bireylerine aktarmaktadırlar. Genler yoluyla geçen bu tür özellikler aynı veya farklı kuşak içerisinde yer alan bireylerde ortak olarak gözlemlenir. Bu yönüyle bakıldığında bu özellikleri insanları diğer bireylerden farklı ve özel kılmaktadır. Fiziksel

yapılarındaki farklılık tutum ve davranışlara insanların birbiriyle kurduğu etkileşimine de yansımaktadır. Bir kişi, sahip olduğu fiziksel özellikler nedeniyle başkalarından farklı bir davranışa muhatap olabilirler (Atkinson & Hilgard, 1995; Karşı, 2018). Sadece biyolojik özelliklerin değil psikolojik özelliklerin de kalıtım yoluyla bireylere geçtiğini söyleyebiliriz (Erdoğan, 1994). Fakat kalıtımın kişilik üzerindeki etkisi hala tartışma konusudur. Bununla birlikte kalıtımın kişilik üzerinde etkili olduğu bilinmekte fakat kalıtımın bireylerin kişiliğine ne oranda etki ettiği tam olarak saptanamamaktadır (Sır, 2016).

Araştırmacılar kalıtımın kişilik özellikleri üzerindeki etkilerini belirlemek için oldukça farklı yöntemler kullanmışlardır. Kalıtımın kişiliğe etkisi için kesin bir yüzde vermek henüz mümkün olmasa da pek çok değişik kaynaklardan elde edilen bulguların tutarlı olduğu görülür. Özellikle yetişkin kişiliğin kalıttan etkilendiğini ortaya koymaktadır (Burger, 2016).

2.1.1.2. Sosyo-kültürel Faktörler

Her insan belirli bir kültürel çevrenin içinde doğar. Bu kültürel çevre bireyin yaşamını, davranışlarını, duygu ve düşüncelerini özellikle kişiliğini büyük oranda etkilemektedir. Sosyo-kültürel yapının bazı fonksiyonları kişiliğimizi doğrudan etkiler. Kişiliğimizde bu sosyal yapıların değişmesinde ve gelişmesinde etkili olabilmektedir. Kişiliğimizin bir yansıması olan giyim tarzımız içinde bulunduğumuz kültürel çevreden büyük oranda etkilenir (Kopliman, 2007).

Bireylerin ait olduğu sosyal sınıf ve sosyal yapı onların kişiliklerinin oluşmasında çok etkilidir. Bireyin içerisinde bulunduğu sosyal sınıf bireyin eğitim durumu, hayata bakışı, giyimi, konuşmasını hatta yemek yeme modelini belirler. Sosyo-kültürel faktörler kişiliğin genellenebilir özelliklerini ortaya çıkarır. Bireylerin bazı özellikleri içinde olduğu topluluğun özellikleri bilinmese de tahminde bulunulabilir ama bazı özellikler ve davranışların bireylerin ait olduğu topluluğun özelliklerinin bilinmesi ile anlaşılabilir (Tezcan, 1987). Buradan hareketle sosyo-kültürel faktörlerin kişiliğimizin oluşumundaki etkisi yadırganamayacak kadar fazladır.

Bireyler, sahip olduğu özellikleri genetik, kalıtsal etkenlerden alabileceği gibi içinde bulunduğu toplumun tarihsel geçmişinden yani kültüründen de alabilmektedir. Bireylerin doğumunun hemen ardından şahsiyet ve kültür arasındaki etkileşim başlamaktadır. Hangi toplum içerisinde dünyaya geldiği fark etmeksizin yeni doğan

her birey korunmasızdır. İnsanlar yetişirken aynı zamanda içinde bulunduğu toplumun kültürel değerlerinden de etkilenmektedir. Hem insan toplumun bir parçası hem de toplum insanın bir parçası durumundadır. Toplumdaki diğer bireyleri etkileyen ve bu bireylerden etkilenen bir yapıdadır. İnsana Neyi nasıl yapacağını ve yapması gerektiğini bilgisini verir. İnsanlar misafirperverliği yardımseverliği dürüstlüğü çalışkanlığı öğrenirler. (Akarsu, 1998).

2.1.1.3. Aile Değişkeni

Bireyin yetiştirildiği aile ortamı, ailedeki diğer fertlerle olan ilişkileri kişiliğin oluşumunda olumlu veya olumsuz bir etkiye sahiptir. Dünyaya geldiğimiz ilk andan itibaren hemen hemen her davranışı ailedeki diğer bireylerden öğreniriz. Çocuk için ilk rol model olan anne ve babanın davranışları, duygu ve düşünceleri, çocuğa bakış açıları ve sayamayacağımız daha pek çok etken kişiliğin oluşumunda etkili olmaktadır (Yeşilyaprak, 1993: 15).

Çocukla ebeveyni arasındaki ilişkilerin kişiliğin oluşumundaki yerini açıklamaya çalışan araştırmalar, anne ve babanın değişik davranış kalıplarına sahip olduğu çocukların zamanla bilerek ya da bilmeyerek bu kalıpları benimsediklerini ortaya koymaktadır. Anne ve babanın demokratik bir yapıya sahip olmaları halinde çocuğun biraz daha rahat yetiştiği ve bu rahatlık sonucu objektiflik kazandığı ve rasyonel davrandığı görülmüş ve zamanla daha aktif olduğu kolay sosyal ilişki kurduğu saptanmıştır. Ayrıca ailenin çocuk üzerindeki etkisiyle çocuğun zihinsel yapısının da şekillendiği saptanmıştır. Bu özellikler ile kişilik arasında önemli bir ilişki olduğuna göre, aile yapısını kişiliğin oluşmasında önemli bir faktör olarak görmek mümkündür (Koplman, 2007: 34).

2.1.1.4. Diğer Faktörler

Kişiliğin oluşumunda etkisi olabilecek bu faktörlerin dışında başka faktörler de vardır. Coğrafi ve fiziki faktörler, kitle yayın araçları, sosyal sınıflar arasındaki yetişkinler ve yaşlılar grubu hatta doğum sırası gibi.

2.1.2. Kişilik Kuramları

Kişilik oldukça derin, soyut ve karmaşık bir kavramdır. Bu yüzden kişilik konusunda çalışma yapan bilim adamları ortak bir kanıya varamamışlardır. Bunun sonucunda çeşitli kuramlar ve sınıflamalar ortaya çıkmıştır. Şimşek, Çelik ve Akgemci'ye (2016) göre kişilik kuramlarının sınıflamaları şu şekildedir:

2.1.2.1. Freud'un Psikanaliz Kuramı

Freud, insan davranışını anlamlandırmak için bilinçaltına yönelik çalışmalar yapmıştır. Freud'a göre davranışların altında yatan iki sebep vardır: cinsellik ve saldırganlık (Burger, 2016). Kişiliğin cinsellik ve saldırganlık gibi içgüdüsel dürtülerle sosyal engeller arasındaki çatışmadan meydana geldiğini savunmuştur. Kişiliğin gelişimini açıklarken psikoseksüel gelişim aşamaları olarak oral, anal, fallik, latent, genital dönem olarak adlandırmaktadır. Bu gelişim dönemlerini sağlıklı atlatamayan bireyler, yetişkinlik döneminde bazı sorunlar yaşamaktadır (Şimşek, Çelik & Akgemici, 2016; Bektaş, 2012: 97).

Freud (1998) topografik modelde kişiliği; bilinç, bilinç öncesi ve bilinçaltı olmak üzere üç temel yapıya ayırmış ve bir buz dağına benzetmiştir. Bilinç, (buzdağının görünen yüzü) öğrendiğimiz, farkında olduğumuz, belleğimizdeki düşüncelerimizden oluşur. Düşüncelerimiz yeni fikirler ve bilgiler öğrendikçe değişerek buzdağının orta kısmı olan bilinç öncesi deney yapıyı oluşturur. Kolay ulaşılabilir bilgi deposu sayılmaktadır. Düşüncelerimizin büyük bir kısmı ise biz farkına varamadan bilinçaltı deney yapıya aktarılmaktadır. Burada bulunan düşüncelere istediğimiz zaman kolaylıkla ulaşamayız. Günlük davranışlarımızın birçoğunun belirleyicisi bilinçaltındaki öğelerdir. Bilinçaltı ise davranışlarımızda etkilidir (Corey, 2015: 69).

Freud'a göre yapısal modelde kişiliğin üç temel bileşeni bulunmaktadır:

İd: Kişiliğimizin en ilkel en kaba kalıtsal dürtü ve arzularını içeren bölümüne verilen addır. Bu ilkel dürtülerin ikisi cinsellik ve saldırganlık diğer dürtülerden çok daha baskındır. İd davranışlarımızın altında yatan psikolojik enerjinin kaynağıdır (Bektaş, 2012: 102).

Ego: İdi denetim altında tutmaya çalışan ve idin isteklerini çevreye uyarlayan kişilik birimidir. Ego gerçeklik ilkesine dayanarak çalışmaktadır. Mantıklı düşünme birimi olarak gerçek dünya ile id arasında bir dengeleyici olarak görev almaktadır. Ego akılcı ve pratiktir. Ego bir anlamda idin danışmanı da sayılmaktadır (Cüceloğlu, 2017: 407).

Üst ben(süper ego): Freud, toplumun inandığı doğru ve yanlış kararların kaynağını teşkil eden kısma üst-ben(süper-ego) adını vermiştir. Bir toplumun vicdanı o toplumun bireylerinin üst-beninde yer alır ve üst-ben bireylerin davranışlarını sürekli süzgeçten geçirerek bireyi takdir eden veya yeren dönütler vermektedir (Burger, 2016).

2.1.2.2. Carl Gustave Jung ve Analitik Psikoloji

İlk zamanlar Freud'cu toplulukların içerisinde yer alsa da sonradan bu topluluktan ayrılmış ve Analitik psikoloji olarak anılan psikoloji kuramını kurmuştur. Jung'a (1992) göre her insanın yaşadığı ortak deneyimler vardır. Tarihi incelemek, geçmiş yılların masallarını dinlemek, karanlıktan korkmak, annemizle bir bağ kurmakta zorlanmak gibi. Bunun sebebi Freud'un bahsetmediği her insanın ortak bir bilinçaltına sahip olmasıdır. Bütün bireyler bu bilinçaltı aygıtı ile doğarız ve bu aygıt genel olarak herkeste aynı davranışları göstermektedir. Nasıl ki bazı fiziksel özelliklerimizi atalarımızdan alıyorsak bilinçaltı psişik özelliklerini de almaktayız (Burger, 2016).

Kişiliğin önemli kısmı bilinçdışı ve benliktir. Jung, ırk bilinçdışı kavramını geliştirmiş, kalıtım ve genler yoluyla ırkların nesiller boyu devam eden ortak özelliklerinden bahsetmiştir. Kişinin davranışları geçmişten etkilenmekte ancak geleceğe dönük olarak davranışlar sergilenmektedir (Jung, 1992; Akt: Kaynak, 2007). Kişiliği açıklarken kişiliğin gelişiminde en etkili noktanın kolektif bilinç olarak adlandırılan ve yetişkinlerden yeni nesillere aktarılan arketipler ve bilinçaltı kavramı olduğu vurgulanır. Kişiliğin şekillenmesinde sosyal ilişkilerin önemine vurgu yapmıştır (Yazıcı, 1997).

Jung'u Freud'dan ve diğer kuramcılardan ayıran en önemli özellik kişiliğin irksal ve soya gelişimsel yönlerine verdiği önemdir. İnsan kendini sürekli yenilemekte ve yaratıcı bir gelişim içinde olmaktadır. Kişilik birbiri ile bağlantılı olan, karmaşık bir sistemden oluşmuştur. Bu sistemler kendi başına anlamlıdır ama birbiriyle de ilişkilidir (Bektaş, 2012: 105).

2.1.2.3. Adler ve Bireysel Psikoloji

Carl Jung gibi Freud'un öğrencisi olan Adler, cinselliğin ve sevginin davranışları yönlendiren temel güdülerin olduğu fikrine karşı çıkmış normal bir insanın kendi geleceğini tayin edecek kişiliğe sahip olabileceğini savunmuştur. İnsan davranışlarının gerisindeki temel motif "üstünlük ve egemenlik" içgüdüleri ile "güç ve prestij" motivasyonlarıdır (Adler, 1996; Şimşek, Akgemci & Çelik, 2016: 86). Her bireyde böyle bir üstün olma arzusunun bulunduğunu ileri süren Adler'e (1996) göre üstünlük ve yükseklik duygusu engellendiği zaman veya bu duygular aktif olmadıklarında ya da yeterince tatmin edilmediğinde bireyde bir yetersizlik ve

aşğılık duygusuna yol açar. Ayrıca Adler bu içgüdüyü her zaman ve her şartta doyuma ulaştırmanın imkânsız olduğundan bahsetmektedir (Uysal, 2015: 21).

Bireyler sosyal bir varlık olduğundan sosyal dürtülerle güdülenmektedir. Sosyal ilgi ise doğuştan vardır. Diğer bireylerle ve sosyal kurumlarla olan ilişkileri bireyin içinde bulunduğu toplum tarafından belirlemektedir. Adler (1996), kişiliğin özgünlüğüne vurgu yapar, çeşitli özellikler ve değerlerle her bireyin tek ve eşsiz olduğunu ifade eder. Her bir bireyin davranışı diğerinden yaşam biçiminin özellikleri ile farklılaşır. O'nun kuramına göre kişilik, bireyin kendisine, diğerlerine ve yaşadığı topluma karşı geliştirdiği tutumların ürünü olarak oluşmaktadır. Kişiliğimizin temel hareket noktası bilinçtir. İnsan bilinçli bir varlıktır. Davranışlarının ve yaptıklarının bilincindedir, farkındadır (Saygılı, 2010: 32).

2.1.2.4. Fromm ve Hümanistik Psikanaliz

Fromm, bireylerin birçoğunun bazı davranışlar sergileyerek kendi kişiliğinden kaçtığını gene yaptığı bu kandırma ile kendisini tahmin ettiğini belirtmektedir. Bazı bireyler bunu şu şekilde yapar: Kendisinden güçlü birisini kendi kişiliğine seçer ve kendisini rahatlattığını düşünür. Güçlü kişilerle kendini özleştirerek kendisinden güçsüzleri ezmeye ve onların üzerinden kendisini tatmin etmeye çalışır. Bazı bireyler de kaçış mekanizması olarak yıkıcılığı ve mekanik uyumluluğu kullanır. Mekanik uyumlular sorun çıkarmazlar, var olan otoriteye boyun eğler kendilerine toplum tarafından uygun görülmüş kuralları kabul eder ve biricik olma bireysel olma duygularını yok ederler. Bazı insanlar otoriterliğe başvurur. Yani kendilerini güçlü hissedebilmek için güçlü insanlarla özdeşleşirler. Fromm aslında otoriter kişiliklerin birbirlerine tezat olan boyun eğme ve egemenlik kurma çabalarını bir arada yaşadığını söylemektedir (Fromm, 2018; Burger, 2016: 197).

Fromm'un kişilik alanındaki bir diğer kavramı yıkıcılıktır. Yıkıcılık kavramı, bireylerin yaşamını tehdit eden, bireylere stres yaşatan durumlarından onları yok ederek kurtulmayı denemektedir. Yıkıcılık bilinçaltında güdülenmiş olsa da tehdit edici buldukları bireyleri ve koşulları etkin bir şekilde yok etmeye çalışan insanlar genellikle bu antisosyal eylemlerini mantığa bürüne gereği duyar. Hoşlanmadıkları bireyleri yok etme çabalarını din, görev duygusu, vatanseverlik gibi kavramlarla haklı çıkarmaya çalışırlar (Fromm, 2016).

2.1.2.5. Karen Horney ve Bütüncü Psikoloji

Davranışın doğuştan gelen nedenlerden çok toplumsal etkilerle belirlendiğini söyleyerek psikanalitik yaklaşıma iki büyük katkıda bulunmuştur: korku ve kadın psikolojisi. Çocuklukta yaşanan kişilerarası bozuk ilişkilere değinir. Özellikle endişe ve korku içerisinde büyüyen çocuklara dikkat çeker. Anne ve babalarından korkan, onlarla nasıl iletişim kuracağını bilmeyen, anlayamadığı bir nedenden dolayı anne babasının kendisini haksız yere cezalandırmasından korkan, kendini yetersiz ve güvensiz hisseden, gereksinim duyduğu sıcaklığa ve desteğe ulaşmak isteyen ama başarısız olan çocuklar yetişir. Bu çocukların kafası karışıktır. Korkak ve kaygılıdır (Burger, 2016).

Horney'e (2017) göre insan davranışlarının altında anksiyete yatmaktadır. Anksiyete kavramını ise bireylerin davranışlarıyla ilişkilendirilen bir durum olarak kabul etmekte ve anksiyetenin oluşmasında kişilerin sosyal ilişkilerinin önemini vurgulamaktadır (Kopliman, 2007: 39). Nörotik davranışın çocuklukta kaygı ile başa çıkmak için geliştirilmiş kişilerarası etkileşim tarzının bir sonucu olduğunu ifade etmektedir. İnsanlara yaklaşma, insanlara karşı hareket etme ve insanlardan uzaklaşma olarak adlandırdığı üç nevrotik tarz belirtmektedir (Burger, 2016).

Horney, kişinin endişe ve korkularından kaçınmak için çabalarını şu üç ana başlıkta ele almıştır:

1. Bireylere yaklaşmak, onları sevmek ve bireylere yakınlık duymak suretiyle endişe ve korkuları ortadan kaldıran yöntemler
2. Bireylerden uzak durmak, bireylerin hiçbir işine karışmamak ve bağımsız bir şekilde hareket ederek endişe ve korkulardan kurtulma yöntemleri
3. Bireylere karşı gelmek, bireylerle her anlamda savaşmak, bireylere güçlü olduğunu onlara kabul ettirmek yoluyla korku ve endişelerden sıyrılma yöntemleri (Kaynak, 2007: 45).

2.1.2.6. Fenomolojik (Hümanistik) Kuram

Hümanistik kurama göre birey, istek ve ihtiyaçlarını tutarlı biçimde kendi psikolojik gelişimi ve büyümesi yönünde ifade etme eğilimindedir. Bu ifadeler bazen saldırganlık şeklinde, bazen cinsellik, bazen de bağımlılıktan kurtulma biçiminde ortaya çıkabilmektedir. Bu davranışlar kişinin çevresi tarafından kabul edilemez ve birey değişik biçimlerde cezalandırılır. Bireyin sağlıklı bir biçimde büyümesinin engellenmesi onun temel bazı gereksinimlerini arzularını inkâr etmesine, onların farkında olma yeteneğini kaybetmesine yol açmaktadır (Cüceloğlu,2017: 437).

İnsancıl psikolojiye göre yaşam sadece temel gereksinimlerin karşılanması değildir. Temel gereksinimler karşılandığında da bireylerin tam olarak mutlu olmadıkları görülmüştür. İnsancıl psikologların başka bir düşüncesi ise kimsenin bizi bizden daha iyi tanıyamayacağı yönündedir. Bu yüzden kişiliğinin en iyi yansıması gene kişinin kendi iç aynasıdır (Burger, 2016).

Fenomolojik kuramın önemli isimlerinden Rogers benlik bilincine önem vermektedir. Bireyler daha olumlu ve daha gelişmiş bir benlik bilincine sahip olma eğilimindedir. Bir kimsenin benlik bilinci onun kendisi ile ilgili düşüncelerini, algılamalarını, kanaatlerini içermekte ve kendini nasıl gördüğünü özetlemektedir (Rogers, 2012; Cüceloğlu 2017: 428). Rogers insanı akılcı ve tek başına kararlar alabilen, değişime açık, çevresini etkileyen ve çevresinden etkilenen fizyolojik bir varlık olarak tanımlamıştır. Kendini gerçekleştirmekte olayın bireyin tüm yaşantı, tecrübe, deneyimleri ve farkındalıkları fenomenal alanını oluşturur. Bu alan tanımlandığında birey tam olarak anlaşılabilir (Koplman, 2007: 40).

Kuramın bir diğer temsilcisi olan Maslow (2000) insan gereksinimleri hiyerarşisi kavramını geliştirmiştir. Bu kavrama göre insanlar, alt düzey gereksinimlerini karşıladıkça hiyerarşide üst sıralara çıkmaktadır. Maslow insan gereksinimlerini piramidal bir yapı içinde ortaya koyarken kişiliğin gelişimini bireyin kendini gerçekleştirmek için güdülemesi ve gereksinimlerinin yeterince doyuma ulaştırılmasına bağlamıştır. Maslow'a göre kendini gerçekleştirme insan doğasının ulaşmak istediği en düzey hedeftir. Kendini gerçekleştirebilmiş bireyler probleme odaklanır, hemen her şeyi olduğu gibi kabul eder, demokratik değerlere sahiptir, insanların düşüncelerine değer verir ve mizah anlayışı geliştirmiştir (Maslow, 2000).

2.1.2.7. Eysenck'in Özellik Kuramı

Kişinin sahip olduğu özelliklerin bilinmesi aynı zamanda bireyin kişiliğinin bilinmesi anlamına gelmektedir. Hiyerarşik Kuram olarak da anılan özellik kuramının temel görüşü kişiliğin testlerle ya da değerlendirme ölçekleriyle ölçülebilen bir kavram olduğudur. Bireylerin kişiliklerinin anne ve babalarının davranışları ile değil bireylerin biyolojik yapılarıyla belirlendiğini savunmuştur. Bireyin davranışlarının incelenmesinde istatistiksel veriler, çıkarımlar ve analizler üzerinde durmaktadır (Levent, 2011).

Eysenck ve Barrett (1984), kişiliği hiyerarşik bir yapı içinde ele almış ve dört düzeyin varlığından söz etmişlerdir:

Birinci Düzey: Kişiliğin en alt düzeyidir ve çok özel tepkileri içermektedir. Biyolojik olarak bireyin kalıtsal özellikleri bu düzeye ilgilidir.

İkinci Düzey: İnsanların bulunduğu ortamlarda edindiği alışkanlıklara dayalı özellikleriyle ilgilidir. Benzer durumlarda benzer davranışları sergileyen bireyler bu düzeyde yer almaktadır.

Üçüncü Düzey: Eğilimler düzeyidir ve kişinin birçok alışılmış davranış arasından belirli eğilimleri kazanması evresidir. Bu düzeyde bireyin süreklilik, değişmezlik, bireysel dengesizlik, doğruluk, değişkenlik ve heyecanlılık özellikleri ortaya çıkmaktadır.

Dördüncü Düzey: Tip sahasıdır. Bu evrede belirli tipler ortaya çıkar. Eysenck'in (1990) görüşüne göre bu tipin ortaya çıkmasında bundan önceki düzeylerin etkin bir rolü vardır (Şimşek, Çelik & Akgemci, 2016: 87).

Eysenck' e (1990) göre üç temel kişilik boyutu vardır: dışadönüklük, içe dönüklük ve nevrotiklik. Dışa dönük olan bireyler; cana yakın, atılgan, sosyal kişilerdir. Çok sayıda arkadaşları vardır. Sosyal ortamlardan ve hareketli bir yaşamdan hoşlanırlar. Yalnız başlarına kalmaktan ve kitap okumaktan hoşlanmayan kişilik tipidir. İçe dönük bireyler ise sessiz, içine kapanık sosyallikten hoşlanmayan yalnız kalmaktan ve kitap okumaktan haz alan kişilik tipidir. Bu kişilik tipine sahip bireylerin çok yakın arkadaşları dışında çok sayıda arkadaşları yoktur. Nörotik kişilik tipindeki bireyler; bencil, saldırgan, soğuk, anlayışsız, başkalarıyla ilgilenmeyen başkalarının sorunlarına duyarsız kalan kişilik tipidir (Burger, 2016).

2.1.2.8.Beş Faktör Kişilik Kuramı

Bireyleri birbirinden ayıran duygu, düşünce ve davranış farklılıkları bulunmaktadır. Bireyin doğuştan getirmiş olduğu özelliklerinin yanında sonradan kazanılan özelliklerinin de bulunması kişiliğin bir bütün olarak ele alınıp değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Kişiliğin çeşitli tanımlamalarının yapılmasına karşın oluşumu ve gelişimine dair ortak bir paydada buluşamamışlardır (Merdan,2013).

Kişiliğin beş farklı şekilde açıklanması 1960'lı yılların başında başlamış, 1980 ve 1990 yılları arasında iyice dillendirilmiştir. “Beş Faktör” kelimesini ilk kullanan araştırmacı olan Goldberg beş güçlü kişisel özellikten bahsetmektedir (Tekin, 2012). 1980’li yılının sonlarına doğru, daha evvel farklı kişilerce farklı şekillerde adlandırılan beş faktör kişilik terimleri kişilikle ilgilenen bilim adamları kişilik literatüründeki karmaşık bulguların düzenlenmesi ve bu alandaki karışıklığın giderilmesi için anlamlı ve kabul gören bir sınıflandırma sağlayabilen “Beş Faktör Modeli”nin beş güçlü faktörü üzerinde bir uzlaşmaya varmışlardır. Beş Faktör Kişilik Modeli, Dışadönüklük, Yumuşak Başlılık, Özdenetim (Sorumluluk), Duygusal Denge ve Gelişime Açıklık olmak üzere aşağıda detaylı şekilde açıklanmıştır (Uysal, 2015: 23).

2.1.2.8.1.Dışadönüklük-İçedönüklük

Dışadönük kişilik özelliklerine sahip olan bireyler, gruptaki diğer bireylerle kolay iletişim kurarlar, kaynakların bulunması ve kullanılmasında öncülük ederler. Bu kişilikle ilgili temel özelliklerin, iddialı, girişken, sosyal, enerjik ve konuşkan olma biçiminde sıralandığı görülmektedir. Kısaca dışadönük bireylerin, dış dünyaya daha açık olduğu ifade edilebilir. Bu boyutun tam karşıtı kişilik ise, içedönüklük olarak ifade edilmektedir (Soysal, 2008: 1024).

Dışadönüklerin olumlu ve enerjik özellikleri daha çok çatışma ve kolaylıklarla ilgilidir. Daha yüksek enerji potansiyeli sebebiyle, dışadönükler verilen zamanda daha fazla cisim tasarlayabilir ve içedönüklere göre daha az yorgunluk yaşayabilmektedirler. Hatta olayların ve durumların olumlu yönlerinin ele alarak daha az stresli yaşam elde ederler, dışadönüklerin daha az gergin olmasına neden olan pozitif enerjileri sayesinde çatışma ile negatif bağıntılı oldukları söylenebilir. Araştırmacılara göre, dışadönükler daha fazla olumlu etkiye, daha fazla pozitif olay beklentisine ve daha güçlü tepkiye ve içedönüklerden daha fazla enerjiye sahiptirler.

Bu yüzden etraflarına daha fazla pozitif enerji yayar ve daha fazla pozitif ruh haline sahip olmaktadırlar. (Wayne, 2003).

McCrae ve Costa (2003) içedönük bireyler, dışadönük bireylerin sahip olduğu çoğu özelliklere sahip değildirler. Ancak bu durum içedönük bireyleri asosyal, insanlarla iletişimi zayıf ve enerjisi olmayan kimseler yapmaz. İçedönük bireylerin bazı özellikleri; çekingen, mesafeli, sessiz ve yalnız kalmaktan hoşlanan kimseler olduğunu belirtmişlerdir (Uysal, 2015: 24). İçedönük bireyler daha çok kendi başına kalmaktan hoşlanırlar. Daha ciddi, içsel dünyalarında yaşamayı seven ve iç gözlem yaparak olayları değerlendiren kişilerdir. Bu kişiler gelecek için plan yapmayı seven, konuşmadan önce uzun uzun düşünen, heyecanına yenik düşmeyip ani hareketlerden kaçınan kişilerdir. Düzenli ve tertipli kişilerdir (Tekin, 2012).

2.1.2.8.2. Yumuşak Başlılık-Uyumluluk

Kişilikte yumuşak başlılık, bir kişinin duygularında, düşüncelerinde ve davranışlarında yakınlıktan düşmanlığa uzanan bir çizgide kişiler arası uyumun niteliğini değerlendirmek amacıyla kullanılır. Yumuşak başlılık insanlığın insancıl yönüne vurgu yapan bir etkidir. Bu boyut bireyin esnek, kibar, zarif, işbirliğine yatkın affedici, iyi kalpli ve hoşgörülü olmak özellikleriyle birlikte düşünülmektedir. Yumuşak başlılık özellikleri gelişmiş olan bireyler itiraz etmek yerine dinlemeyi, eleştirmek yerine destek olmayı seçmektedirler. Yumuşak başlılıkları yüksek olan bireyler dostça yaklaşımları olan, işbirliğine önem veren, güvenilir ve ilişkilerinde samimi insanlardır. Bu bireylerin çoğunluğu alçakgönüllü, esnek, diğer insanlarla kolayca yakınlık kurabilen kimselerdir. Rekabetten çok uzlaşma ve işbirliğine önem verirler. İnsanlarla çatışma yaşamazlar. Çatışma yaşasalar bile bunu şiddet yoluyla değil iyimserlikle çözerler (Merdan, 2013: 142; Koplman,2007). Bu boyuttan düşük puan alan bireyler hemen sinirlenir, inatçı, yardım etmekten hoşlanmaz ve diğer insanları rahatsız eden davranışlar sergiler (Yıldızoğlu, 2013: 70).

Turgut'a (1992) göre yumuşak başlılık kişilik özelliğine sahip bireylerin olumlu tutuma sahip olması gerektiği belirtilmektedir. Olumlu tutumlar ise öğrenme için uygun bir zemin hazırlar. Dolayısıyla yumuşak başlılık kişilik özelliğinin eğitim ortamındaki olumlu tutumları destekleyeceğinden dolayı yönetici ve öğretmenlerde yüksek oranda bulunması gereken bir özelliktir.

2.1.2.8.3. Özdenetim (Sorumluluk)

Birey başarı yönelimli, düzenli, planlı, sorumlu ve mükemmeliyetçi ise bu boyutun ağır bastığını gösterir. Sorumluluk becerisine sahip olan bireyler bu boyut içerisinde değerlendirilir. Bu boyut bireylerin kontrollü olduklarını ve disiplin sahibi olduğunu göstermektedir. Bu tipler hayatlarında sorumluluklarını bilen, dikkatli, disiplinli, başarılı, azimli bireylerdir. Hiyerarşik yapı içerisinde her türlü görevde başarı kazanma olasılıkları kuvvetlidir. Düşük sorumluluğa sahip bireyler ise dikkati kolay dağılan, güvenilmez, hedeflerine ulaşmada rahat bireylerdir (Tatlıoğlu, 2014: 98).

Sorumluluk bilinci yüksek olan bireylerin hem hareket hem de odaklanmayı içerdiği ilerletici ve ketleyici yönleri vardır. Bu nedenle sorumluluğu yön olarak isimlendirmeyi düşünmektedir. Sorumluluk boyutunun ilerleyici yönü, başarı ihtiyacı ve çalışma kararlılığında görülürken ketleyici yönü ise ahlaki titizlik ve tedbirlilik özelliklerinde ortaya çıkmaktadır (Sevi, 2009: 42).

2.1.2.8.4. Nörotiklik (Duygusal Tutarsızlık)

Duygusal tutarsızlık, nörotik olma daha aceleci, kötümser olma durumuyla açıklanmaktadır. Bireylerin yaşam doyumları kişiliğin en önemli belirleyicilerindedir. Özellikle duygusal anlamda dengeli bir yaşam doyuma önemli miktarda etki etmektedir (Şimşek & Aktaş, 2014: 121).

Duygusal tutarsızlık özelliklerine sahip bireyler sakin, endişeli, katı, hassas, kendinden emin ve güvensiz kişilik özelliklerine sahiptirler. Nörotiklik bir duygusallık boyutudur. Ölçeğin bir ucunda karamsar, endişeli, sinirli, uyumsuz kişiler, diğer ucunda ise sakin ve uyumlu kişiler vardır (Atkinson & Hilgard, 2017: 434).

Birçok araştırmacıya göre nörotikliğin temelinde anksiyete, depresyon, asabiyet ve stres gibi duygular yatmaktadır. Bu alt boyuttan düşük alan bireylerin ise, olumsuz duygu ve durumlar ile mücadele becerileri gelişmiştir. Daha sakin, eleştiriye açık ve rahattırlar (Demirci, 2003; Morsünbül, 2014: 316-322).

2.1.2.8.5. Deneyime Açıklık

Bu boyut bireylerin ne derece kültürlü, meraklı, orijinal fikirlere sahip, geniş düşünceli, zeki, sanatsal düşünen, hayal gücü kuvvetli ve entelektüel olduklarıyla ilişkilidir. Gelişime açıklık düzeyi yüksek olan bireyler yeni fikirleri dinlemeye ve

yeni bilgiler öğrenmeye başladıkça kendi fikirlerini sorgulayıp değiştiren bireylerdir. İlgi alanları çok geniş ve yaratıcıdırlar. Değişime açık olan bireyler toplumdaki değişme ve gelişmelere çok çabuk ayak uydururlar. Farklı bakış açısına sahip insanları dinlemekten hoşlanırlar. Bu yönü gelişmemiş bireyler ise değişime dirençli, yeni fikirlere kapalı ve dar görüşlüdürler (Yıldızoğlu, 2013: 33).

Araştırmacılar tarafından en karmaşık bulunan boyut deneyime açıklıktır. Genellikle topluma ve çevresine hassas, değişken, yaratıcı fikirleri olan, kültürlü, entelektüel olma ve sanatsal düşünme gibi özellikleri içermektedir. Bu özellikteki bireyler kendi iç dünyalarındaki kendi yaşamlarındaki pozitif havayı ilişkilerine yansıtarak daha etkili ve güçlü temeller üzerine ilişkileri inşa etmektedirler. Sanatçılar ve bilim adamları bu boyuttan yüksek puanlar almışlardır (Tatlıoğlu, 2014: 48).

Deneyime açıklık puanı düşük olan bireyler kurallara kökten bağlıdırlar. Hayal güçleri gelişmemiştir ve sıradan davranışlar çerçevesinde hayatlarını devam ettirmektedirler (Dede, 2009). Yenilikler yerine süregelen davranışlardan hoşlanan bu kişiler, maceradan uzak ve çekingen yapılarıyla hareket eden kişiler olarak görülmektedir (Tekin, 2012).

2.2. KONUŞMA ÖZ YETERLİK

2.2.1. Dil Kavramı

İnsanların düşüncelerini, duygularını, deneyimlerini ve duyduklarını aktarmak için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma aracı dil olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2009:526). Kökeni Farsça “gönül” ve “yürek” anlamına gelen dil kelimesi Osmanlıca “zeban” Arapça ise “lisan” olarak adlandırılmaktadır (TDK, 2006).

Dilin tanımı konusunda dilbilimciler ortak bir uzlaşma içerisinde olamamışlardır. Saussure (1998: 46) dili, “Bireyin sesli göstergeler aracılığıyla bireyin belleğine aktardığı bir ürün” olarak tanımlarken; Chomsky (1957: 13) “Her biri sonlu uzunlukta ve sonlu bir üyeler kümesinde oluşturulan sonlu ya da sonsuz cümleler kümesidir.” diye tanımlamıştır. Ülkemizdeki dilbilimcilerden Aksan (1998: 55) dili “Düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizge” olarak tanımlanmıştır.

Chomsky'e (1957) göre her birey bir yetisiyle yani dili edinebilme ve kullanabilme yetisiyle dünyaya gelmiştir (Müldür, 2016: 65). Bütün canlılar kendi aralarında bir bilgi alışverişinde bulunmaktadır. Bitkiler, hayvanlar ve tabii insanlar. Canlılar arasında bir amaç doğrultusunda yapılan bu bilgi alışverişine bildirim denilmektedir. Dil ise en gelişmiş bildirim biçimidir (Yakıcı, Doğan, Yücel & Yelok, 2005).

Dil, kültürün vazgeçilmez taşıyıcısı, insan benliğinin, duyu ve düşüncesinin ayrılmaz bir parçasıdır. İnsanoğlu var oluşunu ve medeniyetler kurarak gelişimini dile ve dil aracılığıyla oluşturduğu kültüre borçludur (Doğan & Doğan, 2015: 87). Dil kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlamaktadır. Medeniyetlerin kurulmasını temelinde düşünce, onun da temelinde dil vardır. Bireyin sağlıklı düşünmesi, çevresiyle ve toplumla kurduğu iletişimin gerçekleşmesi, dil ediniminin yetkin bir şekilde kazanılmasıyla mümkündür (Kırkkılıç & Şahin, 2005: 15). Her toplum kendi bireylerinin kendi kültürüyle kuşatılmasını istemektedir. Bunu sağlarken de dili kullanmaktadır. Bireylerin kendi kültürlerini öğrenmelerinin, anlamalarının en iyi kanalı ise dilini iyi öğrenmektir. Bu açıdan dil kültürlerin bireylere aktarımında birinci derece rol sahibidir (Göçer, 2013).

İnsanların hayatları boyunca öğrendiği ve öğreneceği her şey dil sayesinde gerçekleşmektedir. İnsanın en büyük buluşu sayılan dil bir anlatım ve anlaşma yöntemidir (Vardar, 1998: 12). Bilginin algılanıp beyne girmesi, beyinde anlamlandırılıp yorumlanması, kıyaslanması ve kullanılması dil sayesinde gerçekleşmektedir. Bu yönüyle dil beynin işletim sistemidir (Özdemir, 1975: 10).

2.2.2 Dil Becerileri

İnsan sosyal bir varlık olarak kabul edilmektedir. Kendini toplumdaki diğer bireylerden soyutlayarak yaşaması düşünülememektedir. Toplumun bir üyesi olan insan toplumdaki diğer bireylerle ilişki kurmak zorundadır. Bireyin, başkalarıyla ilişki kurması, dili kullanma becerisiyle doğrudan ilgilidir (Tazegül, 2010: 415).

Temizyürek, Erdem & Temizkan'a (2017: 199) göre insanoğlunu diğer varlıklardan ayıran en temel özelliklerden birisi dil becerisidir. İnsanoğlu dil becerileri sayesinde konuşur, anlaşır, duyu ve düşüncelerini ifade eder ya da başkalarını bu özellikleriyle anlamaya çalışırlar. Dil becerisi genel olarak iki grupta değerlendirilmektedir: Bunlar anlama ve anlatma becerileridir. Bilgiye çok hızlı ve kolay bir biçimde ulaşılan günümüzde nitelikli düşünen, araştıran, soran, sorgulayan bireylere her alanda

ihtiyaç vardır. Bu niteliklere sahip olmanın yegane yolu temel dil becerilerini doğru ve etkili kullanmaktır (Arık,1990).

2.2.2.1. Dinleme

Bireylerin edindikleri ilk temel beceri dinlemedir. Dinleme becerisi diğer bütün becerilerin temelini oluşturur. Dinlemenin insan hayatındaki yeri ve önemi çok büyüktür. Bireylerin en çok kullandıkları beceri dinleme becerisidir (Emiroğlu & Pınar, 2013). Anlama ise okullarda önce dinleme becerisi daha sonra da okuma becerisi geliştikten sonra ortaya çıkan bir beceridir. Bireylerin anlama becerisi okuma ve dinleme yoluyla elde ettikleri verileri anlamlandırmasıyla olur.

2.2.2.2. Okuma

Okuma, görsel uyarıcıları (yazı-resim-şekil gibi) duyu organları yoluyla algılayıp anlamlandırma, kavrama ve yorumlamaya dayalı zihinsel bir beceridir (Özdemir, 1991). Okuma işlemi öncelikle zihinde başlayıp sonra görme duyusuyla devam eden çeşitli simge ve objelerin anlamlandırılmasıyla oluşan bir eylemdir (Demirel & Şahinel 2006). Özbay'a (2009) göre dil ve kişiliği geliştirmenin en etkili araçlarından birisi olan okuma bir bakıma anlama faaliyetidir. Bu tanımdan hareketle kişiliğin geliştirilmesinde okumanın önemli bir yeri vardır.

2.2.2.3. Yazma

Yazma; duygu, düşünce, arzu ve olayların kurallara uygun olarak birtakım sembollerle anlatılması; düşünceyi, duyguyu, olayı, tasarlananları, deneyimleri yazı ile anlatmak; binlerce yıl süregelen şekil ve sembollerin uzun tekrarlar sonucu öğretilmesiyle duygu ve düşüncelerin kurallara uygun olarak ifade edilmesi becerisidir (Demirel, 1999). Tarihin ilk dönemlerinden bu yana bireyler çeşitli araçları kullanarak iletişim kurmaya çalışmışlardır. Bu bağlamda yazının bulunmasıyla birlikte insanoğlu iletişim kurma açısından son derece önemli ve yararlı bir araç kazanmıştır. Yazı, icadıyla birlikte duygu, düşünce ve isteklerin karşı tarafa iletilmesinde konuşmadan sonra en çok kullanılan dil becerisi olmuştur. Yazı sayesinde insanlar birbirlerini anlamış ve birbirlerini anlatmışlardır. Bu noktada yazma becerisinin doğru ve etkili kullanılması gerekir (Temizkan, 2017). Yazma becerisi kişinin duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini aktardığı bir araç olduğu için bireylerin kişilikleri hakkında da bize ipuçları verir (San, 1985).

Dil sanatları da denilen dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerileri bir bütündür ve birbirini tamamlar niteliktedir (Özby, 2005: 177). İnsan, hayatı boyunca ilk olarak dinleme ve konuşma becerilerini edinmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda dinleme becerilerinin anne karnında gelişmeye başladığını, konuşma becerilerinin ise çocuğun doğumundan itibaren çıkardığı seslerle birlikte başladığı kabul edilmektedir (Temizyürek, Erdem & Temizkan, 2017: 202-205). Okuma ve yazma becerileri ise birey okula başladıktan sonra gelişme göstermektedir. Dinleme becerisi olmadan konuşma becerisi olamayacağı gibi konuşma becerisine de tam olarak sahip olamayan birey okuma ve yazma becerilerini geliştiremez (Aydın, 2013). Yazma becerisini kullanan bireyler yeni ve farklı bir ürün ortaya koydukları için bu eser bireyin duygu, düşünce ve kişiliği hakkında ipucu vermektedir. Çünkü bireyler düşündükleri ve kişilikleri doğrultusunda yazmaktadır (Karadüz, 2010: 1566-1592). Dil becerilerinin tamamına belli bir seviyede hâkim olmadıkça bir dili tam olarak biliyor sayılmayız (Doğan, 2009: 185). Buradan da anlaşılacağı üzere bir dili biliyor sayılmanın en önemli özelliği konuşma öz yeterliliğidir.

2.2.2.4. Konuşma

İnsan konuşan bir varlık olarak dünyaya gelmiş bu özelliğini diğer insanlara duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını anlatmakta kullanmıştır. Konuşma becerisini kullanarak bilgi alışverişinde bulunmuş, varlığını sürdürmüş, anlamış ve kendini anlatmıştır. Kısaca konuşma insanoğluna çok şey katmış, insanoğlunun olmazsa olmazlarından birisi haline gelmiştir (Songar, 1986: 71).

Platon düşünme ile konuşmanın aynı kavramlar olduğunu savunur. Çünkü bireyler düşündüklerini dile getirirler. Düşünme ile konuşma arasındaki fark ise konuşmanın dıştan, sesli yapıyorken düşünmenin içten ve sessiz olmasıdır (Soykan, 1995).

Konuşma farklı zamanlarda farklı kişilerce tanımlanmıştır:

Demirel'e (1999: 40) göre konuşma; düşünce, duygu ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla karşı tarafa aktarılması olarak tanımlanmıştır. Konuşma zihinsel bir çaba ve birikimle oluşturulan iletişimin dil aracılığıyla karsıdakine sunulması; anlatılmak istenilen düşüncelerin, zihinde gerçekleştirilen sınıflama, sıralama, birbiriyle ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz – sentez yapma ve değerlendirme işlemlerinden sonra bilgilerin seslere, hecelere, sözcüklere ve

cümlelere dönüştürülerek aktarılması (Adalı, 2003: 27; Güneş, 2007: 94) şeklinde tanımlanmaktadır.

Türkçe Sözlükte (TDK, 2009: 1213) konuşmanın gerçek anlamda 7 farklı tanımı yapılmıştır:

1. Bir dilin kelimeleriyle düşünceyi sözlü olarak anlatmak
2. Belli bir konudan söz etmek
3. Bir konuda karşılıklı sohbet etmek
4. Söylev vermek
5. Konuşma dili olarak kullanmak
6. Düşüncelerini herhangi bir araç kullanmadan anlatmak
7. Belli bir biçimde söylemek

Bu tanımlardan hareketle konuşma; ses, anlatma, iletişim, açıklamak gibi içinde pek çok kavramı barındırdığı görülmektedir. Konuşma kavramı sosyal bir varlık olan insanın sosyalleşmesinde ve insanı insan yapan en belirleyici unsurdan biri olmuştur (Kurudayıoğlu, 2003: 288).

Konuşmanın en eski yazılı belgeleri Homeros'un destanında karşımıza çıkmaktadır. Konuşmayı bir sanat olarak gören Yunanlılar, kendilerini "Sofist" olarak adlandırmışlar ve bu beceriyi para karşılığı yapmışlardır. Bu kişiler kendilerini konuşma uzmanı olarak nitelendirmektedirler (Doğan, 2009: 185-209).

Konuşmanın düşünsel bir eylem olduğu fikri tartışmasız kabul gören bir düşüncedir. Söz, anlamla varlık gösterir ve anlam da zihinde var olan birliklerdir. Zihinde anlamlandırılan fikirler seslerle hayat bulmaktadır. Bu bakımdan konuşmanın ses yönü yani çeşitli organların birlikte çalışması ile gerçekleştirilen seslendirme boyutu da konuşma becerisi için önemlidir. Sözcükler, konuşma becerisi sayesinde anlama giydirilen elbiselere benzetilirse bir bireyin diğer bireyle bildirişimde bulunması, kendi zihninde var olan anlamların kelimeler aracılığıyla karşısındaki kişinin zihnine yerleştirilmesiyle gerçekleşmektedir (Kurudayıoğlu, 2003: 304). Dinlemeden sonra en çok kullanılan beceri olan konuşma, bu yönüyle eğitim-öğretim faaliyetlerinin temelini ve yapı taşını oluşturmaktadır. Yönetici-öğretmen-öğrenciler arası bilgi alışverişini sağlamada önemli rol oynayan konuşma; açıklama, anlatma,

değerlendirme gibi süreçleri kapsamakta ve iletişimin daha doğru, sağlıklı olmasını sağlamaktadır (Aktaş & Gündüz, 2001).

2.2.3. Konuşma İle İletişim

Biyolojik bir yapıya sahip olan insanoğlu çevresinde bulunan diğer insanlarla kurduğu iletişim sayesinde sosyal ve toplumsal bir varlık olmayı başarmıştır (Ada, Çelik, Küçükali & Manafzadehtabrız, 2015: 101-114). Doğası gereği sosyal bir varlık olan insanoğlu tek başına yaşamını sürdürmemektedir. Etrafındaki diğer insanlarla sözlü veya sözsüz etkileşim ve iletişim içinde olmak zorundadır. Çünkü bu durum insan olmanın bir gereğidir. İnsan anlamak ve anlatmak ister. Bunu dil sayesinde yapar (Çakır & Aydın, 2015). İnsan var olduğu sürece birbiri ile iletişim kurmuş, birbiri ile etkileşim içerisinde olmuştur. İnsanların gelişmesi ve değişmesi ile birlikte dil de gelişme ve değişme göstermiştir. Buradan hareketle dil ve iletişim insanoğlunun hayatında en önemli kavramlardan olmuşlardır (Temizkan, 2013).

İletişim, bilinçli ve bilinçsiz olarak başkalarına iletilmek istenen duygu ve düşüncelerin bildirildiği bir süreçtir. Bireyler arasında ortak simgeler aracılığıyla gerçekleştirilen anlam ve bilgi alışverişi olarak da tanımlanmaktadır (Doğan & Doğan, 2015: 89). Kaynağını, Latince “ortak” anlamına gelen “Communius” kelimesinden alan iletişim insanlar için önemli bir yere sahiptir (Temizyürek, Erdem & Temizkan, 2017: 2).

Sosyal bir varlık olan insan yüzyıllar boyunca çevresiyle etkileşim ve iletişim içerisinde olmuştur. Duygularını, düşüncelerini, hayallerini, deneyimlerini ve umutlarını aktarma ihtiyacını konuşarak ve yazarak gidermeye çalışmış, bunların da dinleme ve okuma becerileri yardımıyla anlaşılmasını istemiştir. Bu ortak paylaşımın bir sonucu olarak da iletişim denen olgu ortaya çıkmıştır (Çetinkaya, 2011: 567).

Araştırmalar insanların gününün %50-%80’lik bölümünün iletişim kurarak, konuşarak geçtiğini; iletişim kurma zamanının ortalama %45’ini dinleyerek %30’unu konuşarak, %16’sını okuyarak,%9’unu da yazarak geçirdiğini göstermektedir (Nalıncı, 2000: 130).

İnsanın doğumuyla başlayan iletişim kurma çabası, eğitim-öğretim hayatının başlamasıyla çok daha önemli bir hal almaktadır. Eğitimin sosyal, toplumsal, kültürel bazı görevleri vardır. Bunu okullar vasıtası ile yerine getirmektedir (Özgan & Aslan, 2008:190-206). Okul ortamında iletişimin temel ögesi yönetici ve öğretmenlerdir.

İletişimi başlatan kişi de yönetici ve öğretmenlerdir. Bu açıdan bakıldığında öğrenmeyi büyük oranda etkileyecek olan yönetici ve öğretmenlerin iletişim becerilerine sahip olmaları gerekmektedir (Çetinkaya, 2011: 568). Eğitimin sağlıklı ve verimli bir şekilde yürütülmesi iletişimin kalitesine bağlıdır. Bireylerin eğitim ortamına girdikleri andan itibaren iletişim kurdukları ilk kişi öğretmenlerdir. Bu noktada öğretmenlerin dil konusundaki yeterlilikleri dil konusundaki becerileri öğrenciler için büyük önem arz etmektedir. Çünkü öğrenciler öğretmenlerini model almaktadır. Konuşma öz yeterliliği yüksek iletişim becerileri iyi olan bir öğretmenin çocuklara temelde iyi model olması eğitimin niteliği açısından büyük önem arz etmektedir (Ünalın, 2007).

Yönetim süreçleri açısından eğitim sisteminin planlanmasında ve sürdürülmesinde, gruplararası işbölümünün ve koordinasyonun sağlanmasında, kurum kültürüne uyumun ve bireyler arası haberleşmenin sağlanmasında iletişimden faydalanılmaktadır (Kösterelioğlu & Argon, 2010: 1-17). Eğitim örgütlerinde öğretmen-yönetici-öğrenci arası iç iletişim; okul-çevre arası dış iletişim bulunmaktadır (Celep,1992: 301-328). İletimin iyi sağlanması örgütün amaçlarını gerçekleştirmesini sağlaması bakımından önem taşımaktadır.

İş ve işleyişin kusursuz olduğu okullarda, gruplarda sağlam bir iletişim modeli vardır. Açık ve yüz yüze iletişim okullardaki yatay iletişim kültürünü geliştirerek her düzeyde açık ve anlaşılır bir iletişim biçimini oluşturur. Okullarda yönetici ve öğretmenlerin kurduğu bu açık iletişim netliği ve güvenilirliği de beraberinde getirmektedir. Eğitim kurumlarında konuşma becerisinin sağlıklı ve etkili kullanımı tabandan tavana herkesi mutlu kılar. Bir okulda açık ve herkes için güvenilir bir iletişim ortamı oluşturulmadığı zaman bireyler, düşünmek ve daha iyi uygulamalar oluşturmak için harcadığı enerjiyi kendilerini korumak veya başkalarının açığını aramak için kullanır. Bu noktada okul yöneticilerinin dili etkili kullanmadaki meziyeti öğretmenler üzerinde olumlu veya olumsuz büyük bir etki oluşturmaktadır (Yıldırım,2001).

İnsanın sosyal bir birey olarak yaşamını sürdürmesinin en önemli şartı olan iletişim kurma, konuşmanın önemini artırmaktadır. İletişimin, insan ve toplum hayatı açısından en önemli işlevini, anlaşmayı sağlamasıdır. İletişimde bu kadar çok önemli olan konuşma, basit bir eylem değildir. Birçok etmenin uyum içinde bir arada

olmasıyla birlikte gerçekleşmektedir (Temizkan, 2009: 92). İletişimin temel unsuru olan konuşmada birçok etmen söz konusudur. Bu etmenler:

- 1)Ses
- 2)Boğumlama (Telaffuz)
- 3)Konuşma Dinamiği
- 4)Sözcük Hazinesi
- 5)Biçem veya Üslup şeklinde sıralanmaktadır (Aydın, 2013).

Dilin iletişimde etkili ve doğru kullanımı belli birkaç yöntemle değil duygu düşünce ve bilgilerin belli yollarla aktarılmasıyla olmaktadır. Bireylerin arasındaki iletişimin en yaygın ve en doğal yolu olan konuşma da insanın iş, eğitim ve özel hayatındaki başarısını etkileyen, yönlendiren bir faaliyettir. İletişim ne kadar etkili, düzenli ve açık olursa birey aynı oranda başarılı olur. Başarılı iletişimin anahtarı güzel konuşma, anlaşılır olma ve dili etkili kullanmadır (Temizkan & Atasoy, 2016: 80). Öz yeterliği yüksek bireyler yetiştirmek için, öz yeterliği yüksek, kendine güvenen öğretmenlerin yetiştirilmesinin önemi giderek artmaktadır (Ülper & Bağcı 2012: 1115). Eğitim-öğretim ortamında bu kadar öneme sahip olan öğretmenin kendi yeterliliklerini çok iyi bilmesi, yüksek bir öz yeterliğe sahip olması ve dil becerilerini çok iyi kullanması gerekmektedir. Bu noktada öğretmen ve yöneticilerin konuşma öz yeterliliklerinin yüksek olması dil becerilerini doğru ve etkili kullanan bireyler yetiştirilmesi için büyük önem arz etmektedir (Azar, 2010: 235)

2.2.4. Etkili ve Güzel konuşma

Arapça etkili söz söyleme, güzel konuşma anlamına gelen “Hitabet” kelimesi üzerine yapılan çalışmalar MÖ 5.yy.a kadar uzanmaktadır. Tiranlıların Sicilya’dan kovulmasından sonra halk tarlalarını geri almak için mahkemelere başvurmuş; açılan davaları kazanmak, haklarını en doğru şekilde savunmak için sözün bildirişim yönünden çok inandırıcı yönünü bularak haklarını savunmuşlardır. Dilin ikna edici yönünü kullanmışlardır. Dili ikna edecek şekilde kullanma sanatı Antik Çağ’da “Retorik” diye adlandırılırken İslam medeniyetlerinde “Belagat” olarak kullanılmaktadır. Belagat ise bir düşüncenin yerinde ve zamanında manası en açık şekilde akıcı bir dille ifade edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Kurudayıoğlu, 2003: 289). Bizim kültürümüzde ise güzel ve etkili söz söylemeye büyük önem verilmiştir.

Hitabet, beyan, belagat kavramları sözlü anlatımın etkililiği ve sanatsallığı üzerine kullanılmıştır.

Kişiler toplum ilişkilerini düzenlemek, kendine toplumda yer edinmek, kendini diğer insanlara anlatabilmek, herhangi bir konu hakkında bilgi vermek, duygu, düşünce ve fikirlerini açıklayabilmek gibi sebeplerle sık sık konuşmaya başvurmaktadır (Yalçın, 2002: 25). Kişiler arası ilişkileri düzenlemede etkili bir sosyal beceri alanı olan konuşma, günlük yaşamda dinlemeden sonra en çok kullanım oranına sahip dilsel beceridir (Hamzadayı & Dölek, 2017: 135-151).

Bu becerinin doğru ve etkili kullanılması iyi bir konuşma eğitimi almaktan geçer. Konuşma eğitiminin amacı bu yeteneği geliştirerek etkili ve doğru sözü bulup kullanma becerisi kazandırmaktır. Tarihe damgasını vuran insanlar bu eğitimleri sayesinde güzel konuşmalarıyla kitleleri peşinden sürükleyip başarılı olmuşlardır (Doğan, 2009: 190).

Sözcüklerin yapılarına uygun bir şekilde söylenmesi, telaffuz edilmesi o kelimenin yer aldığı cümlelerin ahengiyle ve kolay, doğru anlaşılmasıyla ilgilidir. Bunun yanında nefes kontrolü, boğumlama, diksiyon, yerli yerinde söyleyiş gibi kavramlar doğru kullanıldığı takdirde anlatıma güç katan unsurlardır (Kırkkılıç & Şahin, 2005: 993). Emir'e (1986) göre insan bir konuda bilgi edinmek veya bilgi vermek için duygu ve düşüncelerini açıklayabilmek için konuşma becerisini kullanmak durumundadır. Ancak bu konuşmalar baştan savma, gelişigüzel, basmakalıp ve yavan olduğu sürece kişi meramını anlatamaz. Toplumda saygı duyulmadığı gibi sempati toplamaktan da aciz kalır. Giderek toplum dışına itilir ve yalnızlaşır (Doğan, 2009: 62).

Bireyin başarısını büyük oranda etkileyen ve yönlendiren konuşma becerisi (Özbay, 2005: 1), öğretmen ve yöneticilerin konuşma becerisine yönelik olarak kendilerine olan güvenleri ve kendilerini yeterli hissetmeleri, öğretme-öğrenme sürecinin hedefine ulaşması bakımından oldukça önemlidir. Her anlamda kendine güvenen, öz yeterliliği yüksek yönetici ve öğretmenler eğitim verdiği bireyleri de olumlu anlamda geliştirmektedirler (Katrancı, 2014: 174)

Konuşma görülebilen ve işitilebilen somut simgelerle oluşturulan bir iletişim biçimidir. Etkili ve güzel bir konuşma için konuşmacının kullandığı kelimelerin açık ve anlaşılır olması; vurgu ve tonlamaya dikkat edilmesi; konunun dinleyici

tarafından ilgi ve istek uyandıracak ve bireysel özelliklerine hitap edecek şekilde olması gerekmektedir. Güzel ve etkili bir konuşmanın ilkeleri şunlardır:

- 1- Konuşmanın amacının belirlenmesi ve planlanması gerekir
- 2- Konuşmacının, yapacağı konuşmanın konusu ile ilgili gerekli araç-gereçleri kullanması ve yeterli düzeyde bilgi sahibi olması gerekir.
- 3- İyi bir konuşma, dinleyicilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik olmalı, dikkatlerini çekebilmelidir.
- 4- Etkili bir ses tonu ile jest ve mimiklerin uygun bir şekilde kullanılması gerekir.
- 5-Konuşmada amaca uygun sözcükler seçilerek kelimelerin doğru telaffuz edilmesine özen gösterilmelidir (İşcan, 2013: 61-63).

2.2.5. Öz Yeterlik Kavramı ve Konuşma Öz yeterliliği

Öz Yeterlik çalışmaları, Rotter'ın(1966) Denetim Odağı Kuramı ve Bandura'nın (1977) Sosyal Öğrenme Kuramıyla başlamıştır. Öğretmen yeterliği konusunu gündeme getiren bu kuramlardan Denetim Odağı, bireyin hayata ve olaylara bakış açısıyla ilgiliyken; öz yeterlik, belirli bir konu ve durumla ilişkilidir(Yıldırım, 2015; Kurbanoğlu, 2004)

Bandura (1977) öz yeterlik kavramını, “İnsanların belirli işleri yapabilmesi için gerekli faaliyetleri organize edebilme ve uygulayabilmesi açısından kendi kapasiteleriyle ilgili ön görüşleri” şeklinde tanımlamaktadır. Kaynağını ise öz yeterlikleri ile ilgili bilgileri, geçmiş deneyimleri, öğrenilmiş yaşantıları, sözlü ikna çalışmaları, psikolojik göstergeler oluşturmaktadır. Kaptan & Korkmaz'a (2002) göre öz yeterlilik, bireyin etkinlik seçimlerini, bu etkinliği sürdürürken harcadığı çabanın miktarını, göstereceği ısrarı ve son olarak başarısını etkilemektedir. Bireylerin yapabileceğine inandıklarını seçtiklerini ve başarılı olabilmeleri için başarılı olabileceklerine inanmaları gerektiği belirtilmektedir.

Bireyin bir etkinlikte yeterli olup olmadığının kendisi hakkındaki değerlendirmesi olan öz yeterlik algısı ile ilgili yapılan araştırmalar öz yeterliğin akademik başarıyı etkilediğini, bireylerin hedef ve isteklere yön veren bir yapısının olduğunu ifade etmektedir. Öz yeterlik algısı yüksek olan bireyler bir işi yapmak için gayret göstermekte, kararlılık sergilemekte ve daha az kaygı göstermektedirler. Hazırlıklı bir konuşma sergileyecek olan bireyler konuşma öz yeterlik algısı düşükse

konuşmadan kaçınma, korkma gibi davranışlar sergileyebilmektedir (Altunçekiç, Yaman & Koray, 2005: 93-102).

Bandura, öz yeterlik kavramını, “bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip başarılı olarak yapma kapasitesine ilişkin kendi yargısı” olarak tanımlamaktadır.

Öz yeterlik, bireylerin yaşamlarında ne düzeyde performans göstereceklerini belirten yeterlikleriyle ilgili inançlarıdır (Senemoğlu, 2009; Oğuz, 2015: 769).

Öz yeterlik algısı okul öncesi yıllarda oluşmaya başlamakta, zamanla gelişmekte ve bu süreç boyunca öz yeterliğin şekillenmesinde akademik deneyimler önemli bir etki taşımaktadır. Bireylerin yaşamları boyunca edindikleri deneyimlere dayalı olarak kendi baş etme yeteneklerine ilişkin özel inançlar geliştirdikleri ve sahip oldukları öz yeterlik inançları büyüdükçe davranış değişikliğinin de arttığı ifade edilmektedir. Dolayısıyla bir davranışın başarıyla yapılmasında bireyin sahip olduğu öz yeterlik inancının, yapılan davranışı olumlu ya da olumsuz yönde etkilediği şeklinde bir yorum yapılabilir (Katrancı, 2013: 654).

Bireylerin sahip oldukları öz yeterlik inançları; öğrenme sürecini etkilemektedir. Bunun yanında akademik başarı, performans ve motivasyonla da yakından ilişkilidir. Bireyler, öz yeterlik inançları doğrultusunda hedeflerini belirlemekte ve yaşadıkları çevreyi denetim altına alabilmektedir (Zimmerman, 2000; Oğuz, 2015: 781).

Korkmaz’a (2012) göre yüksek düzeyde öz yeterlik inancına olunması, bireye güçlüklerin üstesinden gelmede direnme gücünü artırmakta, engeller karşısında yılmamasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, sözlü anlatım öz yeterlik inancı yeterli olan öğretmen ve yöneticilerin sözlü anlatımın gerekli olduğu görevlerde daha başarılı olmaları, karşılaştıkları problemlerin ve güçlüklerin üstesinden gelmede sabırlı ve dirençli olmaları beklenebilir (Oğuz, 2015: 790).

Bireyin kendi becerilerine ilişkin öz yeterlik algısının oluşmasında dört etkenin önemli olduğunun altı çizilmektedir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Bireyin bir görevi tamamladıktan sonra yaşamış olduğu başarı ya da başarısızlığın kendisinde yarattığı etki,

2. Bireyle aynı koşulda olan başkalarının verilen etkinlikte başarılı ya da başarısız sonuçlanan deneyimlerinin, bireyin aynı etkinlikte başarılı ya da başarısız olabileceğine ilişkin yargısının oluşmasına etkisi,

3. Bireye başkaları tarafından bir işi başaracağına ya da başaramayacağına ilişkin verilen öğütler,

4. Bireyin içinde bulunduğu psikolojik durum (Bandura, 1997: 89)

Öz yeterlilik, bireyin belli bir işi başarabileceğine dair öz inancıdır. Öz yeterlilik bir inançtır, bu sebeple birey bir görevi yerine getirmek için sahip olunması gerekenden daha çok ya da daha az kapasiteye ya da potansiyele sahip olduğuna inanabilir. Özetle, öz yeterlilik bireylerin belli bir işi yapabileceğine dair inancıdır. Bu inanç, kişinin göreve ilişkin davranışı yapıp yapmamasını bu davranıştaki sürekliliğini, davranışa dair güdülenmesini ve sonuç olarak performansını etkiler (Kotaman, 2008: 112). Öz yeterlilik, deneyimlerle uzunca bir zaman diliminde gelişen bir inançtır. (Acar, 2007: 2).

Öz-yeterlik inancı bireylerin bir işi yapmadaki en temel faktörlerden bir tanesidir. Ancak öz yeterlik inancı bireylerin bir işi yapma veya yapmama konusundaki tek başına etkili olan bir faktör değildir. Bireylerin bir işi yapma veya yapmama konusundaki davranışları öz-yeterlik dışında başka faktörlerden de etkilenir. Kişinin kendini bir konuda yeterli hissetmesi, o işi yapacağına inanması o işi yapması için tek başına yeterli değildir. Bireylerin bir şeyi yapıp yapmama konusundaki nedenleri çok çeşitli olmaktadır. (Kurbanoğlu, 2004: 137).

Öz yeterlilik, bireyin kendine duyduğu güvendir. Öz kavramı ise bireyin kendine ait duygularını içerir. Öz kavramı ve öz yeterlilik kavramları arasındaki belirgin bir fark daha çok bireyin kendi kendine soracağı soruların niteliğinden kaynaklıdır. Öz yeterlilik, daha çok –e bilmek fiili ile başlayan yargıları ifade eder. Örneğin, çok iyi araba kullanabilir miyim? Bu problemi çözebilir miyim? gibi. Oysa öz kavramı “olmak” ve “hissetmek” fiili ile başlayan yargıları ifade eder. Örneğin, Kimim ben? Kendimi seviyor muyum?, Bir yazar olarak ben kendim hakkında ne hissediyorum? gibi. Öz kavramı, öz saygı olarak da kabul edilir ancak öz yeterlilik daha çok “güven” kavramı ile ilişkilidir. Öz yeterlilik kavramı bir bireyin bir işi, görevi başarmak için yeteneğine olan güveni hakkındaki bir yargısı olarak da açıklanabilir (Acar, 2007: 4).

Öz yeterlilik kavramı iş, eğitim, spor, tıp, sağlık, medya, sosyal ve politik değişim, ahlak gelişimi, psikiyatri ve uluslararası ilişkiler gibi çeşitli alanların araştırma konusu olmuştur. Psikolojide fobiler, depresyon, sosyal beceriler, sigara alışkanlığı ve ahlak gelişimi gibi klinik problemlerin odak konusu olmuştur. Eğitim araştırmaları, önceki başarıları ne olursa olsun öz yeterliliği yüksek öğrencilerin daha çalışkan oldukları, zorluklar karşısında daha dirençli, iyimser ve daha az kaygılı ve akademik anlamda daha başarılı olduklarını ortaya koymaktadır. Akademik görevleri yapabileceğine inanan öğrenciler bilişsel ve üst bilişsel stratejileri daha fazla kullanmaktadırlar. Akademik öz yeterlilik üst bilişsel stratejileri kullanma yoluyla bilişsel ve öz düzenleme stratejilerinin kullanımını etkilemektedir (Arseven, 2016: 69).

Öz yeterlilik inançları, insanların motivasyon ve davranışlarının önemli bir parçasını oluşturmakla kalmaz kişilerin yaşamlarını değiştirebilecek eylemleri de etkiler. Öz yeterliliği yüksek olan kişilerin daha büyük hedefler belirleme, daha zor işlere girişme ve hedeflerine ulaşmak için çok çaba gösterme eğilimleri daha yüksektir. Böyle kişiler, olası olumsuz sonuçlara odaklanmak yerine güzel sonuçları hayal ederler (Arseven, 2016: 72).

İnsanların öz yeterlilik algısı bazı temel kaynaklardan elde edilen bilgilerden oluşmaktadır. Bunların ilki bireyin doğrudan elde ettiği yaşantılardır. Öz-yeterlilik kaynakları içinde en etkili olanıdır. Bireyin doğrudan kendi yaptığı başarılı ya da başarısız etkinlikler sonucunda elde ettiği bilgilerden oluşur.

Bireyin hayatındaki olumlu deneyimler onun öz yeterlilik algısını olumlu yönde gelişmesini sağlamaktadır. Dolaylı yaşantılar da bireyin öz yeterlilik algısını olumlu ve olumsuz yönde etkiler. Birey başka bir bireyin yaşantısına bakarak yapacağı iş hakkında öz yeterliliğini tahmin etmektedir.

Bireyin konuşma becerisi, nasihatleri ve ikna kabiliyeti öz yeterliliği etkiler. Bireye yapacağı bir işte teşvikte bulunmak, onu cesaretlendirmek öz yeterliliğini olumlu yönde etkilemektedir.

Öz yeterliliği etkileyen başka bir kavram ise bireyin ruh hali bireyin psikolojik durumudur. Olumlu ruh haline sahip olan bireylerin öz yeterliliği daha yüksek iken psikolojik durumu sağlıklı olmayan bireylerin ise öz yeterliliği çok daha düşüktür. Olumlu ruh halinin öz yeterlik inancını güçlendirdiği; depresyon ve umutsuzluk gibi

olumsuz duyguların ise bireyin yeteneklerine olan inancını azalttığı söylenebilir (Ulusoy, Göngör, Akyol, Subaşı & Ünver, 2011: 72).

Öz yeterlilikleri yüksek bireyler öz yeterlilikleri düşük olanlara oranla kendilerine karşılaşacakları durumla ilgili olarak daha yüksek hedefler koyarlar. Öz yeterlik inançları yüksek olan bireyler yaptıkları veya yapacakları davranışları başarıyla tamamlayacaklarına, bu işi yapmada kendilerinin yeterli olduklarına, verilen işin üstesinden geleceklerine inanmaktadırlar. Öz yeterlik inançları düşük olan bireyler ise bir konuda yeterlikleri olsa bile bunlara inanmadıkları için karşı karşıya kaldıkları durumları riskli görür ve başarısızlıkla ilgili senaryolar düşünürler. Bunun sonucunda bir işi yapabilecek kabiliyetleri olsa dahi bu özelliklerini avantaja çeviremezler. Bu da başarılarının düşmesine bir işi başaramayacağım korkusuna neden olur (Akgün, 2008: 9).

Birey bir işi yapma durumunda kaldığında iş ile kendi kapasitesi arasında bir karşılaştırma yaptıktan sonra zihinsel ve duygusal olarak oluşturduğu yaklaşımla duruma göre hareket etmektedir. Öz yeterliği yüksek olan bireyler karmaşık olaylarla daha kolay baş edebilmekte, problemlerin üstesinden gelmede daha başarılı olabilmekte, çalışmalarında daha sabırlı olmakta, okul ve iş yaşamında başarılı olabilmektedir. Bu çerçevede, sözlü anlatım öz yeterlik inancı yüksek olan öğretmen ve yöneticiler, bu beceriyi gerektiren görevlerde daha başarılı olabilir, karşılaştıkları güçlükleri aşabilmede gerekli olan sabır ve direnci gösterebilir. Ayrıca, öğrencilerinin de sözlü anlatım öz yeterlik inançları geliştirmelerine yardım edebilirler. Bu sebeple, öğretmen ve yöneticilerin sözlü anlatım öz yeterlik inançlarının geliştirilmesi eğitim-öğretim açısından oldukça önemlidir (Korkmaz, 2012: 126).

Etkili ve güzel konuşmanın, dolayısıyla etkili iletişimin temelinde doğru konuşma vardır. Etkili iletişim kuran öğretmenlerin ve yöneticilerin daha başarılı olduğu bilinen bir gerçektir. Bu noktada öğretmenlerin ve yöneticilerin konuşmaya yönelik öz-yeterlilikleri önem kazanmaktadır. Öz-yeterlilik, bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize ederek başarılı bir biçimde yapma kapasitesine ilişkin kendine duyduğu inanç şeklinde tanımlanmaktadır. Buradan hareketle konuşma öz yeterliliğinin öğretmen ve yöneticilerde ne denli önemli olduğunu görmekteyiz (Melanlıoğlu, 2013: 392).

“Öz yeterlilik”, kavramı kişinin genel sonuç beklentileri ile eylemlerinin beklenen sonuca ulaştıracağı inancından oluşan ikili bir yapı olarak tanımlanmaktadır. Bireyin eyleme karar vermek için gerekli yeteneğe sahip olduğu inancı ve eylemin sonuca ulaştırılması güveni ile o eylemi gerçekleştirmesidir (Dolapçı, 2013: 3).

Konuşma öz yeterliliği; bireylerin dili etkili kullanabilmesi, karşısındakine duygu, düşünce, hayal ve isteklerini anlatabilmesi, bireylerle iletişim kurabilmesi olarak tanımlanır. Konuşma yeterliliğine sahip olan bireyler kendini, yaptıklarını, yapacaklarını tam olarak ifade edebilirler. Konuşma öz yeterliliğine sahip bir konuşmacının en belirgin özellikleri şunlardır (Başaran & Erdem, 2009: 743):

- Konulara farklı açılardan bakarlar.
- Geniş ufukları vardır. Günlük yaşamlarının dışındaki başka durumları da tartışır, konuşur, düşünürler.
- Coşkulu olurlar.
- Dinlediklerine ilgi gösterirler.
- Hep kendileri hakkında konuşmazlar.
- Empati (eş duyum) yaparlar. Kendilerini başkalarının yerine koymaya çalışırlar.
- Mizah duyguları gelişmiştir.
- Kendilerine has bir konuşma biçimleri vardır.

2.3. KİŞİLİKLE KONUŞMA ÖZ YETERLİĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bireyler farklı kişilik yapılarına sahip olarak dünyaya gelmektedir. Doğası gereği hem anlamak hem anlaşılmak isterler. Bu konuşma becerisi ile mümkün olmaktadır. Konuşma öz yeterliliği yüksek olan yönetici ve öğretmenlerin konuşma becerisini doğru ve etkili kullanmaları duygu ve düşüncelerini diğer bireylere daha doğru ve net ifade etmesini sağlar. Bu durum yönetici ve öğretmenlerin iş ve günlük hayatlarında daha başarılı olmalarını beklenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, verilerin toplanmasına ilişkin bilgilere, verilerin analizinde kullanılan yöntemlere yer verilmiş ve kullanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Katılımcıların kişileriyle konuşma öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin belirlenmesinin hedeflendiği bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli en az iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik araştırmalardandır.

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, etkilemeden olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Değişkenlerin birbiriyle arasındaki ilişkilerini, farklılaşmalarını ve değişimlerini belirleyen bir modeldir (Karasar, 2002: 77). Tarama modelinde, belli bir zaman kesiti içinde çok sayıda denek ve objeden elde edilen verilerin analizi ile araştırma problemlerine cevap aranır (Arseven, 2001: 104). Tarama modelinin bir avantajı da, araştırma yapılan kurumda mevcut düzeni bozmadan ve kurum personeline yönetsel güçlük çıkarmadan kullanılabilmesidir (Kaptan, 1999: 60).

3.2. Evren Ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2017–2018 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında (ortaokul ve imam hatip ortaokulu) İstanbul ili Esenyurt ilçesinde görev yapmakta olan 1797 okul yöneticisi ve öğretmenlerden oluşmaktadır. Örneklem basit, seçkisiz ve uygun örnekleme yöntemiyle belirlenen 302 yönetici ve öğretmenden oluşmaktadır. Basit seçkisiz örnekleme; evren alınacak elemanların seçilme ihtimalinin eşit şansa seçilmesi yöntemidir (Büyüköztürk vd.,2016).

Tablo 3.2.1: Evren ve Örneklem Tablosu

EVREN			ÖRNEKLEM		
Yönetici	Öğretmen	Okul Sayısı	Yönetici	Öğretmen	Okul Sayısı
152	1645	30	40	262	19

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, katılımcıların cinsiyet, yaş vb. gibi demografik bilgilerini elde etmek amacıyla ölçme aracının birinci bölümünde “Kişisel Bilgilerle İlgili Form”, ikinci bölümünde kişilik özelliklerini belirlemek için Horzum ve arkadaşları (2017) tarafından Türk kültürüne uyarlanan “Beş Faktör Kişilik Ölçeği”, üçüncü bölümünde konuşma öz yeterliğini ölçmek için Aydın (2013) tarafından geliştirilen “Konuşma Öz Yeterlik” ölçekleri yer almaktadır. Araştırmada kullanılan ölçme aracına **Ek.3**'te yer verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgilerle İlgili Form

Bu formda araştırmaya katılanlara ilişkin cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, medeni durum, eğitim durum, görev ve branş ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.3.2. Beş Faktör Kişilik Ölçeği

Araştırmada kullanılan “Beş Faktör Kişilik Ölçeği” Rammstedt & John (2007) tarafından geliştirilmiş olup Horzum ve arkadaşları (2017) tarafından Türk kültürüne uyarlanmıştır. Beşli likert tipinde bir ölçek olup 10 maddeden oluşmaktadır. Araştırmacıların kişilikleri hızlı değerlendirmeleri açısından kısa hazırlanan ölçeğin Dışadönüklük, Yumuşak Başlılık, Özdenetim, Nörotiklik ve Deneyime Açıklık olmak üzere beş alt boyutu yer almaktadır. Her bir alt boyut ikişer madde ile ölçülmüştür. Ölçeğin Dışadönüklük faktörü 1 ve 6'ncı; Yumuşak Başlılık faktörü 2 ve 7'nci; Özdenetim faktörü 3 ve 8'inci; Nörotiklik faktörü 4 ve 9'uncu ve Deneyime Açıklık faktörü 5 ve 10'uncu maddeler ile ölçülmekte olup birbirleri ile ters kodlanmıştır. Horzumve arkadaşlarının(2017) oluşturduğu ölçekte; çeviri geri çeviri, dilsel eşdeğerlik ve güvenilirlik geçerlik çalışmaları olmak üzere üç aşamada üç çalışma grubu yer almıştır. Birinci aşamasını, gruplardan ikisi random olmak üzere çeviri ikisi geri çeviri olmak üzere 4 öğretim elemanın yapmış oldukları çevirilerden oluştururken; ikinci aşamasını, 31 İngilizce öğretmeni öğrencisine ölçeğin Türkçe ve İngilizce formları iki hafta ara ile doldurtularak gerçekleştirmiştir. Üçüncü aşamasında, random belirlenen 218 üniversite öğrencisi arasında geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini değerlendirmek için yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda 5 faktör ve 10 maddeden oluşan toplam varyansın % 88,4'ünü açıkladığını göstermiştir. Ölçeği oluşturan maddelerin toplam faktör yük değerleri .30'dan yüksektir. Ölçeğin tek boyutlu yapısını değerlendirmek

için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeksi değerleri: $\chi^2(46, N=25)=1.846$, $p=.00$; CFI=.98; NFI=.97; AGFI=.91; SRMR=.03; RMSEA=.062 şeklinde bulunmuştur. Ölçeğin kişilik yapıları ölçeğin beş kişilik yapısını ölçüp ölçmediğini belirlemek üzere yakınsama ve ayırt edici geçerliğine bakılmış her bir faktör için OAV değerleri 0.70; 0.57; 0.74; 0.65 ve 0.64 olarak bulunmuştur. Ayırt edici geçerlik ölçeğin OAV kareköklerinin yapılar arasındaki korelasyondan ve .50'den büyük olması ayırt edici geçerliğinin olduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayıları *dışadönüklük* için iç tutarlılık .88; *yumuşakbaşlılık* için iç tutarlılık .81; *özdenetimlilik* için iç tutarlılık .90; *nörotiklik* için iç tutarlılık .85 ve *deneyime açıklık* için iç tutarlılık .84 olarak hesaplanmıştır (Horzum ve arkadaşları, 2017).

Bes Faktör Kişilik Ölçeği beşli Likert tipi derecelendirme tipinde hazırlanmıştır. Ölçme aracına katılanlardan, her bir ifade için “1-Hiçbir Zaman”, “2- Nadiren”, “3-Bazen”, “4- Sık Sık”, “5- Her Zaman” şıkları arasından kendilerine en uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir.

3.3.3. Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği

Katılımcıların konuşma öz yeterliklerini ölçmek amacıyla Aydın (2013) tarafından geliştirilen “Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği”(KÖYÖ) kullanılmıştır. 50 Türkçe öğretmeni adayına yöneltilen sorulardan 78 adet madde havuzu oluşturulmuştur. Ölçeği 8 kişiden oluşan uzman ekip önce 8 faktör olmak üzere 66 maddeye indirmiştir. 40 Türkçe Öğretmeni adayına ön denemesi yapıldıktan sonra son şeklini almıştır. Beşli likert tipinde hazırlanan ölçekte toplamda 46 madde yer almaktadır. Dilsel yapı, dinleyici faktörü, konuşma süreci ve konuşmayı planlama olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Konuşmayı Planlama alt boyutu 20 maddeyle, Konuşma Süreci 12 maddeyle, Dilsel Yapı alt boyutu 9 maddeyle, Dinleyici Faktörü 5 madde ile ölçülmüştür. Konuşmayı Planlama faktörü 12, 13, 14, 15, 16, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46'nci; Konuşma Süreci faktörü 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 27'nci; Dilsel Yapı faktörü 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25'inci; Dinleyici Faktörü 26, 32, 36, 37, 38'inci maddeler ile ölçülmektedir. Yapı geçerliğini değerlendirmek için yapılan açımlayıcı faktör analizinde açıklanan dört faktörün toplam varyansa katkısı % 48.5'tir Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indeksleri $\chi^2=824.901$ (df=6,

$p < .05$); NFI=.98; RMSEA=.57; SRMR=.013 şeklinde bulunmuştur. Ölçekteki maddelerin faktör yükleri 32 ile .71 arasında değerler almıştır.

Güvenirlilik için cronbach alfa iç tutarlık katsayıları hesaplanmış: 1. faktör .94, 2. faktör .87, 3. faktör .89 ve 4. faktör .74 değerleri bulunmuştur. Ölçeğin tamamı .95 alfa değeri almıştır. Buna göre ölçekteki 3 alt faktörle ayrılan yüksek derecede, 1 alt faktörün ise oldukça güvenilir olduğu görülmüştür.

Bu ölçeğin katılımcıların temel becerilerinden olan konuşma becerisini öz yeterlik bakımından değerlendirmede güvenilir bir araç olduğu kabul edilerek hazırlanan ölçekte katılımcılardan her bir ifade için “1-Hiç İyi Değilim”, “2-İyi Değilim”, “3-Orta Düzeyde İyiyim”, “4-İyiyim”, “5-Çok İyiyim” maddelerinden birini işaretlemeleri istenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Ölçek formu, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden (MEM) yazılı izin (**Ek.1**); alınarak hazırlanan ölçme aracı araştırmacı tarafından okullara iletilmiştir. Gönüllü öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin desteğiyle gerekli açıklamalar yapılarak veriler toplanmıştır. Veri toplama araçları, 2017-2018 eğitim öğretim yılında, İstanbul-Esenyurt'ta bulunan devlete bağlı ilköğretim (imam hatip ortaokulları ve ortaokul) kurumlarında görev yapmakta olan 800 yönetici ve öğretmene uygulanmıştır. 550 adet ölçek geri dönmüştür. 248 ölçek eksik veya boş olduğu için analiz dışında bırakılmıştır. 302 ölçekle elde edilen verilere dayalı analizler yapılmıştır. Verilerin toplanması **Ek.2**'de yer alan gerekli izinlerin de alınmasıyla gerçekleştirilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS istatistik paket programlarından yararlanılmıştır. Bu amaçla demografik veriler için yüzde ve frekans analizi, ikili değişkenler için t-test ikiden fazla değişkenler için tek yönlü varyans analizi ve ilişkiye yönelik olarak korelasyon analizleri yapılmıştır.

Bu amaçla ilk önce; yüzde, frekans analizleri yapılmış ve sonuçlar aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 3.5.1. Katılımcıların Kişilikleri İçin Puan Aralıkları ve Yorumu

Aralık	Değer	Yorum Kişilik
1.00 -1.80	Hiçbir Zaman	Çok Düşük
1.81- 2.60	Nadire	Düşük
2.61- 3.40	Bazen	Orta
3.41- 4.20	Sık Sık	Yüksek
4.21- 5.00	Her Zaman	Çok Yüksek

Tablo 3.5.2. Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlikleri İçin Puan Aralıkları ve Yorumu

Aralık	Değer	Yorum Konuşma Öz Yeterlik
1.00 -1.80	Hiç İyi Değilim	Çok Düşük
1.81- 2.60	İyi Değilim	Düşük
2.61- 3.40	Orta Düzeyde	Orta
3.41- 4.20	İyiyim	Yüksek
4.21- 5.00	Çok İyiyim	Çok Yüksek

Uygulanan ölçeklerin ortalamalarının dağılımlarının normalliği ve homojen dağılıp dağılmadığını incelemek amacıyla, ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmış, sonuçlar Tablo 3.5.3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.5.3. Katılımcıların Beş Faktör Kişilik Ölçeği ve Konuşma Öz yeterlik Ölçeğine İlişkin Kolmogorov Smirnov Testi Sonuçları

Ölçekler Ve Alt Boyutları	N	\bar{x}	Std. Sapma	ÇARPIKLIK		BASIKLIK	
				Statisti c	Std. Hata	Statistic	Std. Hata
Dışadönüklük	302	4.08	1.00	-1.26	.14	.89	.28
Yumuşak Başlılık	302	4.25	.79	-.93	.14	.28	.28
Özdenetim	302	4.10	.87	-1.25	.14	1.32	.28
Nörotiklik	302	3.38	.95	-.50	.14	-.32	.28
Deneyime Açıklık	302	3.18	1.41	-.21	.14	-1.35	.28

KONUŞMA ÖZ YETERLİĞİ ÖLÇEĞİ	Konuşmayı Planlama	302	3.66	.57	-.60	.14	-.27	.28
	Konuşma Sureci	302	3.46	.73	-.23	.14	-.96	.28
	Dilsel Yeterlilik	302	3.65	.59	-.44	.14	.10	.28
	Dinleyici Faktörü	302	4.01	.54	-.81	.14	.90	.28
	Konuşma Öz Yeterliği	302	3.64	.54	-.46	.14	-.44	.28
	Toplamı							

Araştırmada kullanılan kişilik ve konuşma öz yeterlik ölçeklerinden elde edilen verilerin homojen dağılıp dağılmadığını belirlemek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Tablo 3.5.3'te görüldüğü üzere ölçeklerin aldığı değerlerin -1.5 ile +1.5 aralığında normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir (Tabachnick & Fidell, 2013; Akt. Kütük, 2018). Normal dağılım gösterdiği anlaşılan veriler için parametrik yöntemler ile analizler yapılmıştır.

Ölçme aracından elde edilen verilerin güvenilir olması gereken bir özelliktir. Araştırmada kullanılan ölçekler daha önce faktör ve güvenilirlik analizleri yapılmış ölçeklerdir. Bu çalışmada Beş Faktör Kişilik Ölçeği için Horzum, Ayas & Padır'ın (2017); Konuşma Öz yeterliği Ölçeği için Aydın'ın (2013) çalışmalarında ortaya koyduğu faktör yapıları kullanılmıştır. Ölçekleri geliştirenler tarafından ortaya çıkarılan faktörlerin bu çalışmada da güvenilir olup olmadığının ortaya konulabilmesi amacıyla faktörlerin Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayılarına bakılarak iç- tutarlılık katsayıları belirlenmiştir. Sonuçlar Tablo 3.5.4'te verilmiştir.

Tablo 3.5.4: Cranbach's Alfa İç Tutarlılık Ve Güvenirlik Katsayıları

Ölçek	Alt Boyutları	Soru Sayısı	Orijinal	Bu çalışmadaki
			Değerler	Değerler
			R	R
KİŞİLİK ÖLÇEĞİ	Dışadönüklük	2	.88	.87
	Yumuşak Başlılık	2	.81	.79
	Özdenetim	2	.90	.68
	Nörotiklik	2	.85	.84
	Deneyime Açıklık	2	.84	.97

KONUŞMA ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİ	Konuşmayı Planlama	20	.94	.91
	Konuşma Süreci	12	.87	.90
	Dilsel Yapı	9	.89	.82
	Dinleyici Faktörü	5	.74	.60
	Konuşma Öz Yeterlik Toplam	46	.95	.92

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere Kişilik Ölçeğinin “Dışadönüklük” alt boyutunun .87; “Yumuşak Başlılık” alt boyutunun .79; “Özdenetim” alt boyutunun .68; “Nörotiklik” alt boyutunun .84; “Deneyime Açıklık” alt boyutunun .97 olarak belirlenmiştir. Konuşma Öz yeterliği Ölçeğinin “Konuşmayı Planlama” alt boyutu .91; “Konuşma Süreci” alt boyutu .90; “Dilsel Yapı” alt boyutu .82; “Dinleyici Faktörü” alt boyutu .60 olarak değerler belirlenmiştir. Veriler incelendiğinde verilerin Cronbach’s Alpha Değeri 1.00’a yakın olduğu görülmektedir. Güvenilirlik katsayısı(Cronbach’s Alpha Değeri), .00 ile 1.00 arası bir değer alır. Katsayı 1.00’a yaklaştıkça verilerin güvenilirliği yüksek; 0.00’a yaklaştıkça verilerin güvenilirliği düşük olarak yorumlanmaktadır (Gürses,2006). Analiz sonucunda ölçeğin güvenilir olduğuna ve araştırmada kullanılabilmesine karar kılınmıştır.

Çalışmanın bu bölümünde örneklem grubu olarak belirlenen katılımcıların kişilik ve konuşma öz yeterliği ölçekleri alt boyutlarına ilişkin puanlarla ilgili medeni durum, cinsiyet, görev ve eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaşmayı belirlemek amacıyla *independent t- testi*; yaş, kıdem ve branş değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla *One Way Anova* analizi yapılmıştır. Fark bulunan değişkenlere ilişkin farkın kaynağını belirleyebilmek için *Post-hoc-Scheffe* analizi yapılmış ve ayrıca kişilik ile konuşma öz yeterliği arasındaki ilişkiyi belirlemek için *Pearson Correlation* analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde yapılan saha araştırmasının probleminin çözümü için araştırmanın sonuçlarına göre elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1- Demografik Değişkenlere İlişkin Veriler

Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerine yani yaşa, cinsiyete, medeni duruma, kıdeme, eğitim durumuna, göreve ve branş değişkenlerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları oluşturulmuş, ölçeğin toplam puan değerleri için S_s ve \bar{x} tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 4.1.1: Katılımcıların Yaş Değişkenine Yönelik Frekans ve Yüzdeler Değerleri

YAŞ	f	%
20-25	91	30,1
26-30	87	28,8
31-40	89	29,5
41+	35	11,6
Toplam	302	100

Tablo 4.1.1'deki veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 302 yönetici ve öğretmenin yaşlarına göre dağılımı 20-40 yaş aralığında dengeli biçimde dağıldığı görülmektedir.

Tablo 4.1.2: Katılımcıların Cinsiyetle İlgili Frekans ve Yüzdeler Değerleri

Cinsiyet	f	%
Kadın	164	54,3
Erkek	138	45,7
Toplam	302	100

Tablo 4.1.2'de veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 302 yönetici ve öğretmenin % 54,3'ü kadın, % 45,7'si erkektir. Tablodaki veriler incelendiğinde kadınların sayısının daha fazla olduğu ve yönetici ve öğretmenlik mesleğinin daha çok bayanlar tarafından tercih edilen bir meslek olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.1.3: Katılımcıların Medeni Duruma Yönelik Frekans ve Yüzdeler Değerleri

Medeni Durum	f	%
Evli	163	54
Bekâr	139	46
Toplam	302	100

Tablo 4.1.3'te veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 302 yönetici ve öğretmenin % 54'ü evli, % 46'sı bekârdır. Veriler incelendiğinde evli olan öğretmenlerin çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.1.4: Katılımcıların Kıdeme İlişkin Frekans ve Yüzdeler Değerleri

Kıdem	f	%
1-5 yıl	138	45,7
6-10 yıl	111	36,8
11+	53	17,5
Toplam	302	100

Tablo 4.1.4'te veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 302 yönetici ve öğretmenin mesleki kıdemlerine baktığımızda % 45,7'si 1 ile 5 yıl, % 36,8'i 6 ile 10 yıl, % 17,5'i 11 yıl ve üstünde görev yapmaktadır. Veriler incelendiğinde en fazla yüzdeler oranı olan mesleki kıdem 1 ile 5 yıl olan mesleğinde yeni, genç ve dinamik olan öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.5: Katılımcıların Eğitim Durumuna Yönelik Frekans ve Yüzdeler Değerleri

Eğitim Durumu	f	%
Ön lisans+ Lisans	249	82,5
Lisansüstü	53	17,5
Toplam	302	100

Tablo 4.1.5'te veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 302 yönetici ve öğretmenin eğitim durumlarına baktığımızda 82,5'i Ön lisans ve Lisans, 17,5'i Lisansüstü mezundur. Veriler incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların büyük çoğunluğunun ön lisans ve lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 4.1.6: Katılımcıların Görevine Yönelik Frekans ve Yüzdeler Değerleri

Göreviniz	f	%
Yönetici	40	13,2
Öğretmen	262	86,8
Toplam	302	100

Tablo 4.1.6’da veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 302 yönetici ve öğretmenin görevine baktığımızda %13,2’si yönetici, % 86,8’si öğretmenlerden oluşmaktadır. Veriler incelendiğinde araştırmaya katılanların büyük çoğunluğunu öğretmenler oluşturmaktadır.

Tablo 4.1.7: Katılımcıların Branşına Yönelik Frekans ve Yüzdeler Değerleri

Branş	f	%
Türkçe	37	12.3
Sosyal Bilgiler	31	10.3
Fen Bilimleri	35	11.6
Matematik	40	13.2
İngilizce	26	8.6
Beden Eğitimi	18	6.0
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	29	9.6
Görsel sanatlar	19	6.3
Bilişim/Teknoloji Tasarım	19	6.3
Müzik	17	5.6
Meslek Dersleri(Arapça, Kuranı Kerim, Siyer, TDB)	12	4.0
Rehberlik ve Psikolojik Danışma	19	6.3
Toplam	302	100

Tablo 4.1.7’de veriler incelendiğinde araştırmaya katılan 302 yönetici ve öğretmenin branşına baktığımızda % 12,3’ü Türkçe, % 10,3’ü Sosyal Bilgiler, % 11,6’sı Fen Bilimleri, % 13,2’si Matematik, %8,6’sı İngilizce, % 6’sı Beden Eğitimi, % 9,6’sı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, % 6,3’ü Görsel Sanatlar, % 6,3’ü Bilişim/Teknoloji Tasarım, 5,6’sı Müzik, 4’ü Meslek Dersleri, 6,3’ü Rehberlik ve Psikolojik Danışma olduğu görülmektedir. Veriler incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların branş dağılımında örneklem dağılımı Matematiktir.

4.2. Araştırmanın Alt Problemlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen ve yöneticilerin kişiliklerinin konuşma öz yeterliklerine ilişkin betimsel istatistikler tablo 4.2.1’de verilmiştir.

Alt Problem-1: “Katılımcıların kişilikleri nasıldır?” sorusunu test etmek amacıyla Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları hesaplanmış, sonuçlar tablo 4.2.1’de verilmiştir.

Tablo 4.2.1: Katılımcıların Kişiliklerine İlişkin Analiz Sonuçları

Faktör1:Dışadönüklük	\bar{x}	ss
Madde 1. Kendimi içine kapanık biri olarak görüyorum	4.17	1.03
Madde 6. Kendimi dışa dönük, sosyal biri olarak görüyorum.	4.00	1.09
Toplam	4.08	1.06
Faktör 2: Yumuşak Başlılık		
Madde 2 Kendimi genellikle güvenilir biri olarak görüyorum.	4.43	.87
Madde 7 Kendimi başkalarının hatasını bulma eğiliminde biri olarak görüyorum.	4.07	.86
Toplam	4.25	0.86
Faktör 3: Özdenetim		
Madde 3 Kendimi yavaş hareket etme eğiliminde olan biri olarak görüyorum	4.04	1.06
Madde 8 Kendimi bir işi tam yapabilecek biri olarak görüyorum.	4.15	.94
Toplam	4.09	1.00
Faktör 4: Nörotiklik		
Madde 4 Kendimi rahat ve stresle başa çıkabilen biri olarak görüyorum.	3.42	.94
Madde 9 Kendimi kolay sinirlenen biri olarak görüyorum.	3.34	1.09
Toplam	3.36	1.01
Faktör 5: Deneyime Açıklık		
Madde 5 Kendimi çok az sanatsal ilgisi olan biri olarak görüyorum.	3.15	.80
Madde10 Kendimi yaratıcı biri olarak görüyorum.	3.00	1.46
Toplam	3.07	1.13

Tablo 4.2.1’de örneklem grubun kişilik ölçeğindeki sorulara verdiği cevaplar incelendiğinde ‘**Dışadönüklük**’ faktörü altındaki cevapların puanlarının birbirine ve dolayısıyla ortalama faktör puanına çok yakın olduğu görülmektedir. Kendimi içine kapanık biri olarak görüyorum maddesi ($\bar{x}=4.17$) ortalamanın biraz üstündeyken kendimi dışadönük, sosyal biri olarak görüyorum maddesi ($\bar{x}=4.00$) ortalamanın .08 puan ile altında olduğu görülmektedir.

“**Yumuşak Başlılık**” faktörünü ölçen puanlara baktığımızda ise ortalamaya çok yakın değerler aldığını görüyoruz. Kendimi genellikle güvenilir biri olarak görüyorum maddesi ($\bar{x}=4.43$) ortalamanın az üstünde iken kendimi başkalarının hatasını bulma eğiliminde biri olarak görüyorum maddesinin ($\bar{x}=4.07$) ortalamanın biraz altında bir değer aldığı görülmektedir.

“**Özdenetim**” faktörünü ölçen maddelere verilen cevaplara bakıldığında kendimi yavaş hareket etme eğiliminde olan biri olarak görüyorum maddesi ($\bar{x}=4.04$) ortalamanın .05 puan altındadır. Kendimi bir işi tam yapabilecek biri olarak görüyorum maddesi ($\bar{x}=4.15$) ise ortalamanın sadece .06 puan üzerinde olduğu görülür.

“**Nörotiklik**” faktörüne bakıldığında bu maddenin genel ortalama ile paralel bir dağılım gösterdiği kendimi rahat ve stresle başa çıkabilen biri olarak görüyorum maddesi ($\bar{x}=3.42$) ortalamadan .06 puan yüksek bir değer alırken kendimi kolay sınırlanan biri olarak görüyorum maddesinin ($\bar{x}=3.34$) çok az farkla ortalamadan .02 puan düşük bir puan aldığı görülmektedir.

Son faktör olan “**Deneyime Açıklık**” in içerisinde bulundurduğu iki maddenin de ortalama ile aldığı puanların paralellik gösterdiği görülmektedir. Kendimi çok az sanatsal ilgisi olan biri olarak görüyorum maddesi ($\bar{x}=3.15$) ortalamanın üstünde, kendimi yaratıcı biri olarak görüyorum maddesi ($\bar{x}=3.00$) ortalamanın .07 puan altında bir değer almıştır. Ölçeğin alt boyutları arasında sıralama yapıldığında “Yumuşak Başlılık” alt boyutunun en yüksek ortalamaya ($\bar{x} = 4.25$) sahipken “Deneyime Açıklık” alt boyutunun en düşük ortalamaya ($\bar{x} = 3.07$) sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların yumuşak başlılık, dışadönüklük ve özdenetim düzeyleri “yüksek” deneyime açıklık ve nörotizm düzeyleri “orta” olarak belirlenmiştir.

Alt Problem-2: “Katılımcıların konuşma öz yeterlikleri ne düzeydedir?” sorusunu test etmek amacıyla Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları hesaplanmış, sonuçlar tablo 4.2.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2.2: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlikleri Tanımlayıcı İstatistikler

Faktör1:Konuşmayı Planlama		\bar{x}	SS
Madde 12	Nefes kontrolünü sağlamada	3.68	.89
Madde 13	Jest ve mimikleri yerinde kullanmada	3.94	.87
Madde 14	Konuşurken göz teması kurmada	4.06	.81

Madde 15	Beden dilini etkili kullanmada	3.98	.82
Madde 16	Uygun yerlerde nefes alıp vermede	3.79	.88
Madde 28	Konuşma hızımı ayarlama	3.57	.81
Madde 29	Metne bakmadan konuşmada	2.97	1.29
Madde30	Farklı anlatım tekniklerinden ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanmada	2.48	1.26
Madde 31	Konuşma anında doğal davranma konusunda	3.67	.73
Madde 33	Tekdüze bir anlatıma düşmeden konuşmada	3.68	.81
Madde 34	Düşüncelerimi açık bir şekilde belirtmede	3.93	.81
Madde 35	Sorulara kaygılanmadan yanıt vermede	3.86	.84
Madde 39	Konuşma anında özgüvenimi sağlamada	3.81	.92
Madde 40	Heyecanlanmadan konuşmada	3.62	1.05
Madde 41	Konuşmalarımı sıkılmadan gerçekleştirmede	3.46	1.06
Madde 42	Konuşmayı istekli yapmada	3.37	1.13
Madde 43	Konuya odaklanarak konuşmada	3.71	.88
Madde 44	Dinleyicinin ilgisini çekmede	3.69	.95
Madde 45	Dinleyicilerle sıcak ilişki kurmada	3.91	.92
Madde 46	Karşılıklı konuşmalarda heyecanımı yenmede	4.03	.98
Toplam		3.66	.93
Faktör 2: Konuşma Süreci			
Madde 1	Hazırlıklı bir konuşma yapacaksam kılık kıyafetime özen göstermede	3.77	1.09
Madde 2	Hazırlıklı konuşmalarda ön araştırma yapmada	3.10	1.12
Madde 3	Hazırlıklı konuşmalardan önce bir plan hazırlamada	3.02	1.25
Madde 4	Hazırlıklı konuşmalardan önce gereken materyalleri hazırlamada	2.95	1.16
Madde 5	Hazırlıklı bir konuşma için metin hazırlamada	3.06	1.30
Madde 6	Hazırlıklı bir konuşma yaparken amacı belirtmede	3.55	1.01
Madde 7	Amaca uygun konuşmada	3.78	.84
Madde 8	Gereksiz bilgilerden kaçınmada	3.80	.88
Madde 9	Belli bir düzen mantık içinde konuşma yapmada	3.81	.80
Madde 10	Gereksiz duygu ve düşüncelerden kaçınmada	3.70	.84
Madde 11	Anlattıklarımı destekleyen uygun örnekler vermede	4.01	.85
Madde 27	Uygun yerde kalıp ifadeler (atasözü, deyim vb.) kullanmada	2.93	1.17
Toplam		3.45	1.02
Faktör 3: Dilsel Yapı			
Madde 17	Standart dilli (İstanbul Türkçesi) kullanmada	3.67	1.03
Madde 18	Kelimelerin ses açısından anlaşılır olmasında	3.81	.79
Madde 19	İletişim anında akıcı konuşmada	3.82	.80
Madde 20	Vurgu ve tonlamaları göz önünde bulundurarak konuşmada	3.65	.87
Madde 21	Sesimin şiddetini ayarlayarak konuşmada	3.76	.83
Madde 22	Konuşurken sesleri doğru çıkarmada	3.87	.88
Madde 23	Dilbilgisi kurallarına uygun konuşma yapmada	3.03	1.21
Madde 24	Gereksiz sesler çıkarmadan konuşmada	3.53	.86
Madde 25	Telaffuzu doğru gerçekleştirmede	3.75	.82
Toplam		3.65	.89

Faktör:4 Dinleyici Faktörü			
Madde 26	Argo kullanımlardan kaçınmada	4.23	.93
Madde 32	Konuşmalarında nezaket kurallarına uymada	4.08	.81
Madde 36	Karşı görüş belirtenlere saygı göstermede	4.22	.77
Madde 37	Konuşma sırasında sabırlı davranmada	3.70	.94
Madde 38	Dinleyenle empati kurmada	3.84	.89
Toplam		4.01	.86
Konuşma Öz Yeterliği Genel Toplam		3.64	.54

Tablo 4.2.2’de görüldüğü üzere konuşma öz yeterliğindeki sorulara verilen cevaplar incelendiğinde **“Konuşmayı Planlama”** faktörü altındaki cevapların puanlarının birbirine, faktör aritmetik ortalama ($\bar{x} = 3.66$) puanına ve genel toplam aritmetik ortalama ($\bar{x} = 3.64$) puanına oldukça yakın olduğu görülmektedir. “Farklı anlatım tekniklerinden ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanmada” maddesinin aritmetik ortalaması ($\bar{x} = 2.48$) ve “metne bakmadan konuşmada” maddesinin aritmetik ortalaması ($\bar{x} = 2.97$) bu faktörü ölçen diğer maddelerden fark edilir derecede düşük puan alırken “Konuşurken göz teması kurmada ve karşılıklı konuşmalarda heyecanımı yenmede” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması ($\bar{x} = 4.06$) ve “Karşılıklı konuşmalarda heyecanımı yenmede” maddesine verilen cevapların aritmetik ortalaması ($\bar{x} = 4.03$) yüksek puan aldığı görülmektedir.

“Konuşma süreci” faktörünü ölçen maddeler incelendiğinde verilen cevapların puanlarının yarısı genel aritmetik ortalamasının ($\bar{x} = 3.64$) altında değerler alırken yarısının ortalamasının üstünde değerler aldığı görülmektedir. “Konuşma süreci” faktörünün altında yer alan maddeler incelendiğinde aritmetik ortalaması ($\bar{x} = 2.93$); faktör ortalaması ($\bar{x} = 3.45$) ve genel ortalamadan ($\bar{x} = 3.64$) en düşük olan maddenin “Uygun yerde kalıp ifadeler (atasözü, deyim vb.) kullanmada” maddesi olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalaması ($\bar{x} = 4.01$); faktör aritmetik ortalamadan ve genel aritmetik ortalamadan en yüksek çıkan maddenin ise “Anlattıklarımı destekleyen uygun örnekler vermede” maddesi olduğu görülmektedir.

“Dilsel Yapı” faktörü incelendiğinde maddelerin aritmetik ortalamalarının birbirine yakın olduğu; çoğunun, faktör aritmetik ortalaması ($\bar{x} = 3.65$) ve genel toplam aritmetik ortalamalarının ($\bar{x} = 3.64$) yüksek değerler aldığı görülmektedir. “Dilbilgisi kurallarına uygun konuşma yapmada” ve “Gereksiz sesler çıkarmadan konuşmada” maddelerinin genel aritmetik ortalamasının altında değerler alırken “Konuşurken sesleri doğru çıkarmada” maddesinin aritmetik ortalaması ($\bar{x} = 3.87$) genel aritmetik ortalamadan yüksek bir değere sahip olduğu görülmektedir.

“Dinleyici Faktörü”nün istatistiksel değerlerine baktığımızda faktör ortalamasının ($\bar{x} = 4.01$) yüksek olduğu ve yarıdan fazlasının ortalamanın üstünde değerler aldığı görülmektedir. Madde 37 yani “Konuşma sırasında sabırlı davranmada” ve madde 38 yani “Dinleyenle empati kurmada” genel ortalamadan düşük bir değer aldığını bunun dışındaki maddelerin ise tamamının genel ortalamadan yüksek bir değer aldığı görülmektedir. Ölçeğin alt boyutları arasında en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=4.01$) “Dinleyici Faktörü” sahipken, en düşük ortalamaya ($\bar{x}=3.45$) “Konuşma Sürecinin” sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların dinleyici faktörü ($\bar{x}=4.01$) değerleri “yüksek”; Konuşma süreci ($\bar{x}=3.45$), dilsel yapı ($\bar{x}=3.65$), konuşmayı planlama ($\bar{x}=3.66$) ve konuşma öz yeterlik genel toplam ($\bar{x}=3.64$) değerleri “orta” olarak belirlenmiştir

Alt Problem-3: “Katılımcıların kişilikleri ile konuşma öz yeterlikleri; cinsiyet, medeni durum, görev, eğitim durum, yaş, kıdem ve branş değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?”

a) **Cinsiyet:** Katılımcıların Beş Faktör Kişilik Ölçeği ve Konuşma Öz yeterlik Ölçeğinden aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?" sorusunu test etmek amacıyla yapılan bağımsız grup t-testi sonuçları Tablo 4.2.3. ve 4.2.4’te verilmiştir.

Tablo 4.2.3: Katılımcıların Kişilik Ölçeği Alt Puanlarının Cinsiyete İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Analizi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p																																												
Dışadönüklük	Kadın	164	4.08	1.01	.01	300	.99																																												
	Erkek	138	4.08	.99				Yumuşak Başlılık	Kadın	164	4.22	.83	-.70	300	.48	Erkek	138	4.28	.74	Özdenetim	Kadın	164	4.10	.87	.12	300	.90	Erkek	138	4.09	.88	Nörotiklik	Kadın	164	3.38	.90	.09	300	.92	Erkek	138	3.37	1.01	Deneyime Açıklık	Kadın	164	3.11	1.38	-.93	300	.34
Yumuşak Başlılık	Kadın	164	4.22	.83	-.70	300	.48																																												
	Erkek	138	4.28	.74				Özdenetim	Kadın	164	4.10	.87	.12	300	.90	Erkek	138	4.09	.88	Nörotiklik	Kadın	164	3.38	.90	.09	300	.92	Erkek	138	3.37	1.01	Deneyime Açıklık	Kadın	164	3.11	1.38	-.93	300	.34	Erkek	138	3.27	1.44								
Özdenetim	Kadın	164	4.10	.87	.12	300	.90																																												
	Erkek	138	4.09	.88				Nörotiklik	Kadın	164	3.38	.90	.09	300	.92	Erkek	138	3.37	1.01	Deneyime Açıklık	Kadın	164	3.11	1.38	-.93	300	.34	Erkek	138	3.27	1.44																				
Nörotiklik	Kadın	164	3.38	.90	.09	300	.92																																												
	Erkek	138	3.37	1.01				Deneyime Açıklık	Kadın	164	3.11	1.38	-.93	300	.34	Erkek	138	3.27	1.44																																
Deneyime Açıklık	Kadın	164	3.11	1.38	-.93	300	.34																																												
	Erkek	138	3.27	1.44																																															

Tablo 4.2.3’teki veriler incelendiğinde örneklem grubu oluşturan katılımcıların kişiliklerinin cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı görülmektedir.

Tablo 4.2.4: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeği Alt Puanlarının Cinsiyete İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Analizi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Konuşmayı Planlama	Kadın	164	3.69	.58	.83	300	.40
	Erkek	138	3.63	.57			
Konuşma Süreci	Kadın	164	3.45	.77	-.14	300	.88
	Erkek	138	3.46	.68			
Dilsel Yapı	Kadın	164	3.72	.60	2.15	300	.03*
	Erkek	138	3.57	.57			
Dinleyici Faktörü	Kadın	164	4.05	.57	1.17	300	.24
	Erkek	138	3.97	.51			
Konuşma Öz Yeterlilik Toplam	Kadın	164	3.67	.57	.91	300	.36
	Erkek	138	3.61	.52			

Tablo 4.2.4'teki veriler incelendiğinde örneklem grubu oluşturan katılımcıların konuşma öz yeterliliklerinin cinsiyetlerine göre değişip değişmediği incelendiğinde konuşma öz yeterlilik ölçeğinin Dilsel Yapı ($t= 2.15$; $p= .03$) alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmaktadır. Kadınların ($\bar{x}=3.72$) dilsel yapısı erkeklere ($\bar{x}=3.57$) oranla anlamlı derece daha yüksektir. Bununla birlikte konuşma öz yeterlilik ölçeğinin diğer alt boyutlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

b) Medeni Durum: Katılımcıların Kişilikleri İle Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeğinden aldıkları puanlar medeni durum değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?" sorusunu test etmek amacıyla yapılan bağımsız grup t-testi sonuçları Tablo 4.2.5. ve 4.2.6'da verilmiştir.

Tablo 4.2.5: Katılımcıların Kişilik Ölçeği Alt Boyutlarından Medeni Duruma İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Analizi Sonuçları

	Medeni Durum	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Dışadönüklük	Evli	163	4.13	.07	.82	300	.41
	Bekâr	139	4.03	.08			
Yumuşak Başlılık	Evli	163	4.26	.06	.13	300	.89
	Bekâr	139	4.24	.06			
Özdenetim	Evli	163	4.13	.07	.66	300	.50
	Bekâr	139	4.06	.07			
Nörotiklik	Evli	163	3.33	.07	-.94	300	.34
	Bekâr	139	3.43	.07			
Deneyime Açıklık	Evli	163	3.19	1.10	.01	300	.98
	Bekâr	139	3.18	1.12			

Tablo 4.2.5'te veriler incelendiğinde katılımcıların kişiliklerinin medeni durumlarına göre değişip değişmediğinin incelendiğinde katılımcıların medeni durumları ile kişilikleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 4.2.6: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeği Alt Puanlarının Medeni Duruma İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Analizi Sonuçları

	Medeni Durum	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Konuşmayı Planlama	Evli	163	3.66	.04	.10	300	.91
	Bekâr	139	3.66	.04			
Konuşma Süreci	Evli	163	3.49	.05	.88	300	.38
	Bekâr	139	3.42	.06			
Dilsel Yapı	Evli	163	3.65	.04	.01	300	.98
	Bekâr	139	3.65	.04			
Dinleyici Faktörü	Evli	163	4.00	.04	-.63	300	.52
	Bekâr	139	3.04	.04			
KY Toplam	Evli	163	3.65	.56	.28	300	.77
	Bekâr	139	3.63	.53			

Tablo 4.2.6'daki veriler incelendiğinde katılımcıların konuşma öz yeterliliklerinin medeni durumlarına göre değişip değişmediği incelendiğinde katılımcıların medeni durumları ile konuşma öz yeterlilikleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

d) **Görev:** “Katılımcıların Kişilik Ölçeği ve Konuşma Öz yeterlik Ölçeğinden aldıkları puanları görev değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?” sorusunu test etmek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t-testi sonuçları Tablo 4.2.7. ve 4.2.8’de verilmiştir.”

Tablo 4.2.7: Katılımcıların Kişilik Ölçeği Alt Puanlarının Göreve İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Analizi Sonuçları

	Görev	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Dışadönüklük	Yönetici	40	4.41	.70	2.20	300	.00*
	Öğretmen	262	4.03	1.03			
Yumuşak Başlılık	Yönetici	40	4.35	.54	.81	300	.27
	Öğretmen	262	4.24	.82			
Özdenetim	Yönetici	40	4.28	.84	1.44	300	.14
	Öğretmen	262	4.07	.87			
Nörotiklik	Yönetici	40	3.35	1.11	-.23	300	.84
	Öğretmen	262	3.38	.93			
Deneyime Açıklık	Yönetici	40	3.50	1.36	1.50	300	.13
	Öğretmen	262	3.14	1.41			

Tablo 4.2.7’deki veriler incelendiğinde katılımcıların kişiliklerinin görev değişkenine göre değişip değişmediği incelendiğinde kişilik ölçeğinin Dışadönüklük ($t= 2.20$; $p=.00$) alt boyutunda anlamlı bir fark bulunmuştur. Yöneticilerin dışadönüklüğü öğretmenlere oranla anlamlı derece daha yüksek olarak bulunmuştur. Bununla birlikte kişilik ölçeğinin diğer alt boyutlarında görev değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.2.8: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği Alt Puanlarının Göreve İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Analizi Sonuçları

	Görev	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Konuşmayı Planlama	Yönetici	40	3.66	.11	-.06	300	.95
	Öğretmen	262	3.66	.03			
Konuşma Süreci	Yönetici	40	3.61	.12	1.42	300	.15
	Öğretmen	262	3.43	.04			
Dilsel Yapı	Yönetici	40	3.63	.09	-.29	300	.76
	Öğretmen	262	3.66	.03			
Dinleyici Faktörü	Yönetici	40	4.03	.09	.14	300	.88
	Öğretmen	262	4.01	.03			
KY Toplam	Yönetici	40	3.68	.10	.41	300	.71
	Öğretmen	262	3.64	.03			

Tablo 4.2.8’de veriler incelendiğinde katılımcıların konuşma öz yeterliklerinin göreve göre değişip değişmediği incelendiğinde katılımcıların görevleri ile konuşma öz yeterlikleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

e) Eğitim Durumu: "Katılımcıların Kişilik Ölçeği ve Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği puanlarının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?" sorusunu test etmek amacıyla yapılan bağımsız grup t-testi sonuçları tablo 4.4.2.9 ve 4.2.10’da verilmiştir.”

Tablo 4.2.9: Katılımcıların Kişilik Ölçeği Alt Puanlarının Eğitim Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Analizi Sonuçları

	Eğitim Durumu	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Dışadönüklük	Ön lisans+ Lisans	249	4.08	1.00	-.12	300	.89
	Lisansüstü	53	4.10	1.02			
Yumuşak Başlılık	Ön lisans+ Lisans	249	4.21	.82	-1.91	300	.02*
	Lisansüstü	53	4.44	.59			
Özdenetim	Ön lisans+ Lisans	249	4.09	.89	-.11	300	.91
	Lisansüstü	53	4.11	.76			
Nörotiklik	Ön lisans+ Lisans	249	3.38	.93	.04	300	.96
	Lisansüstü	53	3.37	1.06			
Deneyime Açıklık	Ön lisans+ Lisans	249	3.17	1.42	-.37	300	.70
	Lisansüstü	53	3.25	1.34			

Tablo 4.2.9'daki veriler incelendiğinde katılımcıların kişiliklerinin eğitim durumu değişkenine göre değişip değişmediği incelendiğinde kişilik ölçeğinin Yumuşak Başlılık ($t = -1.91$; $p = .02$) alt boyutunda anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Eğitim durumu lisansüstü olan katılımcıların ön lisans + lisans olanlara oranla yumuşak başlıkları anlamlı derecede daha yüksek olarak bulunmuştur. Eğitim durumu arttıkça bireylerin yumuşak başlıkları da artmıştır. Bununla birlikte kişilik ölçeğinin diğer alt boyutlarında eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 4.2.10: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlik Ölçeği Alt Puanlarının Eğitim Durumuna İlişkin Bağımsız Gruplar t-Testi Analizi Sonuçları

	Eğitim Durumu	N	\bar{x}	Ss	t	Sd	p
Konuşmayı Planlama	Ön lisans + Lisans	249	3.70	.54	2.28	300	.04*
	Lisansüstü	53	3.50	.68			
Konuşma Süreci	Ön lisans + Lisans	249	3.47	.72	.89	300	.37
	Lisansüstü	53	3.38	.77			
Dilsel Yapı	Ön lisans + Lisans	249	3.69	.57	2.18	300	.03*
	Lisansüstü	53	3.49	.65			
Dinleyici Faktörü	Ön lisans + Lisans	249	4.05	.51	2.62	300	.02*
	Lisansüstü	53	3.84	.65			
KY Toplam	Ön lisans + Lisans	249	3.68	.52	2.10	300	.06
	Lisansüstü	53	3.50	.62			

Tablo 4.2.10'daki veriler incelendiğinde katılımcıların konuşma öz yeterliklerinin eğitim durumu değişkenine göre farklılaşma durumu incelendiğinde Konuşma Öz Yeterlik Ölçeğinin Konuşmayı Planlama ($t = 2.28$; $p = .04$); Dilsel Yapı ($t = -2.18$; $p = .03$) ve Dinleyici Faktörü ($t = 2.62$; $p = .02$); alt boyutlarında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Buna göre eğitim durumu ön lisans+ lisans olan katılımcıların lisansüstü olanlara oranla Konuşmayı Planlama, Dilsel Yapı ve Dinleyici Faktörü puan ortalamaları anlamlı derece daha yüksek olarak bulunmuştur. Bununla birlikte Konuşma Öz Yeterlik Ölçeğinin toplamı ve diğer alt boyutlarında eğitim durumu değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır.

f) Yaş: "Katılımcıların Kişilik Ölçeği ve Konuşma Öz yeterlik puanları yaş değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?" sorusuna ilişkin One Way ANOVA analizi sonuçları tablo 4.2.11. ve 4.2.12'deki gibidir.

Tablo 4.2.11: Katılımcıların Kişilik Ölçeğinden Aldıkları Puanların Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları

	Yaş	N	\bar{x}	Ss	Var. K.	KT	Sd	KO	F	p
Dışadönüklük	20-25	91	4.21	.83	G.Arası G. İçi Toplam	2.731	3	.91	.89	.44
	26-30	87	3.98	1.04		302.19	298	1.01		
	31-40	89	4.03	1.05		304.92	301			
	41+	35	4.14	1.16						
Yumuşak Başlılık	20-25	91	4.21	.84	G.Arası G. İçi Toplam	1.22	3	.40	.64	.58
	26-30	87	4.24	.81		118.14	298	.63		
	31-40	89	4.23	.77		189.36	301			
	41+	35	4.42	.65						
Özdenetim	20-25	91	4.21	.75	G.Arası G. İçi Toplam	3.68	3	1.22	1.61	.18
	26-30	87	4.05	.85		226.98	298	.76		
	31-40	89	3.97	.93		230.67	301			
	41+	35	4.24	1.01						
Nörotiklik	20-25	91	3.43	.84	G.Arası G. İçi Toplam	2.76	3	.92	1.01	.38
	26-30	87	3.45	.98		271.31	298	.91		
	31-40	89	3.23	.99		274.07	301			
	41+	35	3.41	1.05						
Deneyime Açıklık	20-25	91	3.15	1.55	G.Arası G. İçi Toplam	4.46	3	1.48	.74	.52
	26-30	87	3.10	1.32		595.27	298	1.99		
	31-40	89	3.36	1.41		599.76	301			
	41+	35	3.01	1.22						

Tablo 4.2.11’de veriler incelendiğinde katılımcıların kişilik ölçeğinden aldıkları puanların yaş gruplarına göre farklılaşma durumunun anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. ($p>.05$).

Tablo 4.2.12: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeğinden Aldıkları Puanların Yaş Gruplarına Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları

	Yaş	N	\bar{x}	Ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Konuşmayı Planlama	20-25	91	3.70	.52	G.Arası	.75	3	.25		
	26-30	87	3.71	.58	G. İçi	100.20	298	.33		
	31-40	89	3.60	.60	Toplam	100.96	301		.75	.52
	41+	35	3.62	.63						
Konuşma Süreci	20-25	91	3.33	.71	G.Arası	2.93	3	.97		
	26-30	87	3.57	.73	G. İçi	160.46	298	.53		
	31-40	89	3.44	.71	Toplam	163.39	301		1.81	.14
	41+	35	3.55	.84						
Dilsel Yapı	20-25	91	3.68	.51	G.Arası	.40	3	.13		
	26-30	87	3.69	.58	G. İçi	105.03	298	.35		
	31-40	89	3.62	.63	Toplam	105.44	301		.38	.76
	41+	35	3.60	.68						
Dinleyici Faktörü	20-25	91	4.05	.55	G.Arası	.35	3	.1		
	26-30	87	4.02	.52	G. İçi	89.30	298	.30		
	31-40	89	3.96	.50	Toplam	89.65	301		.39	.75
	41+	35	4.02	.68						
KY Toplam	20-25	91	3.64	.50	G.Arası	.47	3	.15		
	26-30	87	3.70	.54	G. İçi	90.33	298	.30		
	31-40	89	3.60	.55	Toplam	90.80	301		.52	.66
	41+	35	3.64	.64						

Tablo 4.2.12’de veriler incelendiğinde katılımcıların konuşma öz yeterlilik ölçeğinden aldıkları puanların yaş gruplarına göre farklılaşma durumunun anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>.05$).

g) Kıdem: “Katılımcıların Beş Faktör Kişilik Ölçeği ve Konuşma Öz yeterlilik puanları kıdeme göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?” sorusunu test etmek amacıyla yapılan One Way ANOVA sonuçları tablo 4.2.13. ve 4.2.14’te verilmiştir.

Tablo 4.2.13: Katılımcıların Kişilik Ölçeğinden Aldıkları Puanların Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları

	Kıdem	N	\bar{x}	Ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
Dışadönüklük	1-5	138	4.08	.95	G.Arası	.53	2	.26		
	6-10	111	4.13	1.02	G. İçi	304.39	299	1.01		
	11+	53	4.00	1.09	Toplam	304.92	301		.26	.77
Yumuşak Raslılık	1-5	138	4.24	.85	G.Arası	.48	2	.24		
	6-10	111	4.22	.79	G. İçi	188.87	299	.6		
	11+	53	4.33	.62	Toplam	189.36	301		.38	.68
Özdenetim	1-5	138	4.18	.78	G.Arası	1.85	2	.92		
	6-10	111	4.04	.92	G. İçi	228.81	299	.76		
	11+	53	4.00	.98	Toplam	230.67	301		1.21	.29
Nörotiklik	1-5	138	3.43	.90	G.Arası	.93	2	.46		
	6-10	111	3.31	.99	G. İçi	273.14	299	.91		
	11+	53	3.37	1.01	Toplam	274.07	301		.51	.60
Deneyime Açıklık	1-5	138	3.09	1.53	G.Arası	8.31	2	4.15		
	6-10	111	3.40	1.27	G. İçi	591.43	299	1.97		
	11+	53	2.99	1.29	Toplam	599.74	301		2.10	.12

Tablo 4.2.13'teki veriler incelendiğinde katılımcıların kişilik ölçeğinden aldıkları puanların kıdemlerine göre farklılıkları belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

Tablo 4.2.14: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeğinden Aldıkları Puanların Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları

	Kıdem	<i>N</i>	\bar{x}	<i>Ss</i>	Var.K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Konuşmayı Planlama	1-5	138	3.68	.55	G.Arası	.57	2	.28		
	6-10	111	3.69	.58	G. İçi	100.39	299	.33		
	11+	53	3.57	.62	Toplam	100.96	301		.82	.42
Konuşma Süreci	1-5	138	3.44	.75	G.Arası	.08	2	.04		
	6-10	111	3.47	.67	G. İçi	163.30	299	.64		
	11+	53	3.47	.82	Toplam	163.96	301		.08	.92
Dilsel Yapı	1-5	138	3.69	.56	G.Arası	1.08	2	.54		
	6-10	111	3.67	.58	G. İçi	104.35	299	.34		
	11+	53	3.53	.65	Toplam	105.44	301		1.54	.21
Dinleyici Faktörü	1-5	138	4.07	.57	G.Arası	1.03	2	.51		
	6-10	111	3.98	.42	G. İçi	88.62	299	.29		
	11+	53	3.92	.67	Toplam	89.65	301		1.74	.17
KY Toplam	1-5	138	3.66	.53	G.Arası	.32	2	.16		
	6-10	111	3.66	.52	G. İçi	90.47	299	.30		
	11+	53	3.57	.62	Toplam	90.80	301		.54	.58

Tablo 4.2.14’te görüldüğü üzere katılımcıların konuşma öz yeterlilik ölçeğinden aldıkları puanların kıdemlerine göre farklılaşma durumunun anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>.05$).

g) Branş: “Katılımcıların Beş Faktör Kişilik Ölçeği ve Konuşma Öz yeterlilik Ölçeği puanları branş değişkenine göre anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?” sorusunu test etmek amacıyla Kişilik Ölçeği ve Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılık düzeyi varyans analizi ile sınınmış olup sonuçlar Tablo 4.2.15, 4.2.16, 4.2.17 ve 4.2.18’de verilmiştir.

Tablo 4.2.15: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeğinin alt boyutlarından Konuşmayı Planlama ve Konuşma Sürecinden Aldıkları Puanların Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları

	Branş	<i>N</i>	\bar{x}	<i>Ss</i>	Var.K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Konuşmayı Planlama	Türkçe	37	4.20	.33	G.Arası	21.52	11	1.95		
	Sosyal B.	31	3.70	.48	G. İçi	79.44	290	.27		
	Fen B.	35	3.60	.47	Toplam	100.96	301		7.14	00*
	Matematik	40	3.39	.61						
	İngilizce	26	3.69	.44						
	Beden E	18	3.34	.37						
	DinKültürü	29	3.86	.47						
	Görsel S.	19	3.39	.58						
	Bilişim	19	3.45	.73						
	Müzik	17	3.53	.62						
	Meslek D.	12	3.46	.61						
	Rehberlik	19	3.93	.57						
	Konuşma Süreci	Türkçe	37	4.23	.28	G.Arası	48.74	11	4.43	
Sosyal		31	3.69	.51	G. İçi	114.64	290	.39		
Fen B.		35	3.23	.76	Toplam	163.39	301		11.2	00*
Matematik		40	3.11	.72						
İngilizce		26	3.60	.58						
Beden E		18	2.75	.60						
DinKültürü		29	3.64	.80						
Görsel S.		19	3.20	.42						
Bilişim		19	3.32	.80						
Müzik		17	2.94	.49						
Meslek D.		12	3.50	.69						
Rehberlik		19	3.77	.61						

Tablo 4.2.15'teki veriler incelendiğinde örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeğinin konuşmayı planlama ($F=7.14$), konuşma süreci ($F=11.21$) anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($p<.05$).

Katılımcıların konuşma öz yeterlilik ölçeği alt boyutlarından “**Konuşmayı Planlama**” puanlarının branşa farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan LSD Testi sonuçları (**Ek.5**) incelendiğinde Türkçe olan branşındaki katılımcıların konuşmayı planlamada Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, Matematik, İngilizce, Beden Eğitimi, Din Kültürü, Görsel Sanatlar, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Müzik, Meslek Dersleri; Sosyal Bilgiler olanların Matematik, Görsel Sanatlar;

İngilizce olanların Matematik; Din Kültürü olanların Fen Bilimleri, Matematik, Görsel Sanatlar, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Müzik, Meslek Dersleri; Rehberlik olanların Matematik, Görsel Sanatlar, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Müzik, Meslek Dersleri ile anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Branşların puan ortalamalarına baktığımızda konuşmayı planlama ortalaması en yüksek Türkçe($\bar{x}=4.20$), en düşük Beden Eğitimi($\bar{x}=3.34$) branşındakilerin sahip olduğu görülmüştür.

“**Konuşma Süreci**” alt boyutu puanlarındaki farklılaşmanın branşa göre hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD Testi sonuçlarına (Ek.6) bakıldığında branşı Türkçe olanların Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, İngilizce($\bar{x}=3.60$), Beden eğitimi, Din Kültürü, Görsel Sanatlar, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Müzik, Meslek Dersleri ile; branşı Sosyal Bilgiler olanların Fen Bilimleri, Matematik, Beden eğitimi, Müzik, Bilişim/Teknoloji Tasarımı, Müzik ile; branşı Fen Bilimleri, Matematik, Görsel Sanatlar, Bilişim/Teknoloji Tasarım olanların Beden eğitimi ile; branşı İngilizce olanların Beden eğitimi, Müzik, Görsel Sanatlar, Fen Bilimleri, Matematik ile; Din Kültürü olanların Fen Bilimleri, Matematik, Müzik, Beden eğitimi ile; branşı Meslek Dersleri olanların Beden eğitimi, Müzik ile; branşı Rehberlik olanların Fen Bilimleri, Matematik, Beden eğitimi, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Müzik ile anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Branşların puan ortalamalarına baktığımızda konuşma süreci ortalaması en yüksek Türkçe($\bar{x}=4.23$), en düşük Beden Eğitimi($\bar{x}=2.75$) branşındakilerin sahip olduğu görülmüştür

Tablo 4.2.16: Katılımcıların Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeğinin alt boyutlarından Dilsel Yapı, Dinleyici Faktörü ve Konuşma Öz Yeterlilik Toplamından Aldıkları Puanların Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları

	Branş	<i>N</i>	\bar{x}	<i>Ss</i>	Var.K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Dilsel Yapı	Türkçe	37	4.28	.34	G.Arası	28.02	11	2.54		
	Sosyal	31	3.76	.47	G. İçi	77.41	290	.26		
	Fen B.	35	3.56	.54	Toplam	105.44	301		9.54	00*
	Matematik	40	3.45	.67						
	İngilizce	26	3.74	.52						
	Beden E	18	3.30	.53						
	DinKültürü	29	3.77	.35						
	Görsel S.	19	3.11	.49						
	Bilişim	19	3.37	.64						
	Müzik	17	3.61	.42						
	Meslek D.	12	3.53	.63						
	Rehberlik	19	3.85	.45						
	Dinleyici Faktörü	Türkçe	37	4.34	.25	G.Arası	13.55	11	1.23	
Sosyal		31	4.16	.52	G. İçi	76.10	290	.26		
Fen B.		35	3.93	.41	Toplam	89.65	301		4.69	00*
Matematik		40	3.76	.71						
İngilizce		26	3.95	.40						
Beden E		18	3.66	.42						
DinKültürü		29	4.20	.49						
Görsel S.		19	4.00	.42						
Bilişim		19	3.96	.65						
Müzik		17	3.85	.67						
Meslek D.		12	3.80	.74						
Rehberlik		19	4.32	.29						
Konuşma Öz Yeterlik TOPLAM		Türkçe	37	4.24	.25	G. Arası	26.09	11	2.37	
	Sosyal	31	3.76	.42	G. İçi	64.70	290	.22		
	Fen B.	35	3.53	.47	Toplam	90.80	301		10.6	00*
	Matematik	40	3.37	.58						
	İngilizce	26	3.70	.43						
	Beden E	18	3.21	.40						
	Din Kültür	29	3.82	.46						
	Görsel S.	19	3.35	.39						
	Bilişim	19	3.46	.63						
	Müzik	17	3.43	.50						
	Meslek D.	12	3.52	.63						
	Rehberlik	19	3.92	.48						

Tablo 4.2.16'daki veriler incelendiğinde örneklem grubunu oluşturan katılımcıların Konuşma Öz Yeterlik Ölçeğinin dilsel yeterlilik (F=9.54), dinleyici faktörü(F=4.69)

ve konuşma öz yeterlik toplamlarında ($F=10.63$) anlamlı bir farklılık belirlenmiştir($p<.05$).

“Dilsel Yapı” alt boyutu puanlarındaki farklılaşmanın branş değişkenine göre hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan LSD analizi sonuçları (**Ek.7**) incelendiğinde Türkçe branşındaki katılımcıların Dilsel Yapısı Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, Matematik, İngilizce, Beden Eğitimi, Din Kültürü, Görsel Sanatlar, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Müzik, Meslek Dersleri ile; Sosyal Bilgiler, İngilizce ve Din Kültürü olanların Matematik, Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar, Bilişim/Teknoloji Tasarım ile; Fen Bilimleri ve Matematik olanların Görsel Sanatlar ile; Rehberlik olanların Fen Bilimleri, Matematik, Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar, Bilişim/Teknoloji Tasarım ile anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Branşların puan ortalamalarına baktığımızda konuşma süreci ortalaması en yüksek Türkçe($\bar{x}=4.28$), en düşük Görsel Sanatlar($\bar{x}=3.11$) branşındakilerin sahip olduğu görülmüştür

“Dinleyici Faktörü” alt boyutu puanlarındaki farklılaşmanın branş değişkenine göre hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan LSD analizi sonuçları (**Ek.8**) incelendiğinde Türkçe branşındaki katılımcıların dinleyici faktörü Fen Bilimleri, Matematik, İngilizce, Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Müzik, Meslek Dersleri ile; Sosyal Bilgiler olanların Matematik, Beden, Meslek Dersleri ile; Görsel Sanatlar olanların Beden Eğitimi ile; Rehberlik olanların Fen Bilimleri, Matematik, İngilizce, Beden Eğitimi, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Müzik, Meslek Dersleri ile anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Branşların puan ortalamalarına baktığımızda konuşma süreci ortalaması en yüksek Türkçe($\bar{x}=4.34$), en düşük Beden Eğitimi($\bar{x}=3.66$) branşındakilerin sahip olduğu görülmüştür

“Konuşma Öz Yeterliği Toplam” puanlarındaki farklılaşmanın branş değişkenine göre hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan LSD analizi sonuçları (**Ek.9**) incelendiğinde Türkçe branşındaki öğretmen ve yöneticilerin Konuşma öz yeterliği Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, Matematik, İngilizce, Din Kültürü, Görsel Sanatlar, Bilişim ve Teknoloji, Müzik, Meslek Dersleri, Rehberlik ve Beden Eğitimi ile; Sosyal Bilgiler olanların Matematik, Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi, Bilişim ve Teknoloji, Müzik ile; Fen Bilimleri olanların Beden Eğitimi ile; İngilizce olanların Matematik, Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi ile; Din Kültürü olanların Matematik,

Fen Bilimleri, Beden Eğitimi, Bilişim ve Teknoloji, Müzik, Görsel Sanatlar ile; Rehberlik olanların Matematik, Fen Bilimleri, Beden Eğitimi, Bilişim ve Teknoloji, Müzik, Görsel Sanatlar, Meslek Dersleri ile anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Branşların puan ortalamalarına baktığımızda konuşma süreci ortalaması en yüksek Türkçe($\bar{x}=4.24$), en düşük Beden Eğitimi($\bar{x}=3.21$) branşındakilerin sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 4.2.17: Katılımcıların Kişilik Ölçeğinin Alt Boyutlarından Dışadönüklük ve Yumuşak Başlıktan Aldıkları Puanların Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları

	Branş	N	\bar{x}	Ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	P	
Dışadönüklük	Türkçe	37	4.09	1.25	G. Arası	15.06	11	1.36	1.37	.18	
	Sosyal	31	4.20	1.03		G. İçi	289.86	290			1.00
	Fen B.	35	3.85	.87			Toplam	304.92			301
	Matematik	40	3.82	.81							
	İngilizce	26	4.23	1.10							
	Beden E	18	4.30	.62							
	Din Kültür	29	4.20	.88							
	Görsel S.	19	4.15	.86							
	Bilişim	19	4.13	1.03							
	Müzik	17	4.26	1.09							
	Meslek D.	12	3.41	1.45							
	Rehberlik	19	4.42	.91							
	Yumuşak Başlılık	Türkçe	37	4.29	.67	G. Arası	11.83	11	1.07	1.75	.06
Sosyal		31	4.40	.53	G. İçi		177.53	290	.61		
Fen B.		35	3.95	.83			Toplam	189.36	301		
Matematik		40	4.02	.85							
İngilizce		26	4.25	.73							
Beden E		18	4.69	.45							
Din Kültür		29	4.32	.96							
Görsel S.		19	4.13	.98							
Bilişim		19	4.52	.48							
Müzik		17	4.41	.81							
Meslek D.		12	4.16	1.00							
Rehberlik		19	4.21	.87							

Tablo 4.2.17'deki veriler incelendiğinde örneklem grubunu oluşturan katılımcıların kişilik ölçeğinin yumuşak başlılık (F=1.75) ve dışadönüklük (F= 1.37) alt boyutlarında anlamlı farklılık belirlenmemiştir(p>.05).

Tablo 4.2.18: Katılımcıların Kişilik Ölçeğinin Alt Boyutları Özdenetim, Deneyime Açıklık ve Nörotiklikten Aldıkları Puanların Branş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way ANOVA) Sonuçları

	Branş	N	\bar{x}	Ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	P	
Özdenetim	Türkçe	37	4.40	.75	G.Arası	19.20	11	1.74	2.39	.00*	
	Sosyal	31	4.19	.86		G. İçi	211.46	290			.72
	Fen B.	35	3.92	.80		Toplam	230.67	301			
	Matematik	40	4.15	.55							
	İngilizce	26	3.96	.99							
	Beden E	18	4.41	.64							
	Din Kültür	29	4.18	.78							
	Görsel S.	19	3.86	1.21							
	Bilişim	19	3.63	1.02							
	Müzik	17	4.55	.55							
	Meslek D.	12	3.66	1.00							
	Rehberlik	19	3.89	1.14							
	Nörotiklik	Türkçe	37	3.52	1.05	G.Arası	27.48	11	2.49	2.93	.00*
Sosyal		31	3.32	.94	G. İçi		246.59	290	.85		
Fen B.		35	3.11	.86	Toplam		274.07	301			
Matematik		40	3.33	.85							
İngilizce		26	3.23	.99							
Beden E		18	3.38	.63							
Din Kültür		29	3.58	.81							
Görsel S.		19	3.81	1.15							
Bilişim		19	3.47	.97							
Müzik		17	3.47	.99							
Meslek D.		12	3.08	1.01							
Rehberlik		19	4.26	.63							
Deneyime Açıklık		Türkçe	37	3.94	1.18	G.Arası	408.86	11	37.169	56.47	.00*
	Sosyal	31	4.11	.67	G. İçi		190.88	290	.65		
	Fen B.	35	1.45	.54	Toplam		599.74	301			
	Matematik	40	1.37	.46							
	İngilizce	26	3.32	.91							
	Beden E	18	3.77	1.01							
	Din	29	3.15	1.15							

Kültürü			
Görsel S.	19	4.97	.11
Bilişim	19	2.97	.97
Müzik	17	4.97	.12
Meslek D.	12	2.95	.78
Rehberlik	19	3.50	.64

Tablo 4.2.18'deki veriler incelendiğinde örneklem grubunu oluşturan katılımcıların kişilik ölçeğinin özdenetim(F=2.39), nörotiklik(F=2.93), deneyime açıklık(F=56.47) alt boyutlarında anlamlı bir farklılık belirlenmiştir(p<.05).

Katılımcıların kişilik ölçeği alt boyutlarından “**Nörotiklik**” puanlarındaki farklılaşmanın branş değişkenine göre hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan LSD Testi sonuçları (**Ek.10**) incelendiğinde branşı Rehberlik olan katılımcıların nörotikliği branşı Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, Matematik, İngilizce, Beden Eğitimi, Din Kültürü, Meslek Dersi, Müzik ve Görsel Sanatlarla; branşı Türkçe, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Müzik ve Fen Bilimleri olanların Görsel Sanatlarla; branşı Din Kültürü olanların Fen Bilimleri ve Görsel Sanatlar ile anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Branşların puan ortalamalarına baktığımızda nörotiklik ortalaması en yüksek Rehberlik (\bar{x} =4.26), en düşük Meslek Dersleri (\bar{x} =3.08) branşındakilerin sahip olduğu görülmüştür.

Kişilik ölçeği alt boyutlarından “**Özdenetim**” puanlarındaki farklılaşmanın branş değişkenine göre hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan LSD Testi sonuçları (**Ek.11**) incelendiğinde branşı Türkçe olan katılımcıların özdenetimleri Fen Bilimleri, İngilizce, Görsel Sanatlar, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Meslek Dersleri ve Rehberlik ile; Müzik olanların Fen Bilimleri, İngilizce, Görsel Sanatlar, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Meslek Dersleri ve Rehberlik ile; Matematik ve Din Kültürü olanların Bilişim/ Teknoloji Tasarım ile; Beden Eğitimi olanların Bilişim/Teknoloji Tasarım ve Müzik ile anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Branşların puan ortalamalarına baktığımızda özdenetim ortalaması en yüksek Müzik(\bar{x} =4.97), en düşük Bilişim/Teknoloji Tasarım (\bar{x} =3.63) branşındakilerin sahip olduğu görülmüştür.

“**Deneyime Açıklık**” alt boyutu puanlarındaki farklılaşmanın branş değişkenine göre hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek üzere yapılan LSD Testi sonuçları (**Ek.12**) incelendiğinde branşı Görsel Sanatlar olan yönetici ve öğretmenlerle Türkçe,

Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, Müzik, Matematik, İngilizce, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Beden Eğitimi, Din Kültürü, Meslek Dersleri ve Rehberlik ile; Müzik olanların Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, Matematik, İngilizce, Beden Eğitimi, Din Kültürü, Meslek Dersleri ve Rehberlik ile; Türkçe olanların Fen Bilimleri, Matematik, İngilizce, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Din Kültürü, Meslek Dersleri ile; Sosyal Bilgiler olanların Fen Bilimleri, Matematik, İngilizce, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Din Kültürü, Müzik, Meslek Dersleri ile; İngilizce, Din Kültürü, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Meslek Dersleri olanların Fen Bilimleri ve Matematik ile; Rehberlik olanların Fen Bilimleri, Matematik, Bilişim/Teknoloji Tasarım, Görsel Sanatlar, Müzik ile; Beden Eğitimi olanların Fen Bilimleri, Matematik, Din Kültürü ve Meslek Dersleri ile anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Branşların puan ortalamalarına baktığımızda deneyime açıklık ortalaması en yüksek Müzik($\bar{x}=4.55$), en düşük Matematik($\bar{x}=1.37$) branşındakilerin sahip olduğu görülmüştür.

Alt Problem-4: Çalışmaya katılım sağlayan katılımcıların "Katılımcıların Kişilikleri ile Konuşma Öz Yeterlikleri Arasında Anlamlı Bir İlişki Var Mıdır?" sorusuna dair elde edilen bulguların analizi için ölçeklerden ve alt faktörlerinden alınan puanların birbirleriyle ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın temel sorusu kapsamında pearson korelasyon analizi ile soru test edilmeye çalışılmıştır. Sonuçlar Tablo 4.2.17'de sunulmuştur.

Tablo 4.2.19: Katılımcıların Kişilikleri ile Konuşma Öz yeterlikleri Arasındaki İlişki İçin Yapılan Pearson Analizi Sonuçları

Ölçekler Ve Alt Boyutları	Ölçekler Ve Alt Boyutları											
	Kişilik T.	Dışadönüklük	Yumuşak Başlılık	Özdenetim	Nörotiklik	Deneyime Açıklık	Konuşma Toplam	Konuşmayı Plan	Konuşma Süreci	Dilsel Yapı	Dinleyici Faktörü	
Kişilik T.	r	1	.60**	.50**	.54**	.32**	.63**	.14*	.17**	.06	.11*	.17**
	p		.00	.00	.00	.00	.01	.00	.24	.04	.00	.00
Dışadönüklük	r	.60**	1	.16**	.24**	.10	.10	.03	.06	-.01	.04	.05
	p	.00		.00	.00	.06	.07	.52	.29	.79	.49	.37
Yumuşak Başlılık	r	.50**	.16**	1	.16**	.04	.11*	-.07	-.10	-.02	-.09	.02
	p	.00	.00		.00	.44	.04	.21	.07	.73	.09	.61
Özdenetim	r	.54**	.24**	.16**	1	.15**	.04	.15**	.23**	-.01	.19**	.14*
	p	.00	.00	.00		.00	.44	.00	.00	.79	.00	.01
Nörotiklik	r	.32**	.10	.04	.15**	1	.01	.21**	.25**	.13*	.18**	.12*
	p	.00	.06	.44	.00		.74	.00	.00	.01	.00	.03
Deneyime Açıklık	r	.63**	.10	.11*	.04	.01	1	.11*	.10	.12*	.05	.13*
	p	.00	.07	.04	.44	.74		.04	.07	.03	.31	.02
Konuşma Toplam	r	.14*	.03	-.07	.15**	.21**	.11*	1	.98**	.88**	.85**	.72**
	p	.01	.52	.21	.00	.00	.04		.00	.00	.00	.00
Konuşmayı Plan	r	.17**	.06	-.10	.23**	.25**	.10	.94**	1	.72**	.76**	.64**
	p	.00	.29	.07	.00	.00	.07	.00		.00	.00	.00
Konuşma Süreci	r	.06	-.01	-.02	-.01	.13*	.12*	.88**	.72**	1	.65**	.56**
	p	.24	.79	.73	.79	.01	.03	.00	.00		.00	.00
Dilsel Yapı	r	.11*	.04	-.09	.19**	.18**	.05	.85**	.76**	.65**	1	.57**
	p	.04	.49	.09	.00	.00	.31	.00	.00	.00		.05
Dinleyici Faktörü	r	.17**	.05	.02	.14*	.12*	.13*	.72**	.64**	.56**	.57**	1
	p	.00	.37	.61	.01	.03	.02	.00	.00	.00	.00	

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tablo 4.2.19’da Pearson korelasyon analizi verileri incelendiğinde Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin tüm alt boyutlarıyla arasında anlamlı bir ilişkisi bulunmakta alt boyutlarının kendi arasında anlamlı bir ilişkisi bulunmamaktadır. Konuşma öz yeterlik ölçeğinin ve tüm alt boyutlarının birbiriyle ilişkisi bulunmaktadır. Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Toplamı ile Konuşma Öz Yeterliği Ölçeği alt boyutu Konuşmayı Planlama ($r=.17$, $p<.01$); Dilsel Yapı ($r=.11$, $p<.05$); Dinleyici Faktörü ($r=.17$, $p<.01$); Konuşma Öz yeterliği Toplam ($r=.14$, $p<.05$) yeterlikleri arasında pozitif

yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken konuşma süreci ($r=.06$, $p>.05$) yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin alt boyutu olan Özdenetimin Konuşma Öz Yeterliği Ölçeği alt boyutu Konuşmayı Planlama ($r=.23$, $p<.01$); Dilsel Yapı ($r=.19$, $p<.01$); Dinleyici Faktörü ($r=.14$, $p<.05$); Konuşma Öz yeterliği Toplam ($r=.15$, $p<.01$) puanları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin alt boyutu olan Deneyime Açıklık ile Konuşma Öz Yeterliği Ölçeği alt boyutu Konuşma Süreci ($r=.12$, $p<.05$); Dinleyici Faktörü ($r=.133$, $p<.05$); Konuşma Öz yeterliği Toplam ($r=.11$, $p<.05$) puanları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunurken Dilsel Yeterlilik ($r=.05$, $p>.05$); Konuşmayı Planlama ($r=.10$, $p>.05$) puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin alt boyutu olan Nörotikliğin Konuşma Öz yeterliği Ölçeği alt boyutu Konuşmayı Planlama ($r=.25$, $p<.01$); Konuşma Süreci ($r=.13$, $p<.05$); Dilsel Yapı ($r=.18$, $p<.01$); Dinleyici Faktörü ($r=.12$, $p<.01$); Konuşma Öz yeterliği Toplam ($r=.21$, $p<.01$) puanları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin alt boyutu olan DışaDönüklük ve Yumuşak Başlılık ile Konuşma Öz yeterliği alt boyutlarından dilsel yeterlilik, konuşmayı planlama, konuşma süreci ve dinleyici faktörü arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE ÖNERİLERİ

Bu bölümde araştırma bulgularına dayalı olarak sonuç, tartışma ve öneriler kısmı yer almaktadır.

5.1. Tartışma ve Sonuçlar

Katılımcıların kişiliklerinin konuşma öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Alt Problem-1: Katılımcıların kişilikleri nasıldır?

Katılımcıların kişilik alt boyutlarından Dışadönüklükleri, Yumuşak Başlılıkları ve Özdenetimleri yüksek düzeyde; Nörotiklikleri ve Deneyime Açıklıkları orta düzeydedir. Karabatak'ın(2018) “Öğretmenlerin Proaktif Davranış Düzeyleriyle Beş Faktör Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki” adlı çalışmasında Yıldızoğlu (2013) “Okul Yöneticilerinin Beş Faktör Kişilik Özellikleriyle Çatışma Yönetimi Stili Tercihleri Arasındaki İlişki” adlı çalışmasında araştırmaya katılan okul yöneticilerinin yumuşak başlılıkları yüksek, Nörotiklikleri orta seviyede bulunmuştur. Beş Faktör kişilik envanteri sonuçlarına göre Yıldızoğlu (2013) okul yöneticileri çoğunlukla yumuşak başlı yani geçimli bireylerdir. Yumuşak başlılıkları yüksek olan bireyler ise insanlarla iyi ilişkiler kurabilen, işbirlikçi, nazik ve sosyal ilişkilerinde iyi niyetlidirler. Arkadaşlarıyla ve idari altındaki insanlarla ilişkileri iyidir. Uyumlulukları yüksek olan bu tarz yöneticiler astlarını iyi motive edip sağlıklı bir iletişim kurarlar. Okul yöneticilerini bu boyuttan yüksek bir ortalamayla çıkmaları çalışanlarıyla empati kurabildiklerini, iş birliğine hazır olduklarını ve gerekirse iş arkadaşları için fedakarlık yapabileceklerini göstermektedir. Okullardaki yöneticilerin yumuşak başlılık kişilik boyutunun baskın olduğunu görmekteyiz. Bu sonuçlar yapılan araştırma ile paralellik ve benzerlik göstermektedir.

Agyemang, Dzandu ve Boateng (2016) tarafından yapılan bir çalışmada öğretmenlerin en yüksek ortalamaya sahip oldukları özelliğin Deneyime açıklık olduğu görülmektedir. Bundan yola çıkarak öğretmenler ve yöneticilerin yeni fikirlere açık, kendini ve düşüncelerini yenileyen bireyler olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yapılan araştırmada deneyime açıklığın ortalamasının yüksek çıkması bu çalışmayı desteklemektedir.

Dışadönük öğretmen ve yöneticilerin en belirgin özellikleri girişimci, aktif, eğlenceli ve konuşkan kişilik özelliklerine sahip olmalarıdır. Araştırmacılara göre dışadönükler daha fazla iyimser ve pozitif beklentiye sahip bireylerdir (Mete,2006). Bu özelliklerinin yüksek olması hem yöneticiler hem de diğer bireylerle olan ilişkilerini olumlu yönde etkileyecektir. Yapılan araştırmalarda dışadönüklüğün yüksek değerde çıkması bu yorumları desteklemektedir.

Yıldızoğlu (2013) araştırmasına göre okul yöneticilerinin kişiliğın özdenetim boyutunun yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Bu boyuttan yüksek puan alan yöneticilerin okullarda yapılan veya yapılacak olan çalışmalarda iş birliği ve takım olmak açısından olumlu etkileri olacaktır. Yaptığımız araştırmada özdenetim boyutunun yüksek çıkması bu alandaki araştırmaları ve görüşleri destekler niteliktedir.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Alt Problem-2: Katılımcıların konuşma öz yeterlikleri ne düzeydedir?

Katılımcıların konuşma öz yeterlik genel toplamı ve alt boyutlarından Konuşmayı Planlama, Konuşma Süreci, Dilsel Yapıları orta düzeyde; Dinleyici Faktörü yüksek düzeyde bulunmuştur. Oğuz'un (2013) "Sözlü Anlatım Öz Yeterlik İnanç Ölçeğinin Geliştirilmesi" adlı araştırmasında öğretmenlerin sözlü anlatım öz yeterlik inançlarının orta düzeyde olduğu görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin sözlü anlatımlarını her zaman yeterli gördüğu konusunda kanısı da yüksek düzeyde değildir. Ayrıca Oğuz un (2009) "Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi" adlı araştırmasında öğretmen adaylarının sözlü anlatım becerilerinin yetersiz olduğunu belirtilmiştir. Oğuz'un yaptığı bu araştırmalar örtüşmekteyken Katrancı'nın (2014) "Öğretmen Adaylarının Konuşma Becerisine Yönelik Öz Yeterlik Algıları" adlı makalesinde öğretmen adaylarının sözlü anlatım becerilerinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Yelok ve Sallabaş'ın (2009) "Öğretmen Adaylarının Sözlü Anlatım Dersine ve Sözlü Anlatıma Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında öğretmen

adaylarının sözlü anlatıma yönelik olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin üst düzey sözlü anlatım öz yeterlik inançları gösterememesi eğitim hayatında iletişim kurarken ve bildiklerini karşımızdakine aktarma noktasında sıkıntılı sonuçlar ortaya çıkarabilir. Ayrıca öğretmenlerin sözlü anlatım konusundaki öz yeterlik inançlarının bazı araştırmalarda düşük bazı araştırmalarda yüksek sonuçlar vermesinin öğretmenlerin sözlü anlatıma yönelik tutumlarından kaynaklı olabilir. Öğretmen ve yöneticilerin farklı kişilik yapıları farklı yaşantılar geçirmeleri farklı duygu düşüncelere sahip olmaları da bu farklılıkların sebepleri olabilir. Bu konudaki farklılığın bir diğer sebebi de öğretmen ve yöneticilerin sözlü anlatımlarını geliştirecek eğitim programları içerisinde yer almamaları olabilir. Sözlü anlatımı geliştirecek öğrenme ortamlarının sağlanmaması da sözlü anlatıma yönelik öz yeterlik inancını etkileyebilir.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Alt Problem-3: Katılımcıların kişilikleriyle konuşma öz yeterlikleri: cinsiyet, yaş, medeni durum, kıdem, eğitim durum, branş ve görev değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Uysal'ın (2015) “Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerinin İş Değerleri Üzerindeki Etkisi” adlı çalışmasında kişiliğin alt boyutlarının cinsiyet kavramı üzerindeki etkisi hususunda anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Literatürdeki genel tespitlere ve çalışmalara bakıldığında bu çalışmada da anlamlı bir farklılık olmadığını görmekteyiz. Fakat bu alanda yapılan her araştırma hâlihazırdaki çalışma ile paralellik göstermemektedir. Buna Demirci'nin (2003) “Öğretmenlerde Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı çalışmasını örnek gösterebiliriz. Bu çalışmada cinsiyet kavramının kişiliğin alt boyutlarından nevroitiklik ve gelişime açıklığın kadınlara göre erkeklerde daha az olduğu görülmektedir. Cinsiyetin Beş Faktör Kişilik Kuramı üzerindeki etkisinde genel anlamda kadınların nevroitiklik boyutunda erkeklerden farklılaştığını bunun dışında diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir.

Çetinkaya (2011) “Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı çalışmasında hâlihazırdaki çalışmadan farklı olarak cinsiyetin konuşma öz yeterliliğini farklı şekillerde etkilediğini kadınların erkeklere oranla konuşma öz yeterliliklerinin daha yüksek olduğunu, kadınların erkeklere

oranla iletişim becerilerinin çok daha iyi olduğunu ortaya çıkarmıştır. Hâlihazırdaki çalışmada ise konuşma öz yeterliliği ile cinsiyet kavramı arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Telef (2011) “Öğretmenlerin Öz-yeterlikleri, İş Doyumları, Yaşam Doyumları ve Tükenmişliklerinin İncelenmesi” adlı çalışmasında konuşma öz yeterliliği ile kıdem ve eğitim durumu alt boyutunun ilişkisini bulamamıştır. Öğretmen ve yöneticilerin kişilik özelliklerinin konuşma öz yeterlilikleri ile yaş, medeni durum, kıdem, eğitim durumu, branş ve kıdem değişkenlerine göre halihazırdaki çalışmaya bakıldığında anlamlı bir fark yokken Levent (2011) “Sınıf Öğretmenlerinin Kişilik Özelliklerinin İletişim Becerilerine Etkisi” adlı çalışmada bazı değişkenlere göre farklılaşma olduğunu görmekteyiz.

Çakır ve Seçkin (2015) “Öğretmen Adaylarının Konuşma Öz Yeterliliklerine Yönelik Bir Araştırma” adlı çalışmada İngilizce branşındaki öğretmenlerin sözlü anlatım öz yeterliliklerinin diğer branşlardan yüksek çıktığı görülmektedir. Halihazırdaki çalışmada Türkçe öğretmenleri bu alanda en yüksek ortalamaya sahip olan branş olmuştur. Bu iki araştırmanın ortak çıkarımı olarak Fen Bilgisi ve Matematik branşındaki öğretmenlerin sözlü anlatım öz yeterliliklerinin düşük seviyede olduğu ortaya çıkmaktadır.

Konuşma öz yeterliliğinin cinsiyet boyutundaki farklılaşmaya baktığımızda hâlihazırdaki çalışmada kadın öğretmen ve yöneticilerin erkek öğretmen ve yöneticilere göre konuşma öz yeterliliğinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Dorukan ve Maden (2010) “Türkçe Öğretmenlerinin İletişim Becerileri Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında kadınların sözlü anlatım becerileri öz yeterliliklerinin erkeklerden daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ülper ve Bağcı (2012) “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Dönük Öz Yeterlik Algıları” adlı çalışmasında konuşma becerisi öz yeterliliğinin kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Cinsiyet kavramının konuşma öz yeterliliğini, sözlü anlatım öz yeterliliğini etkilemesi bakımından hâlihazırdaki çalışma ile paralellik gösteren diğer bir çalışma: Tuncer ve Tanaş (2011) “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Bilgisayar Öz Yeterlik Algılarının Değerlendirilmesi adlı çalışmasıdır.

Katılımcıların kişilikleri ile konuşma öz yeterlilikleri yaş değişkenine göre incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Kütük (2018) "Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Presenteeism Davranışları Arasındaki İlişkinin

İncelenmesi” adlı çalışmada bireylerin yaşı arttıkça nörotiklik, yumuşak başlılık, sorumluluk alt boyutlarının arttığını dışadönüklük, deneyime açıklık arasında ilişki bulunamamıştır.

Hâlihazırdaki çalışmada kişiliğin bir alt boyutu olan dışadönüklük kavramının öğretmenlerde az yöneticilerde ise yüksek oldu ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların kişilikleri ile konuşma öz yeterlilikleri eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde yumuşak başlılığın Lisansüstü öğretmen ve yöneticilerinde yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Konuşmayı planlama, Dilsel yapı ve Dinleyici Faktörü alt boyutlarında ise Ön lisans öğrenim durumunun ortalamasının daha yüksek olduğu görülür.

Hâlihazırdaki çalışmada Katılımcıların kişilikleri ile konuşma öz yeterliliklerinin medeni durum, yaş, kıdem değişkenlerine göre incelendiğinde anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

Branş değişkenine göre incelediğimizde öğretmen ve yöneticilerin yumuşak başlı olması ve dışadönük olması konuşma öz yeterliliği üzerinde anlamlı bir farka yol açmadığı görülmektedir. Özdenetimli ve deneyime açık olan öğretmen ve yöneticiler branş değişkenine göre incelendiğinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Dilsel yapı, Dinleme süreci, Konuşmayı Planlama, ve Dinleyici Faktörü ile branş arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların kişilikleriyle konuşma öz yeterlilikleri: cinsiyet, yaş, medeni durum, kıdem, eğitim durum, branş ve görev değişkenlerine göre incelendiğinde bu değişkenlerin bireyleri çok farklı yönde etkiledikleri görülmektedir. Bu farklılıkların sebepleri arasında katılımcıların ailesinin, yaşadığı çevrenin, ekonomik yapılarının ve bireyin hayata bakış açısının etkili olduğu savunulabilir. Bireylerin hayatında tabandan tavana büyük bir etkiye sahip olan “cinsiyet” değişkenin bireylerin konuşma öz yeterliliklerini olumlu ve olumsuz anlamda etkilediği savunulabilir. Yaş değişkeninin etkili olmasında, bireylerin hayatları boyunca elde ettikleri deneyimlerin etkili olduğu söylenilebilir. Toplumumuzda evli olan bireylerin evli olmayanlara göre konuşmalarına, davranışlarına daha çok dikkat ettiklerini görmekteyiz. Buradan hareketle evli olan bireyler çevrelerinin baskısından dolayı konuşmalarına daha çok özen gösterirler. Bu davranışları bireylerin konuşma becerilerini ve kişiliklerini büyük oranda etkileyeceği söylenebilir. Katılımcıların

kişilikleriyle konuşma öz yeterliliklerini branş açısından değerlendirdiğimizde, dili doğru ve etkili kullanmak adına bazı branşların çok başarılı olduğu görülmektedir. Bunun sebepleri arasında aldıkları dil eğitiminin ve toplumsal beklentinin olduğu söylenebilir. Dili doğru ve kusursuz kullanmak bazı branşlarda çok önemli iken bazı branşlarda ise önemsiz olduğu söylenebilir.

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Alt Problem-4: Katılımcıların kişilikleri ile konuşma öz yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Katılımcıların kişilikleriyle konuşma öz yeterlikleri arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Sonuçların pozitif yönde olması ve anlamlı bir ilişkinin bulunması öğretmen ve yöneticilerin kişiliklerinin konuşma öz yeterliliği açısından değerlendirilmesinde sağlıklı bir araç olduğu söylenebilir.

Katılımcıların gerek bildiklerini karşı tarafa aktarmada gerek öğrencileri anlamada gerekse bireylerle iyi bir iletişim kurmada konuşma öz yeterliliklerinin yüksek olması öğretmen-öğrenci ve öğretmen-yönetici ilişkilerini güçlü kılacağı söylenebilir. İyi bir öğretmen olmanın yapı taşlarından olan dili güzel ve etkili kullanmanın mesleki açıdan öğretmen ve yöneticilere olumlu anlamda birçok getirisi olacaktır. Kişiliğin alt boyutlarından Özdenetimin Konuşma öz yeterliliği ile pozitif yönde ve anlamlı bir ilişkisi bulunmaktadır. Bundan hareketle özdenetimi yüksek bireylerin eğitim hayatında bu özelliklerini daha etkili ve olumlu kullanmaları için iletişim becerilerini etkili kullanıyor olması gerekir. Hâlihazırdaki araştırmada özdenetimi yüksek olan bireylerin konuşma öz yeterliliklerinin de yüksek olması öğretmen ve yöneticilerin karşılaştıkları sorunlar karşısında sağduyulu olmasına, problemlerin soğukkanlılıkla çözümlenmesine fayda sağlayabilir. Kişiliğin bir alt boyutu olan Deneyime Açıklığın konuşma öz yeterliliği ile anlamlı bir ilişkisi bulunmamaktadır. Fakat kişiliğin bir alt boyutu olan Nörotikliğin konuşma öz yeterliliğin bütün alt boyutlarıyla pozitif yönde bir ilişkisi görülmektedir. Nörotik kişilik özelliğine sahip olan bireylerin kaygılı, endişeli ve genellikle huzursuz insanlar oldukları bilinmektedir. Her ne kadar olumsuz bir kişilik özelliğine sahip oldukları düşünülse de bireylerin konuşma öz yeterliliklerinin yüksek olduğu görülmektedir. Kişiliğin bir diğer alt boyutları olan Dışadönüklük ve Yumuşak Başlılığın ise konuşma öz yeterliliği ile anlamlı bir ilişkisi bulunmamaktadır.

Katılımcıların kişilik özellikleri onların yaşama biçimini, okuduğu okulları, yaşadığı çevreyi, davranışlarını, konuşmasını etkileyebilir. Kişilik olarak nevrotik olan bir bireyden çok sağlıklı bir konuşma becerisi sergilemesi beklenemez. Buradan hareketle nevrotik bireylerin konuşma öz yeterliliklerinin çok iyi olmayacağı söylenebilir. Dili doğru ve etkili kullanan, nerede ve nasıl konuşması gerektiğini bilen bir bireyin konuşma öz yeterliliğinin yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca öz denetimi yüksek olan bireylerin konuşma becerilerini etkili kullandığı söylenebilir. Bunun sebebi konuşmayı planlayıp belirli bir mantık çerçevesinde karşı tarafa aktarması olduğu söylenebilir. “Dilimiz kimliğimizdir” sözünden hareketle bireylerin kullandıkları dil o bireylerin aslında kim olduklarının en büyük delili olduğu savunulabilir.

5.2. Öneriler

Öğretmen ve yöneticilerin kişilik özelliklerinin konuşma öz yeterliliğine etkisi noktasında psikomotor becerilerin ön planda olduğu, dilsel becerilerin geri planda kaldığı Beden Eğitim, Görsel Sanatlar ve Müzik branşındaki eğitimcilerin konuşma öz yeterliliklerini artıracak dili daha etkili ve güzel kullanacak eğitimler verilebilir. Dili güzel ve etkili kullanan branşlardaki (Türkçe, Rehberlik, Sosyal Bilimler) eğitimcilerden ise bu becerilerinin hem öğrencilere hem de farklı bireylere, meslektaşlarına en sağlıklı biçimde aktarılması için çalışmalar yapılabilir.

Öğrenim durumu lisans ve lisansüstü olan eğitimcilerin konuşma öz yeterliliklerinin yüksek olması sebebiyle eğitimcilerimize bu konudaki tecrübelerini paylaşabilir ve onlarla ortak projeler yürütülebilir.

Bilgi ve deneyimleri aktarmak, duygu, düşünce, hayal ve izlenimlerini paylaşmak kısaca iletişim kurmak için dil becerilerinin doğru kullanılması doğru öğretilmesi gerekir. Bu noktada öğretmen adaylarının eğitimi sırasında verilen doğru dil eğitimi bireylerin konuşma öz yeterliliklerini artırabilir.

Konuşma öz yeterlilikleri yüksek olan yöneticilerin kurumlarında karşılaşılabilecekleri sorunları daha mantıklı ve sağduyulu bir şekilde çözmeleri sağlanabilir. Okullarda konuşma öz yeterliliği düşük düzeyde olan yönetici ve öğretmenlerin tespit edilerek bu özelliklerinin geliştirilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, T. (2007). Öz-Yeterlilik (Self-Efficacy) kavramı üzerine. Retrieved December 4, 2007, http://tulin.likya.org/Egitimle/Ozyeterlik_T.Acar_.pdf, [Erişim: 20/02/2018].
- Ada, Ş., Çelik, Z., Küçükali, R. & Manafzadehtabrız, S. (2015). *Okul Yöneticilerinin İletişim Becerisine İlişkin Yönetici ve Öğretmenlerin Algılama Düzeyleri*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19(1),101-114.
- Adler, A. (1996). *Psikolojik Aktivite. Üstünlük ve Toplumsal ilgi*.İstanbul:Say Yayın Dağıtım.
- Agyemang, F. G., Dzandu, M. D., & Boateng, H. (2016). Knowledge sharing among teachers: the role of the Big Five Personality traits. *Vine Journal of Information and Knowledge Management Systems*, 64-84.
- Akarsu, B. (1998). *Kişi Kavramı ve İnsan Olma Sorunu*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Akgün, Ö. E. (2008). *Bilişim Teknolojileri Öğretiminde Sosyo-Psikolojik Değişkenler*. Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Akkaya, A. (2012). *Öğretmen adaylarının konuşma sorunlarına ilişkin görüşleri*. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (20), 405-420.
- Altunçekiç, A., Yaman, S. & Koray, Ö. (2005). Öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inanç düzeyleri ve problem çözme becerileri üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (1), 93-102.
- Arık, A. (1990). *Yaratıcılık*. Ankara: Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri Serisi.
- Arseven, A. (2016). *Öz Yeterlilik: Bir Kavram Analizi*. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(19):63-80.
- Arseven, D. (2001). *Alan araştırma yöntemi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aslan, S. (2008). *Kişilik Huy ve Psikopatoloji*. *Rewiews, Cases and Hypotheses in Psychiatry RCHP*, 2(1-2): 7-18.
- Atkinson, R.C. & Hilgard, E.R. (2017). *Psikolojiye Giriş* (4). Arkadaş Yayınları.

- Aydın, İ. S. (2013). *Öğretmen Adaylarının Konuşma Öz Yeterliliklerine İlişkin Ölçek Geliştirme Çalışması*. Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi, (14):33-46.
- Azar, A. (2010). *Ortaöğretim Fen Bilimleri Ve Matematik Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlilik İnançları*. ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi. 6, (12): 235-252.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. New York: General Learning Press.
- Başaran, İ. E. (2004). *Yönetimde insan ilişkileri-Yönetimsel Davranış* 3.Basım. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.
- Baymur, F. (1994). *Genel Psikoloji*. İstanbul: İnkılâp Yayınevi.
- Bektaş, S. Ç.(2012). *Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri, Kişisel Sağlık Davranışları ve Defresif Belirtileri Arasındaki İlişki*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Trabzon.
- Beyreli, L., Çetindağ, Z. & Celepoğlu,A. (2017).*Yazılı ve Sözlü Anlatım*.Ankara: Pegem Akademi
- Bilgen, A. (2007). *Öğretmenlerin Öz Yeterlilikleri ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı*. (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar.
- Burger, J. M. (2016). *Kişilik*. 5. Basım. İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.
- Burke, W. J. & Litvin, G.H. (1992). Acausal model of organizational performance and change. *Journal of Management*, (18),523-545.
- Büyüköztürk , Ş. Kılıç, Çakmak, E., Akgün, O.E., Karadeniz, Ş ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (21. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. vd. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Carrel, A. (2000). *İnsan Denen Meçhul*. (Ramazan Öztekin Çev.). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Celep, C. (1992). *İlkokullarda Yönetici Öğretmen İletişimi*.Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,8,(2),301-328
- Corey, G. (2015). *Psikolojik Danışma, Psikoterapi Kuram ve Uygulamaları*. (Tarık Ergene Çev.). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Costa, P. T. & J. McCrae, R. R. (1985). *The Neo Personality Inventory*. Odessa, FL: Psychol Assess. Resources.
- Cüceloğlu, D. (1992). *İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Cüceloğlu, D. (2017). *İnsan ve Davranış-Psikolojinin Temel Kavramları* 35.Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakır, H. & Aydın,İ.S. (2015). *Öğretmen Adaylarının Konuşma Öz Yeterliliklerine İlişkin Bir Araştırma*. International Journal of Languages' Education and Teaching. ISSN: 2198 – 4999, Mannheim – Germany.Udes: 1333-1348.
- Çelik, M. (2017). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Kişilik Özellikleri ve Mesleki Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi).Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Nevşehir.
- Çetinkaya, Z. (2011). *Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi*. Kastamonu Eğitim Dergisi, 19 (2), 567-576.
- Dede, B. (2009). *Kişilik özelliklerinin örgütsel vatandaşlık davranışı üzerindeki etkileri: Bankalar örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Demir, T. (2010). *Konuşma Eğitiminde Benmerkezci Konuşmaya Yönelik Bir Deneme*. Kastamonu Eğitim Dergisi, 18 (2): 415-430.
- Demirci, S. (2003). *Öğretmenlerde beş faktör kişilik özellikleri ile iş doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Demirel, Ö. & Şahinel, M. (2006). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem yayınları.
- Doğan, S. & Doğan,C. (2015). *Konuşmak Lazım. Evlilik, Aile içi iletişim ve aile sosyolojisi*. İstanbul: Akıl Fikir yayınları.
- Doğan,Y. (2009). *Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Örnekleri*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Kış 2009 7(1): 185-204.
- Dolapcı, S. (2013). *Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik Algıları ve Kaynaştırma Eğitimine Bakış Açılıarı*.(Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi. Eğitim Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Durukan, E. & Maden, S. (2010). *Türkçe Öğretmenlerinin İletişim Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi.1: 59-74.
- Emir, S. (1986). *Örneklerle Kompozisyon Yazma Sanatı*. İstanbul: Türk Dünyası Vakfı Yayınları.
- Emiroğlu, S. & Pınar, F. N. (2013). Dinleme ve Diğer Beceri Arasındaki İlişki Türleri. Turkish Studies - International Periodical For The Languages,

- Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/4 Spring 2013, p. 769-782, Ankara.
- Ercan, Ç. (2010). *Ergenlerin Spor Yapma Alışkanlıklarının Kişilik ve Atılganlık Özellikleri Açısından İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Ege Üniversitesi. Sağlık Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Erdoğan, İ. (1994). *İşletmelerde Davranış*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Erkuş, A. & Tabak A. (2009). *Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Çalışanların Çatışma Yöntem Tarzlarına Etkisi: Savunma Sanayinde Bir Araştırma*. Atatürk Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 23 (2): 216-217.
- Eryılmaz, A. (2009). *Başa Çıkma Stratejilerinin Kişilik Özelliklerinin Ergen Öznel İyi Oluşu Arasındaki Aracı Rolü*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Eysenck, H. J. (2000). *Kişiliğinizi Tanıyın*. (Erol Erduran Çev.). İstanbul:Remzi Kitapevi.
- Eysenck, H. J. (1990). *Biological dimensions of personality*. Handbook of personality: Theory and research. New York, NY: Guilford Press, 244-276.
- Froom, E. (2018). *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri*. (Şükrü Alpugut Çev.). İstanbul: Payel Yayınları.
- Froom, E. (2018). *Psikanalize Yeni Bir Bakış*. (Funda Sezer Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Gordon, T. (1993). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. (Emel Aksay ve Birsen Özken, Çev.). İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Göçer ,A. (2013). Türkçe Öğretmen Adaylarının Kültür Dil İlişkisine Yönelik Metaforik Algıları. Turkish Studies-International Periodical For The Languages,Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/9 Summer, 253-263.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel.
- Gürses, Y. (2006). *Eğitim Örgütlerinde Yöneticilerin Etkili İletişim Kurma Becerilerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Kütahya Merkez İlçe Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Üniversitesi. Kütahya.
- Hacıoğlu, F. & Alkan, C. (1997). *Öğretmenlik Uygulamaları. Öğretim Teknolojisi*. Ankara: Alkım Yayınevi.

- Hamzadayı, E. & Dölek, O. (2017). *Konuşma Becerisinin Değerlendirilmesinde Türkçe Öğretmenlerinin Yaklaşımları*. Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi, 3 (3): 135-151.
- Horney, K. (2017). *Psikanalizde Yeni Yollar*. (Selçuk Budak Çev.). Ankara: Totem Yayınevi.
- Horzum, M. B., Ayas, T., & Padır, M. A. (2017). *Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(2), 398-408.
- İşcan, A. (2013). *Diksiyon, Ses Bilgisi ve Ses Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Jersild, A. T. (1987). *Çocuk Psikolojisi*. (Gülseren Günçe Çev.). Ankara: S Yayınları.
- Jung, C. G. (1992) *Two essays on Analytical Psychology*, London: Routledge. *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kaptan, F. & Korkmaz, H. (2002). *Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenmenin Yaratıcı Düşünme, Problem Çözme ve Akademik Risk Alma Düzeylerine Etkisi*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22(22):32-38.
- Kaptan, S. (1999). *Bilimsel araştırma teknikleri*. Ankara: Gazi yayınları.
- Karabatak, H.S. (2018). *Öğretmenlerin Proaktif Davranış Düzeyleri ile Beş Faktör Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Mecmua Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 5(3):48-64.
- Karadüz, A.(2010). *Dil Becerileri ve Eleştirel Düşünme*. International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Tukic, 5(3), 1566-1592
- Karagülle, Y. S. (2018). *Öğretmen Adaylarının Mizah, İletişim Becerileri ve Kişilik Özellikleri Arasındaki Yordayıcı İlişkiler*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karlı, H.O. (2018). *Kişilik Özellikleri ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişkinin Proaktif Kişilik Boyutu Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Kasatura, İ. (1998). *Kişilik ve Özgüven*. (1.Baskı). Ankara: Evrim Yayınevi.

- Katrancı, M & Melanlıoğlu, D. (2013). *Öğretmen adaylarına yönelik konuşma özyeterlik ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik çalışması*. Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü,2013.
- Katrancı, M. (2014). *Öğretmen Adaylarının Konuşma Becerisine Yönelik Öz Yeterlik Algıları*. Bartın Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Dergisi,3 (2):174-195.
- Kaynak,S. (2007). *Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı*. (Yüksek Lisans Tezi). Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi. Afyonkarahisar.
- Kırıkkılıç, A. & A, Şahin. (2005). *Temel Dil Becerilerinin Gelişmesinde Eğitim Teknolojilerinin Kullanımı*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- Kopliman, S. (2007). *Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerinin Not Verme Davranışlarını Üzerindeki Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi. İstanbul.
- Korkmaz, İ. (2012). *Sosyal öğrenme kuramı*. Eğitim psikolojisi: Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kotaman, H. (2008). *Öz-Yeterlilik İnancı ve Öğrenme Performansının Gelişmesine İlişkin Yazın Taraması*. Eğitim Fakültesi Dergisi, 21 (1): 111-133.
- Köknel, Ö. (1989). *Genel ve Klinik Psikiyatri*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Kösterelioğlu, M.A. & Argon, T. (2010). *Okul Yöneticilerinin İletişim Sürecindeki Etkililiğine İlişkin Öğretmen Algıları*. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(1), 1-17.
- Kurbanoğlu, S. S. (2004). *Öz-Yeterlilik inancı ve Bilgi Profesyonelleri için Önemi*. Bilgi Dünyası Dergisi, 5(2):137-152.
- Kurt, S. (2015). *Okul Öncesi Eğitim Kurumu Yöneticilerinin İletişim Becerileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi. Çanakkale.
- Kurudayıoğlu, M. (2003). *Konuşma Eğitimi ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler*. Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi,13 (Bahar): 288.
- Kütük, H. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri İle Presenteeism Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Levent,B. (2011). *Sınıf Öğretmenlerinin Kişilik Özelliklerinin İletişim*. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü. Konya.
- Maslow, A. (2000). *İnsan Olmanın Psikolojisi*. İstanbul: Kural Dışı Yayınları.

- Merdan, E. (2013). *Beş faktör kişilik kuramı ile iş değerleri ilişkisinin incelenmesi: Bankacılık sektöründe bir araştırma*. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi , 142-148.
- Mete, C. (2006). *İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri İle İş Tatminleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, İstanbul.
- Morsünbül, Ü. (2014). *Hızlı Büyük Beşli Kişilik Testi Türkçe Versiyonu Geçerlilik Ve Güvenirlilik Çalışması*. *Düşünen Adam*, (27), 316-322.
- Müldür, F. (2016) *Noam Chomsky Üretici Dil Bilgisi: Derin Yapı ve Yüzey Yapı Ayrımı*. Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin.
- Nalıncı, A. N. (2000). *Avrupa Birliğine Tam Üyelik Yolunda Başarının Anahtarı. Yeniden Yapılanma*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Oguz, A. (2015). *Öğretmen Adaylarının Sözlü Anlatım Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi*. Dumlupınar Üniversitesi. Eğitim Fakültesi. Eğitim Bilimleri Bölümü. *İşveren Dergisi*, (Ocak),4-19.
- Özbay, M. (2005). *Sesle İlgili Kavramlar ve Konuşma Eğitimi*. Ankara: Meb Yayınları.
- Özbay, M. (2009). *Okuma eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özdemir, E. (1975). *Anlayarak Okuma ve Temel Türkçe Bilgileri*. Ankara: Mektupla Öğretim Yayınları.
- Özdemir, E. (1991). *Metin Okuma ve İnceleme*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Özgan, H. & Aslan, N. (2008). *İlköğretim Okul Müdürlerinin Sözlü İletişim Biçiminin Öğretmenlerin Motivasyonuna Etkisinin İncelenmesi*. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 190-206.
- Özgüven, İ. E. (1998). *Psikolojik Testler*. Ankara. Pdrem Yayınları.
- Rocers, C. R. (2012). *Yarının İnsanı*. (Cihan Dansuk Çev.). İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs*, 80, 1-28.

- Sallabaş, M. E. (2013). *Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenler İçin Konuşma Öz Yeterlilik Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması*. Dumlupınar Üniversitesi. Sosyal Bilimler Dergisi,36: 261-270.
- San, İ. (1985). *Sanat ve Yaratıcılık Eğitimi Olarak Tiyatro*. Ankara: Natürel Kitap Yayıncılık.
- Saussure, F .D. (1998). *Genel Dilbilim Dersleri*.(Vardar B. Çev.). İstanbul. Multilingual Yayınları.
- Saygılı, G. (2010). *Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri İle Okul İklimi Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Senemoğlu, N. (2018). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. 25.Basım. Ankara. Anı Yayıncılık.
- Sevi, E. S. (2009). *Psikobiyolojik Kişilik Modeli ve Beş Faktör Kişilik Kuramı: Mizaç ve Karakter Envanteri (TCİ) İle Beş Faktör Kişilik Envanterinin (5FKE) Karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi. İzmir.
- Sır, N.Ş. (2013). *Öğretmen Adaylarının Beş Faktör Kişilik Kuramına Göre Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesi ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi).Yıldız Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Soykan, Ö.N. (1995). *Felsefe ve Dil. Wittgenstein Üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Soysal, A. (2008). *Çalışma Yaşamında Kişilik Tipleri.Bir literatür Taraması*. <http://www.ceis.org.tr/dergiDocs/makale129.pdf>. [Erişim:05/10/2018].
- Şimşek, Ş. Akgemci, T. ve Çelik, A. (2016). *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*. 9.Basım. Konya: Eğitim Yayınları.
- Şimşek,E. & Aktaş, H. (2014). *Örgütsel Sessizlik İle Kişilik ve Yaşam Doyumu Etkileşimi: Kamu Sektöründe Bir Araştırma*.Anadolu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Dergisi (14):121-136.
- Tatlılıoğlu, K. (2014). *Üniversite Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramına Göre Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi. Konya.
- Tekin, Ö. A. (2012). *Yabancılaşma ve beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler: Antalya Kemer'deki beş yıldızlı otel işletmeleri çalışanları üzerinde*

- bir uygulama.* (Doktora Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Tekin, Ö. A. (2012). *Yabancılaşma ve beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler: Antalya Kemer'deki beş yıldızlı otel işletmeleri çalışanları üzerinde bir uygulama* (Doktora Tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Temizkan, M. & Atasoy, A. (2016). *Konuşma Becerisinde Aşamalı Gelişim Modelinin Etkliliği Üzerine Bir Değerlendirme*. Mustafa Kemal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13, (34) :78-97.
- Tezcan, M. (1987). *Kültür ve Kişilik*. Ankara: Bilim Kitap Yayınları.
- Tuncer, M. & Tanaş, R. (2011). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Bilgisayar Öz Yeterlik Algılarının Değerlendirilmesi*. Adıyaman Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 4(6): 222-232.
- Turgut, M. F. (1992). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Saydam Matbaacılık.
- Tutar, H., Yılmaz, M. K. & Erdönmez, C., (2003). *Genel ve Teknik İletişim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Türk Dil Kurumu (TDK), (2006). Güncel Etimolojik sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b90d9b500e48.52622841. [Erişim:26/09/2018].
- Türk Dil Kurumu. (2009). *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara.
- Türkmen, F. (2013). *Kişilik Tiplerinin Çatışmayı Yönetme Yöntemlerine Etkisi*.(Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Türkoğlu, A. (1988). *İyi Öğretmen Kimdir?* Çukurova Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Eğitim Fakültesi Dergisi.1 (2): 33-36.
- Ulusoy,A.,vd. (2011). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Uysal, Y. (2015). *Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerinin İş Değerleri Üzerine Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Türk Hava Kurumu Üniversitesi. Ankara.
- Ülper, H. & Bağcı, H. (2012). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Dönük Öz Yeterlik Algıları*. Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 7. (2):1115-1131.

- Vardar, B. (1998). *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. İstanbul: Multilingual Yayıncılık.
- Wayne, J. H., vd. (2003). *Considering the Role of Personality in the Work-Family Experience. Of the Big Five to Work family conflict and facilitatin. Jurnal of Vacation Behavier, February, 2004: 108-130.*
- Yakıcı, A. vd. (2005). *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*. Ankara: Bilge Yayınları.
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yanbastı, G. (1990). *Kişilik Kuramları*, Ege Üniversitesi. Basımevi. İzmir: 9-12
- Yazıcı, H. (1997). *Öğrencilerin Kişilik Özelliklerinin Eysenck'in Kişilik Yapısına Dayalı Olarak Belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Trabzon.
- Yeşilyaprak, B. (1993). *Kişilik Gelişim inde Ailesel Faktörlerin Etkisine ilişkin Bir Araştırma*. Gaziantep Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi. 3(3), 15-18.
- Yıldırım, B. (2001). *Okul Yöneticilerinin Kültürel Liderlik Rollerinin Öğretmenlerin İş Doyumua ve Meslek Ahlakına Etkisi*. (Doktora Tezi). Fırat Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Elazığ.
- Yıldırım, İ. (2015). *Okul Yöneticilerinin Kişilik ve Denetim Odağı Özelliklerinin Öğretmenlerin İş Doyumu ve Okul Etkililiği Açısından İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- Yıldız, D & Yavuz, M. (2012). *Etkili Konuşma Ölçeği/Ölçek Çalışması*. Turkish Studies. 7(2), 319-334
- Yıldız, D. C. & Yavuz, M. (2012). *Etkili bir konuşma ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması*. Turkish Studies -International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish.
- Yıldızoğlu, H. (2013). *Okul Yöneticilerinin Beş Faktör Kişilik Özellikleriyle Çatışma Yönetimi Stili Tercihleri Arasındaki İlişki*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Zimmerman, B. j. (2009). Self- Efficacy: An Essential Motive to Learn. Contemporary Educational Psychology 25: 82–91, (2000) doi:10.1006/ceps.1999.1016, available online at <http://www.idealibrary.com>, [Erişim:25/11/2018].

EK.1

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.9224125

10/05/2018

Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) İst. Sabahattin Zaim Üniversitesinin 13.03.2018 tarih ve 909 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tk. Gn. Md. 22.08.2017 tarih ve 12607291/ 2017/25 No'lu Gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 07.05.2018 tarihli tutanağı.

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Elif SINMAZ'ın "Yönetici ve Öğretmenlerin Kişilikleri ile Konuşma Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişki" konulu tezi kapsamında, ilimiz Esenyurt ilçesinde bulunan özel/resmî eğitim kurumlarında görev yapan öğretmen ve yöneticilere; anket uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarınıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
10/05/2018

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

- Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meh.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212) 455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorgu.meb.gov.tr> adresinden a16f-fd0-35e4-bffc-2674 kodu ile teyit edilebilir.

EK.2

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.9287546
Konu: Anket Araştırma İzni

10.05.2018

İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

İlgi: a) 13.03.2018 tarih ve 909 sayılı yazımız.
b) Valilik Makamının 10.05.2018 tarih ve 9224125 sayılı oluru.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Elif SINMAZ'ın "Yönetici ve Öğretmenlerin Kişilikleri ile Konuşma Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişki" konulu araştırma çalışması hakkındaki ilgi (a) yazımız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarınıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

M. Nurettin ARAS
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No.1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden cf06-320b-389c-b1a0-4bf7 kodu ile teyit edilebilir.

EK.3

Değerli meslektaşlarım,

Bu çalışma, Yrd. Doç. Dr. Bilal YILDIRIM danışmanlığında yürütülen, “Yönetici ve Öğretmenlerin Kişilikleri ile Konuşma Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişkiyi tespit etmek” amacıyla İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırlanan yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere hazırlanmıştır.

Vereceğiniz samimi cevaplar, çalışmanın nesnellliğini arttıracaktır. Maddeleri cevaplarırken lütfen size en uygun olan seçeneği işaretleyiniz. Kişisel bilgileriniz, sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Araştırmanın daha sağlıklı yürütülebilmesi için lütfen maddeleri boş bırakmayınız.

Değerli vaktinizi ayırdığınız ve sağladığınız katkı için çok teşekkür ederiz.

Elif SİNİMAZ
Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

- 1-Cinsiyet: Kadın () Erkek ()
- 2-Yaş Grubunuz: () 20-25 () 26-30 () 31-40 () 41-50 () 51 üstü
- 3- Medeni Durum: () Evli () Bekar
- 3-Meslekte Kaçınıcı Yılıınız: () 1- 5 yıl () 6-10 yıl () 11-20 yıl () 21 yıl ve üzeri
- 4- Eğitim durumunuz: () Yüksekokul () Üniversite () Y.Lisans/ Doktora
- 5- Göreviniz: () Okul Müdürü () Müdür Yardımcısı () Öğretmen
- 6-Branşınız: Lütfen yazınız.....

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda yer alan ifadelerde size uygun olan seçeneği (x) şeklinde işaretleyiniz.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her Zaman
1-Kendimi içine kapanık biri olarak görüyorum	1	2	3	4	5
2-Kendimi genellikle güvenilir biri olarak görüyorum	1	2	3	4	5
3-Kendimi yavaş hareket etme eğiliminde olan biri olarak görüyorum	1	2	3	4	5

SAG

14

4-Kendimi rahat ve stresle başa çıkabilen biri olarak görüyorum	1	2	3	4	5
5-Kendimi çok az sanatsal ilgisi olan biri olarak görüyorum	1	2	3	4	5
6-Kendimi dışa dönük, sosyal biri olarak görüyorum	1	2	3	4	5
7-Kendimi başkalarının hatasını bulma eğiliminde biri olarak görüyorum	1	2	3	4	5
8-Kendimi bir işi tam yapacak biri olarak görüyorum	1	2	3	4	5
9-Kendimi kolay sinirlenen biri olarak görüyorum	1	2	3	4	5
10-Kendimi yaratıcı biri olarak görüyorum	1	2	3	4	5

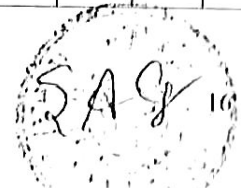
KONUŞMA ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİ

MADDELER	iyi		Orta düzeyde	iyiyim		Çok iyiyim
	Hic	değilim		iyi değilim	iyiyim	
1. Hazırlıklı bir konuşma yapacaksam kılık kıyafetime özen göstermede,	1	2	3	4	5	
2. Hazırlıklı konuşmalarda ön araştırma yapmada,	1	2	3	4	5	
3. Hazırlıklı konuşmalardan önce bir plan hazırlamada,	1	2	3	4	5	
4. Hazırlıklı konuşmalardan önce gereken materyalleri hazırlamada,	1	2	3	4	5	
5. Hazırlıklı bir konuşma için metin hazırlamada,	1	2	3	4	5	
6. Hazırlıklı bir konuşma yaparken amacı belirtmede,	1	2	3	4	5	
7. Amaca uygun konuşmada,	1	2	3	4	5	
8. Gereksiz bilgilerden kaçınmada,	1	2	3	4	5	
9. Belli bir düzen mantık içinde konuşma yapmada,	1	2	3	4	5	
10. Gereksiz duygu ve düşüncelerden kaçınmada,	1	2	3	4	5	
11. Anlattıklarımı destekleyen uygun örnekler vermede,	1	2	3	4	5	
12. Nefes kontrolünü sağlamada,	1	2	3	4	5	
13. Jest ve mimikleri yerinde kullanmada,	1	2	3	4	5	
14. Konuşurken göz teması kurmada,	1	2	3	4	5	
15. Beden dilini etkili kullanmada,	1	2	3	4	5	

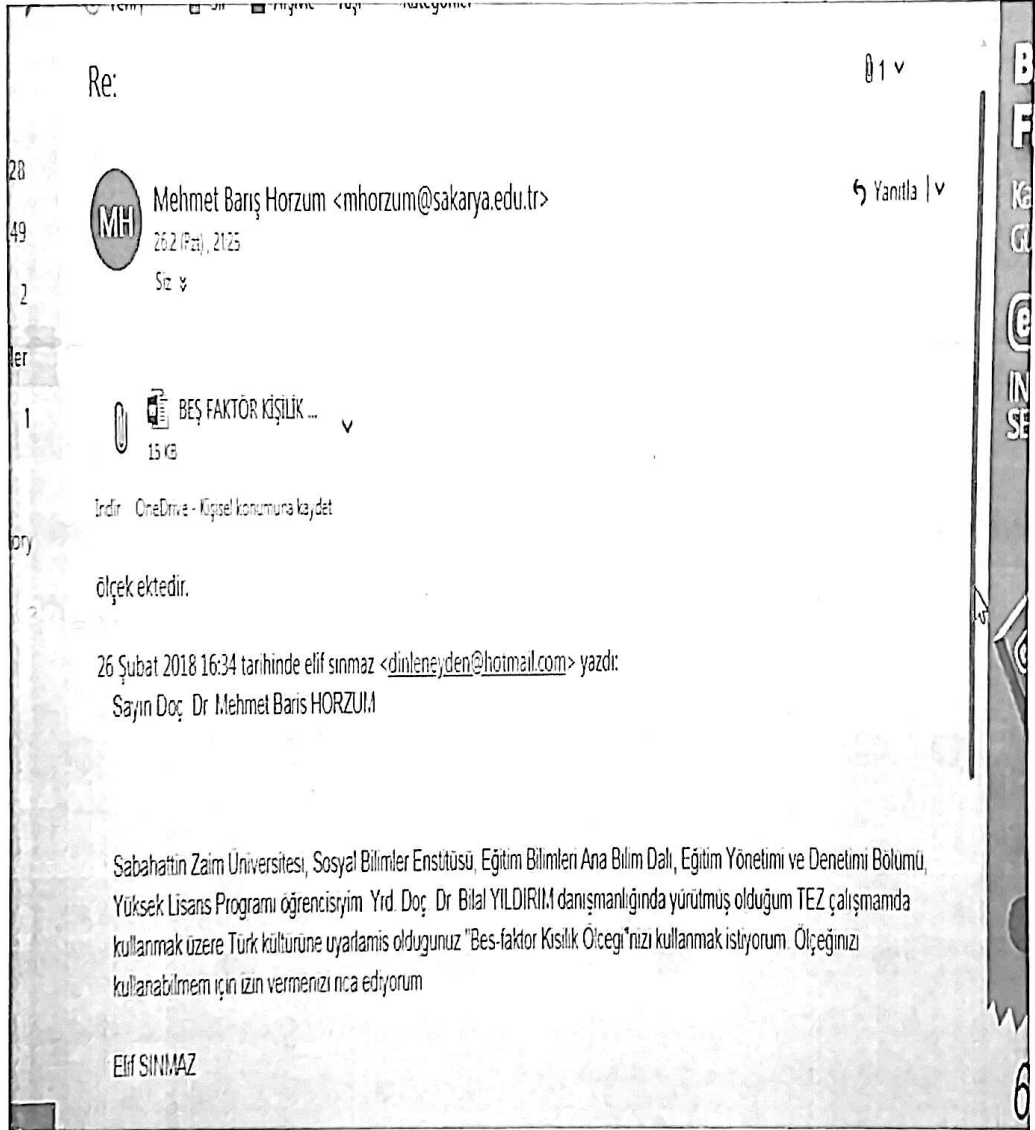
16. Uygun yerlerde nefes alıp vermede,	1	2	3	4	5
17. Standart dilli (İstanbul Türkçesi) kullanmada,	1	2	3	4	5
18. Kelimelerin ses açısından anlaşılır olmasında,	1	2	3	4	5
19. İletişim anında akıcı konuşmada,	1	2	3	4	5
20. Vurgu ve tonlamaları göz önünde bulundurarak konuşmada	1	2	3	4	5
21. Sesimin şiddetini ayarlayarak konuşmada,	1	2	3	4	5
22. Konuşurken sesleri doğru çıkarmada,	1	2	3	4	5
23. Dilbilgisi kurallarına uygun konuşma yapmada,	1	2	3	4	5
24. Gereksiz sesler çıkarmadan konuşmada,	1	2	3	4	5
25. Telaffuzu doğru gerçekleştirmede,	1	2	3	4	5
26. Argo kullanımlardan kaçınmada,	1	2	3	4	5
27. Uygun yerde kalıp ifadeler (atasözü, deyim vb.) kullanmada,	1	2	3	4	5
28. Konuşma hızını ayarlamada,	1	2	3	4	5
29. Metne bakmadan konuşmada,	1	2	3	4	5
30. Farklı anlatım tekniklerinden ve düşünceyi geliştirme yollarından yararlanmada,	1	2	3	4	5
31. Konuşma anında doğal davranma konusunda,	1	2	3	4	5
32. Konuşmalarında nezaket kurallarına uymada,	1	2	3	4	5
33. Tekdüze bir anlatıma düşmeden konuşmada,	1	2	3	4	5
34. Düşüncelerimi açık bir şekilde belirtmede,	1	2	3	4	5
35. Sorulara kaygılanmadan yanıt vermede,	1	2	3	4	5
36. Karşı görüş belirtenlere saygı göstermede,	1	2	3	4	5
37. Konuşma sırasında sabırlı davranmada,	1	2	3	4	5
38. Dinleyenle empati kurmada,	1	2	3	4	5
39. Konuşma anında özgüvenimi sağlamada,	1	2	3	4	5
40. Heyecanlanmadan konuşmada,	1	2	3	4	5
41. Konuşmalarımı sıkılmadan gerçekleştirmede,	1	2	3	4	5
42. Konuşmayı istekli yapmada,	1	2	3	4	5
43. Konuya odaklanarak konuşmada,	1	2	3	4	5
44. Dinleyicinin ilgisini çekmede,	1	2	3	4	5
45. Dinleyicilerle sıcak ilişki kurmada,	1	2	3	4	5
46. Karşılıklı konuşmalarda heyecanımı yenmede,	1	2	3	4	5

EK 2: ÖLÇEK İZİNLERİ

EK.4

EK 2: ÖLÇEK İZİNLERİ

seçkin aydın <se.aydin@windowslive.com>
21.11.2017 (Salı) 17:00

konu_ma_z_yeterlik_...
İdrims

İdrir

Merhaba,
"Konuşma Öz yeterlilik Ölçeği(KÖZÜ)" ni kullanabilirsiniz.
Ölçeği ekte gönderiyorum.
"

elif sınımaz
20.11.2017 Paz 23:16
se.aydin@windowslive.com

Göndermiş Öğe

Sayın Yrd. Doç. Dr. İ. Seçkin AYDIN

Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana bilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü Yüksek Lisans Programı öğrencisiyim. Yrd. Doç. Dr. Bilal YILDIRIM danışmanlığında yürütmüş olduğum TEZ çalışmamda kullanmak üzere "Konuşma Öz yeterlilik Ölçeği(KÖZÜ)" nizi kullanmak istiyorum. Ölçeğinizi kullanılabilir haliyle göndermenizi ve kullanabilmem için izin vermenizi rica ediyorum.

EK.5

Konuşmayı Planlama		Türkçe	Sosyal Bilgiler	Fen Bilimleri	Matematik	İngilizce	Din Kültürü	Görsel Sanatlar	Bilişim/Teknoloji	Müzik	Meslek Dersleri	Beden Eğitimi	Rehberlik
Türkçe	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$.50	.60	.81	.51	.34	.81	.75	.67	.74	.86	.27
	Sh _x		.12	.12	.11	.13	.12	.14	.14	.15	.17	.15	.14
	p		.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.06
Sosyal Bilgiler	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.50		.09	.31	.00	-.16	.30	.24	.28	.23	.02	-.23
	Sh _x	.12		.12	.12	.13	.13	.15	.15	.15	.17	.15	.15
	p	.00*		.44	.01*	.97	.22	.04*	.10	.16	.19	.35	.12
Fen Bilimleri	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.60	-.09		.21	-.09	-.26	.20	.14	.06	.13	.25	-.33
	Sh _x	.12	.12		.12	.13	.13	.14	.14	.15	.17	.15	.14
	p	.00*	.44		.08	.48	.04*	.16	.31	.65	.44	.09	.02*
Matematik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.81	-.31	-.21		-.30	-.47	-.00	-.06	-.14	-.07	.04	-.54
	Sh _x	.11	.12	.12		.13	.12	.14	.14	.15	.17	.14	.14
	p	.00*	.01*	.08		.02*	.00*	.97	.66	.34	.65	.77	.00*
İngilizce	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.51	-.00	.09	.30		-.16	.30	.24	.16	.22	.34	-.24
	Sh _x	.13	.13	.13	.13		.14	.15	.15	.16	.18	.16	.15
	p	.00*	.97	.48	.02*		.23	.05	.12	.31	.21	.03	.12
Din Kültürü	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.34	.16	.26	.47	.16		.46	.41	.33	.39	.51	-.07
	Sh _x	.12	.13	.13	.12	.14		.15	.15	.15	.17	.15	.15
	p	.00*	.22	.04*	.00*	.23		.00*	.00*	.03*	.02*	.00*	.63
Görsel Sanatlar	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.81	-.30	-.20	.00	-.30	-.46		-.05	-.13	-.07	.04	-.54
	Sh _x	.14	.15	.14	.14	.15	.15		.16	.17	.19	.17	.16
	p	.00*	.04*	.16	.97	.05	.00*		.73	.43	.71	.78	.00*
Bilişim Teknoloji	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.75	-.24	-.14	.06	-.24	-.41	.05		-.07	-.01	.10	-.48
	Sh _x	.14	.15	.14	.14	.15	.15	.16		.17	.19	.17	.16
	p	.00*	.10	.31	.66	.12	.00*	.73		.64	.94	.54	.00*
Beden Eğitimi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.86	-.35	-.25	-.04	-.34	-.51	-.04	-.10	-.18	-.11		-.58
	Sh _x	.15	.15	.15	.14	.16	.15	.17	.17	.17	.19		.17
	p	.00*	.02*	.09	.77	.03*	.00*	.78	.54	.29	.54		.00*
Meslek Dersleri	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.74	-.23	-.13	.07	-.22	.11	-.39	.07	-.06		.11	-.47
	Sh _x	.17	.17	.17	.17	.18	.19	.17	.19	.19		.19	.19
	p	.00*	.19	.44	.65	.21	.54	.02*	.71	.73		.54	.01*
Rehberlik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.27	.23	.33	.54	.24	.07	.54	.48	.40	.47	.58	
	Sh _x	.14	.15	.14	.14	.15	.15	.16	.16	.17	.19	.17	
	p	.06	.12	.02	.00*	.12	.63	.00*	.00*	.02*	.01*	.00*	
Müzik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.67	-.16	-.69	.14	-.16	.18	-.33	.13		.07	.06	-.40
	Sh _x	.15	.15	.15	.15	.16	.17	.15	.17		.17	.19	.17
	p	.00*	.28	.65	.34	.31	.29	.03*	.43		.64	.73	.02*

EK.6

Konuşma Süreci		Türkçe	Sosyal Bilimler	Fen Bilimleri	Matematik	İngilizce	Din Kültürü	Görsel Sanatlar	Bilişim/Teknoloji	Müzik	Meslek Dersleri	Beden Eğitimi	Rehberlik
Türkçe	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$.53	1.00	1.11	.62	.58	1.03	.90	1.28	.72	1.47	.46
	Sh_x		.15	.14	.14	.16	.15	.17	.17	.18	.20	.18	.17
	p		.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.01*
Sosyal Bilgiler	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.53		.46	.58	.09	.05	.49	.36	.75	.18	.93	-.07
	Sh_x	.15		.15	.15	.16	.16	.18	.18	.18	.21	.18	.18
	p	.00*		.00*	.00*	.57	.74	.00*	.04*	.00*	.37	.00*	.68
Fen Bilimleri	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-1.00	-.46		.11	-.37	-.41	.02	-.09	.28	-.27	.47	-.54
	Sh_x	.14	.15		.14	.16	.15	.17	.17	.18	.21	.18	.17
	p	.00*	.00*		.41	.02*	.00*	.87	.58	.12	.19	.01*	.00*
Matematik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-1.11	-.58	-.11		-.49	-.53	-.08	-.21	.16	-.39	.35	-.65
	Sh_x	.14	.15	.14		.15	.15	.17	.17	.18	.20	.17	.17
	p	.00*	.00*	.41		.00*	.00*	.61	.21	.36	.05	.04*	.00*
İngilizce	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.62	-.09	.37	.49		-.04	.40	.27	.65	.09	.84	-.16
	Sh_x	.16	.16	.16	.15		.16	.18	.18	.19	.21	.19	.18
	p	.00*	.57	.02*	.00*		.80	.03*	.15	.00*	.66	.00*	.37
Din Kültürü	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.58	-.05	.41	.53	.04		.44	.31	.69	.13	.88	-.12
	Sh_x	.15	.16	.15	.15	.16		.18	.18	.19	.21	.18	.18
	p	.00*	.74	.00*	.00*	.80		.01*	.09	.00*	.52	.00*	.49
Görsel Sanatlar	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.03	-.49	-.02	.08	-.40	-.44		-.12	.25	-.30	.44	-.57
	Sh_x	.17	.18	.17	.17	.18	.18		.20	.20	.23	.20	.20
	p	.00*	.00*	.87	.61	.03*	.01*		.53	.22	.18	.03*	.00*
Bilişim/Teknoloji T.	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.90	-.36	.09	.21	-.27	-.31	.12		.38	-.17	.56	-.44
	Sh_x	.17	.18	.17	.17	.18	.18	.20		.20	.23	.20	.20
	p	.00*	.04*	.58	.21	.15	.09	.53		.06	.44	.00*	.03*
Beden Eğitimi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-1.47	-.93	-.47	-.35	-.84	-.88	-.44	.56	-.18	-.74		-1.01
	Sh_x	.18	.18	.18	.17	.19	.18	.20	.20	.21	.23		.20
	p	.00*	.00*	.01*	.04*	.00*	.00*	.03*	.00*	.38	.00*		.00*
Meslek Dersleri	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.72	-.18	.27	.39	-.09	-.13	.30	.17	.56		.74	-.26
	Sh_x	.20	.21	.21	.20	.21	.21	.23	.23	.23		.23	.23
	p	.00*	.37	.19	.05	.66	.52	.18	.44	.01*		.01*	.25
Rehberlik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.46	.07	.54	.65	.16	.12	.57	.44	.82	.26	1.01	
	Sh_x	.17	.18	.17	.17	.18	.18	.20	.20	.20	.23	.20	
	p	.01*	.68	.00*	.00*	.37	.49	.00*	.03*	.00*	.25	.00*	
Müzik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-1.28	-.75	-.28	-.16	-.65	.18	-.69	-.25		-.38	-.56	-.82
	Sh_x	.18	.18	.18	.18	.19	.21	.19	.20		.20	.23	.20
	p	.00*	.00*	.12	.36	.00*	.38	.00*	.22		.06	.01*	.00*

EK.7

Dilsel Yapı		Türkçe	Sosyal Bilgiler	Fen Bilimleri	Matematik	İngilizce	Beden Eğitimi	Din Kültürü	Görsel Sanatlar	Bilşim/ Teknoloji	Müzik	Meslek Dersleri	Rehberlik
Türkçe	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$.52	.72	.82	.54	.98	.51	1.17	.91	.67	.75	.42
	Sh _x		.12	.12	.11	.13	.14	.12	.14	.14	.15	.17	.14
	p		.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*
Sosyal Bilgiler	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.52		.20	.30	.01	.46	-.00	.65	.39	.15	.22	-.09
	Sh _x	.12		.12	.12	.13	.15	.13	.15	.15	.15	.17	.15
	p	.00*		.10	.01*	.88	.00*	.98	.00*	.01*	.32	.19	.53
Fen Bilimleri	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.72	-.20		.10	-.18	.25	-.20	.45	.18	-.05	.02	-.29
	Sh _x	.12	.12		.11	.13	.14	.12	.14	.14	.15	.17	.14
	p	.00*	.10		.38	.16	.08	.11	.00*	.20	.73	.88	.04*
Matematik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.82	-.30	-.10		-.28	.15	-.31	.34	.08	-.15	-.07	-.40
	Sh _x	.11	.12	.11		.13	.14	.12	.14	.14	.14	.17	.14
	p	.00*	.01*	.38		.02*	.28	.01*	.01*	.56	.29	.64	.00*
İngilizce	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.54	-.01	.18	.28		.44	-.02	.63	.37	.13	.21	-.11
	Sh _x	.13	.13	.13	.13		.15	.13	.15	.15	.16	.18	.15
	p	.00*	.88	.16	.02*		.00*	.87	.00*	.01*	.40	.24	.47
Beden Eğitimi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.98	-.46	-.25	-.15	-.44		-.46	.19	-.07	-.31	-.23	-.55
	Sh _x	.14	.15	.14	.14	.15		.15	.16	.16	.17	.19	.16
	p	.00*	.00*	.08	.28	.00*		.00*	.26	.67	.07	.22	.00*
Din Kültürü	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.51	.00	.20	.31	.02	.46		.65	.39	.15	.23	-.08
	Sh _x	.12	.13	.12	.12	.13	.15		.15	.15	.15	.17	.15
	p	.00*	.98	.11	.01*	.87	.00*		.00*	.01*	.32	.19	.55
Görsel Sanatlar	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-1.17	-.65	-.45	-.34	-.63	-.19	-.65		-.26	-.50	-.42	-.74
	Sh _x	.14	.15	.14	.14	.15	.16	.15		.16	.17	.19	.16
	p	.00*	.00*	.00*	.01*	.00*	.26	.00*		.11	.00*	.02*	.00*
Bilşim/ Teknoloji T.	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.91	-.39	-.18	-.08	-.37	.07	-.39	.26		-.24	-.16	-.48
	Sh _x	.14	.15	.14	.14	.15	.16	.15	.16		.17	.19	.16
	p	.00*	.01*	.20	.56	.01*	.67	.01*	.11		.16	.39	.00*
Müzik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.67	-.15	.05	.15	-.13	.31	-.15	.50	.24		.07	-.24
	Sh _x	.15	.15	.15	.14	.16	.17	.15	.17	.17		.19	.17
	p	.00*	.32	.73	.29	.40	.07	.32	.00*	.16		.69	.15
Meslek Dersleri	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.75	-.22	-.02	.07	-.21	.23	-.23	.42	.16	-.07		-.32
	Sh _x	.17	.17	.17	.17	.18	.19	.17	.19	.19	.19		.19
	p	.00*	.19	.88	.64	.24	.22	.19	.02*	.39	.69		.09
Rehberlik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.42	.09	.29	.40	.11	.55	.08	.74	.48	.24	.32	
	Sh _x	.14	.15	.14	.14	.15	.16	.15	.16	.16	.17	.19	
	p	.00*	.53	.04*	.00*	.47	.00*	.55	.00*	.00*	.15	.09	

EK.8

Dinleyici F a k t ö r ü		Türkçe	Sosyal Bilgiler	Fen Bilimleri	Matematik	İngilizce	Beden Eğitimi	Din Kültürü	Görsel Sanatlar	Bilşim/Tek noloji T.	Müzik	Meslek Dersleri	Rehberlik
Türkçe	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$.18	.40	.58	.39	.67	.14	.34	.37	.48	.54	.01
	S h _x		.12	.12	.11	.13	.14	.12	.14	.14	.15	.17	.14
	p		.14	.00*	.00*	.00*	.00*	.25	.01*	.00*	.00*	.00*	.89
Sosyal Bilgiler	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.18		.22	.39	.20	.49	-.03	.16	.19	.30	.36	-.16
	S h _x	.12		.12	.12	.13	.15	.13	.14	.14	.15	.17	.14
	p	.14		.07	.00*	.12	.00*	.77	.28	.19	.05	.03*	.27
Fen Bilimleri	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.40	-.22		.17	-.01	.27	-.26	-.06	-.03	.07	.13	-.38
	S h _x	.12	.12		.11	.13	.14	.12	.14	.14	.15	.17	.14
	p	.00*	.07		.14	.90	.07	.04*	.66	.83	.60	.42	.00*
Matematik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.58	-.39	-.17		-.18	.09	-.43	-.23	-.20	-.09	-.03	-.56
	S h _x	.11	.12	.11		.12	.14	.12	.14	.14	.14	.16	.14
	p	.00*	.00*	.14		.14	.49	.00*	.10	.15	.52	.83	.00*
İngilizce	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.39	-.20	.01	.18		.28	-.24	-.04	-.01	.09	.15	-.37
	S h _x	.13	.13	.13	.12		.15	.13	.15	.15	.15	.17	.15
	p	.00*	.12	.90	.14		.06	.07	.76	.92	.55	.39	.01
Beden Eğitimi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.67	-.49	-.27	-.09	-.28		-.53	-.33	-.30	-.19	-.13	-.65
	S h _x	.14	.15	.14	.14	.15		.15	.16	.16	.17	.19	.16
	p	.00*	.00*	.07	.49	.06		.00*	.04*	.07	.26	.48	.00*
Din Kültürü	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.14	.03	.26	.43	.24	.53		.20	.23	.34	.40	-.12
	S h _x	.12	.13	.12	.12	.13	.15		.15	.15	.15	.17	.15
	p	.25	.77	.04*	.00*	.07	.00*		.18	.12	.03*	.02*	.40
Görsel Sanatlar	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.34	-.16	.06	.23	.04	.33	-.20		.03	.14	.20	-.32
	S h _x	.14	.14	.14	.14	.15	.16	.15		.16	.17	.18	.16
	p	.01*	.28	.66	.10	.76	.04*	.18		.84	.41	.29	.05
Bilşim/ Teknoloji T.	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.37	-.19	.03	.20	.01	.30	-.23	-.03		.10	.16	-.35
	S h _x	.14	.14	.14	.14	.15	.16	.15	.16		.17	.18	.16
	p	.00*	.19	.83	.15	.92	.07	.12	.84		.52	.37	.03*
M ü z i k	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.48	-.30	-.07	.09	-.09	.19	-.34	-.14	-.10		.05	-.46
	S h _x	.15	.15	.15	.14	.15	.17	.15	.17	.17		.19	.17
	p	.00*	.05	.60	.52	.55	.26	.03*	.41	.52		.76	.00*
Meslek Dersleri	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.54	-.36	.13	.03	-.15	-.13	-.40	-.20	-.16	-.05		-.52
	S h _x	.17	.17	.17	.16	.17	.19	.17	.18	.18	.19		.18
	p	.00*	.03*	.42	.83	.39	.48	.02*	.29	.37	.76		.00*
Rehberlik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.01	.16	.38	.56	.37	.65	.12	.32	.35	.46	.52	
	S h _x	.14	.14	.14	.14	.15	.16	.15	.16	.16	.17	.18	
	p	.89	.27	.00*	.00*	.01*	.00*	.40	.05	.03*	.00*	.00*	

EK.9

Konuşma Öz Yeterlik T o p l a m		Türkçe	Sosyal Bilgiler	Fen Bilimleri	Matemati k	İngilizce	Beden Eğitimi	Din Kültürü	Görsel Sanatlar	Bilişim/T eknoloji	Müzik	Meslek Dersleri	Rehberlik
Türkçe	$\bar{x}_i \cdot \bar{x}_j$.48	.71	.87	.53	1.02	.42	.89	.78	.81	.71	.32
	Sh_x		.11	.11	.10	.12	.13	.11	.13	.13	.13	.15	.13
	p		.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.01*
Sosyal Bilgiler	$\bar{x}_i \cdot \bar{x}_j$	-.48		.22	.39	.05	.54	-.06	.40	.30	.33	.23	-.15
	Sh_x	.11		.11	.11	.12	.13	.12	.13	.13	.14	.16	.13
	p	.00*		.05*	.00*	.61	.00*	.61	.00*	.02*	.02*	.14	.25
Fen Bilimleri	$\bar{x}_i \cdot \bar{x}_j$	-.71	-.22		.19	-.17	.31	-.29	.17	.07	.10	.00	-.38
	Sh_x	.11	.11		.10	.12	.13	.11	.13	.13	.13	.15	.13
	p	.00*	.05*		.14	.15	.02*	.01*	.18	.59	.46	.96	.00*
Matematik	$\bar{x}_i \cdot \bar{x}_j$	-.87	-.39	-.16		-.33	.15	-.45	.01	-.08	-.05	-.15	-.54
	Sh_x	.10	.11	.10		.11	.13	.11	.13	.13	.13	.15	.13
	p	.00*	.00*	.14		.00*	.25	.00*	.89	.49	.66	.31	0 0
İngilizce	$\bar{x}_i \cdot \bar{x}_j$	-.53	-.05	.17	.33		.49	-.11	.35	.24	.27	.18	-.21
	Sh_x	.12	.12	.12	.11		.14	.12	.14	.14	.14	.16	.14
	p	.00*	.67	.15	.00*		.00*	.36	.01*	.08	.05*	.26	.14
Din Kültürü	$\bar{x}_i \cdot \bar{x}_j$	-.42	.06	.29	.45	.11	.60		.46	.36	.39	.29	-.09
	Sh_x	.11	.12	.11	.11	.12	.14		.13	.13	.14	.16	.13
	p	.00*	.61	.01*	.00*	.36	.00*		.00*	.01*	.00*	.06	.49
Görsel Sanatlar	$\bar{x}_i \cdot \bar{x}_j$	-.89	-.40	-.17	-.01	-.35	.13	-.46		-.10	-.07	-.17	-.56
	Sh_x	.13	.13	.13	.13	.14	.15	.13		.15	.15	.17	.15
	p	.00*	.00*	.18	.89	.01*	.38	.00*		.48	.62	.32	.00*
Bilişim/ Teknoloji T.	$\bar{x}_i \cdot \bar{x}_j$	-.78	-.30	-.07	.89	-.24	.24	-.36	.10		.03	.06	-.45
	Sh_x	.13	.13	.13	.13	.14	.15	.13	.15		.15	.17	.15
	p	.00*	.02*	.59	.49	.08	.12	.01*	.48		.84	.70	.00*
Beden Eğitimi	$\bar{x}_i \cdot \bar{x}_j$	-1.02	-.54	-.31	-.15	-.49		-.60	-.13	-.24	-.21	-.30	-.70
	Sh_x	.13	.13	.13	.13	.14		.14	.15	.15	.15	.17	.15
	p	.00*	.00*	.02*	.25	.00*		.00*	.38	.12	.18	.08	.00*
Meslek Dersleri	$\bar{x}_i \cdot \bar{x}_j$	-.71	-.23	-.00	.15	-.18	.30	-.29	.17	.06	.09		-.39
	Sh_x	.15	.16	.15	.15	.16	.17	.16	.17	.17	.17		.17
	p	.00*	.14	.96	.31	.26	.08	.06	.32	.70	.58		.02*
Rehberlik	$\bar{x}_i \cdot \bar{x}_j$	-.32	.15	.38	.54	.21	.70	.09	.56	.45	.49	.39	
	Sh_x	.13	.13	.13	.13	.14	.15	.13	.15	.15	.15	.17	
	p	.01*	.25	.00*	.00*	.14	.00*	.49	.00*	.00*	.00*	.02*	
Müzik	$\bar{x}_i \cdot \bar{x}_j$	-.81	-.33	-.10	.05	-.27	.21	-.39	.07	-.03		-.09	-.49
	Sh_x	.13	.14	.13	.13	.14	.15	.14	.15	.15		.17	.15
	p	.00*	.02*	.46	.66	.05*	.18	.00*	.62	.84		.58	.00*

EK.10

Nörotiklik		Türkçe	Sosyal Bilgiler	Fen Bilimleri	Matematik	İngilizce	Beden Eğitimi	Din Kültürü	Görsel Sanatlar	Bilişim/Te knoloji T.	Müzik	Meslek Dersleri	Rehberlik
Türkçe	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$.20	.41	.18	.29	.13	-.05	.71	.05	.05	.44	-.73
	Sh_x		.22	.21	.21	.23	.26	.22	.26	.26	.27	.30	.26
	p		.36	.05	.36	2 1	.60	.79	.00*	.83	.83	.24	.00*
Sosyal Bilgiler	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.20		.20	-.01	.09	-.06	-.26	.50	-.15	-.14	.23	-.94
	Sh_x	.22		.22	.22	.24	.27	.23	.26	.26	.27	.31	.26
	p	.36		.36	.94	.70	.80	.26	.06	.57	.59	.44	.00*
Fen Bilimleri	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$.41	-.20		-.22	-.11	-.27	-.47	.29	-.35	-.35	.03	-1.14
	Sh_x	.21	.22		.21	.23	.26	.23	.26	.26	.27	.30	.26
	p	.05	.36		.29	.62	.30	.04*	.25	.17	.19	.92	.00*
Matematik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.18	.01	.22		.10	-.05	-.24	.52	-.13	-.13	.25	-.92
	Sh_x	.21	.22	.21		.23	.26	.22	.25	.25	.26	.30	.25
	p	.36	.94	.29		.64	.84	.27	.04*	.59	.61	.40	.00*
İngilizce	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.29	-.09	.11	-.10		-.15	-.35	.41	-.24	-.23	.14	-1.03
	Sh_x	.23	.24	.23	.23		.28	.24	.27	.27	.28	.32	.27
	p	.21	.70	.62	.64		.57	.15	.13	.38	.40	.64	.00*
Beden Eğitimi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.13	.06	.27	.05	.15		-.19	.57	-.08	-.08	.30	-.87
	Sh_x	.26	.27	.26	.26	.28		.27	.30	.30	.31	.34	.30
	p	.60	.80	.30	.84	.57		.47	.06	.78	.79	.37	.00*
Din Kültürü	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$.05	.26	.47	.24	.35	.19		.77	.11	.11	.50	-.67
	Sh_x	.22	.23	.23	.22	.24	.27		.27	.27	.28	.31	.27
	p	.79	.26	.04*	.27	.15	.47		.00*	.68	.68	.11	.01*
Görsel Sanatlar	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.71	-.50	-.29	-.52	-.41	-.57	-.77		-.65	-.65	-.26	-1.44
	Sh_x	.26	.26	.26	.25	.27	.30	.27		.29	.30	.34	.29
	p	.00*	.06	.25	.04*	.13	.06	.00*		.02*	.03*	.43	.00
Bilişim/ Teknoloji T	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.05	.15	.35	.13	.24	.08	-.11	.65		.00	.39	-.78
	Sh_x	.26	.26	.26	.25	.27	.30	.27	.29		.30	.34	.29
	p	.83	.57	.17	.59	.38	.78	.68	.02*		.99	.25	.00*
Müzik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.05	.14	.35	.13	.23	.08	-.11	.65	-.00		.38	-.79
	Sh_x	.27	.27	.27	.26	.28	.31	.28	.30	.30		.34	.30
	p	.83	.59	.19	.61	.40	.79	.68	.03*	.99		.26	.01*
Meslek Dersleri	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.44	-.23	-.03	-.25	-.14	-.30	-.50	.26	-.39	-.38		-1.17
	Sh_x	.30	.31	.30	.30	.32	.34	.31	.34	.34	.34		.34
	p	.14	.44	.92	.40	.64	.37	.11	.43	.25	.26		.00*
Rehberlik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$.73	.94	1.14	.92	1.03	.87	.67	1.44	.78	.79	1.17	
	Sh_x	.26	.26	.26	.25	.27	.30	.27	.29	.29	.30	.34	
	p	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.01*	.00*	.00*	.01*	.00*	

EK.11

Ö z d e n e t i m		Türkçe	Sosyal Bilgiler	Fen Bilimleri	Matematik	İngilizce	Beden Eğitimi	Din Kültürü	Görsel Sanatlar	Bilişim/Teknoloji T.	Müzik	Meslek Dersleri	Rehberlik
Türkçe	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$.21	.47	.25	.44	-.01	.21	.53	.77	-.15	.73	.51
	$S h_x$.20	.20	.19	.21	.24	.21	.24	.24	.25	.28	.24
	p		.30	.01*	.19	.04*	.96	.30	.02*	.00*	.54	.01*	.03*
Sosyal Bilgiler	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.21		.26	.04	.23	-.22	.00	.32	.56	-.36	.52	.29
	$S h_x$.20		.21	.20	.22	.25	.22	.24	.24	.25	.29	.24
	p	.30		.20	.83	.30	.37	.98	.19	.02*	.15	.07	.23
Fen Bilimleri	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.47	-.26		-.22	-.03	-.48	-.26	.06	.29	-.63	.26	.03
	$S h_x$.20	.21		.19	.22	.24	.21	.24	.24	.25	.28	.24
	p	.01*	.20		.26	.88	.05*	.22	.80	.22	.01*	.36	.89
Matematik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.25	-.04	.22		.18	-.26	-.03	.28	.51	-.40	.48	.25
	$S h_x$.19	.20	.19		.21	.24	.20	.23	.23	.24	.28	.23
	p	.19	.83	.26		.38	.27	.84	.23	.03*	.09	.08	.28
İngilizce	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.44	-.23	.03	-.18		-.45	-.22	.09	.32	-.59	.29	.06
	$S h_x$.21	.22	.22	.21		.26	.23	.25	.25	.26	.29	.25
	p	.04*	.30	.88	.38		.08	.32	.71	.20	.02*	.32	.79
Beden Eğitimi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$.01	.22	.48	.26	.45		.22	.54	.78	-.14	.75	.52
	$S h_x$.24	.25	.24	.24	.26		.25	.28	.28	.28	.31	.28
	p	.96	.37	.05*	.27	.08		.37	.05	.00*	.62	.019	.06
Din Kültürü	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.21	-.00	.26	.03	.22	-.22		.32	.55	-.36	.52	.29
	$S h_x$.21	.22	.21	.20	.23	.25		.25	.25	.26	.29	.25
	p	.30	.98	.22	.84	.32	.37		.20	.02*	.15	.07	.24
Görsel Sanatlar	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.53	-.32	-.06	-.28	-.09	-.54	-.32		.23	-.69	.20	-.02
	$S h_x$.24	.24	.24	.23	.25	.28	.25		.27	.28	.31	.27
	p	.02*	.19	.80	.23	.71	.05	.20		.39	.01*	.52	.92
Bilişim Teknoloji T.	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.77	-.56	-.29	-.51	-.32	-.78	-.55	-.23		-.92	-.03	-.26
	$S h_x$.24	.24	.24	.23	.25	.28	.25	.27		.28	.31	.27
	p	.00*	.02*	.22	.03*	.20	.00*	.02*	.39		.00*	.91	.34
Müzik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$.15	.36	.63	.40	.59	.14	.36	.69	.92		.89	.66
	$S h_x$.25	.25	.25	.24	.26	.28	.26	.28	.28		.32	.28
	p	.54	.15	.01*	.09	.02*	.62	.15	.01*	.00*		.00*	.02*
Meslek Dersleri	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.73	-.52	-.26	-.48	-.29	-.75	-.52	-.20	.03	-.89		-.22
	$S h_x$.28	.29	.28	.28	.29	.31	.29	.31	.31	.32		.31
	p	.01*	.07	.36	.08	.32	.01*	.07	.52	.91	.00*		.46
Rehberlik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.51	-.29	-.03	-.25	-.06	-.52	-.29	.02	.26	-.66	.22	
	$S h_x$.24	.24	.24	.23	.25	.28	.25	.27	.27	.28	.31	
	P	.03*	.23	.89	.28	.79	.06	.24	.92	.34	.02*	.46	

EK.12

Deneyime Açıklık		Türkçe	Sosyal Bilgiler	Fen Bilimleri	Matematik	İngilizce	Beden Eğitimi	Din Kültürü	Görsel Sanatlar	Bilişim/ Teknoloji T.	Müzik	Meslek Dersleri	Rehberlik
Türkçe	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$		-.16	2.48	2.57	.61	.16	.79	-1.02	.97	-1.02	.98	.44
	Shx		.19	.19	.18	.20	.23	.20	.22	.22	.23	.26	.22
	p		.39	.00*	.00*	.00*	.47	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.05
Sosyal Bilgiler	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$.16		2.65	2.73	.78	.33	.95	-.86	1.13	-.85	1.15	.61
	Shx	.19		.20	.19	.21	.24	.20	.23	.23	.24	.27	.23
	p	.39		.00*	.00*	.00*	.16	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.01*
Fen Bilimleri	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-2.48	-2.65		.08	-1.86	-2.32	-1.69	-3.51	-1.50	-3.51	-1.50	-2.04
	Shx	.19	.20		.18	.21	.23	.20	.23	.23	.23	.27	.23
	p	.00*	.00*		.66	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*
Matematik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-2.57	-2.73	-.08		-1.95	-2.40	-1.78	-3.59	-1.59	-3.59	-1.58	-2.12
	Shx	.18	.19	.18		.20	.23	.19	.22	.22	.23	.26	.22
	p	.00*	.00*	.66		.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*
İngilizce	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.61	-.78	1.86	1.95		-.45	.17	-1.64	.35	-1.64	.36	-.17
	Shx	.20	.21	.21	.20		.24	.21	.24	.24	.25	.28	.24
	p	.00*	.00*	.00*	.00*		.07	.43	.00*	.15	.00*	.19	.48
Beden Eğitimi	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.16	-.33	2.32	2.40	.45		.62	-1.19	.80	-1.19	.81	.27
	Shx	.23	.24	.23	.23	.24		.24	.26	.26	.27	.30	.26
	p	.47	.16	.00*	.00*	.07		.01*	.00*	.00*	.00*	.00*	.29
Din Kültürü	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.79	-.95	1.69	1.78	-.17	-.62		-1.81	.18	-1.81	.19	.34
	Shx	.20	.20	.20	.19	.21	.24		.23	.23	.24	.27	.23
	p	.00*	.00*	.00*	.00*	.43	.01		.00*	.44	.00*	.48	.15
Görsel Sanatlar	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	1.02	.86	3.51	3.59	1.64	1.19	1.81		2.00	.00	2.01	1.47
	Shx	.22	.23	.23	.22	.24	.26	.23		.26	.27	.29	.26
	p	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*		.00*	.99	.00*	.00*
Bilişim Teknoloji T.	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.97	-1.13	1.51	1.59	-.35	-.80	-.18	-2.00		-1.99	.01	-.52
	Shx	.22	.23	.23	.22	.24	.26	.23	.26		.27	.29	.26
	p	.00*	.00*	.00*	.00*	.15	.00*	.44	.00*		.00*	.95	.04*
Müzik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	1.02	.85	3.51	3.59	1.64	1.19	1.81	-.00	1.99		2.01	1.47
	Shx	.23	.24	.23	.23	.25	.27	.24	.27	.27		.30	.27
	p	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.00*	.99		.00*	.00*
Meslek Dersleri	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.98	-1.15	1.50	1.58	-.36	-.81	-.19	-2.01	-.01	-2.01		-.54
	Shx	.26	.27	.27	.26	.28	.30	.27	.29	.29	.30		.29
	p	.00*	.00*	.00*	.00*	.19	.00*	.48	.00*	.95	.00*		.07
Rehberlik	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	-.44	-.61	2.04	2.12	.17	-.27	.34	1.47	.52	1.47	.54	
	Shx	.22	.23	.23	.22	.24	.26	.23	.26	.26	.27	.29	
	P	.05	.01*	.00*	.00*	.48	.29	.15	.00*	.04*	.00*	.07	

ÖZGEÇMİŞ

Elif SINMAZ ÇOBAN

Adres:

İletişim Bilgileri: dinleneyden@hotmail.com

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetim ve Denetimi Bölümü, 2019, İstanbul

Lisans: Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği
Bölümü, 2012, Zonguldak

B. MESLEKİ DENEYİM

2013-2017 Kıraç Ortaokulu/ Esenyurt

2017- 2019 Derviş Solak İmam Hatip Ortaokulu/ Esenyurt